

Turun yliopisto
University of Turku

RAHAKONFLIKTIT JA TALOUDELLINEN VÄKIVALTA PARISUHTEISSA

Anniina Kaittila

AK-17

Turun yliopisto
University of Turku

RAHAKONFLIKTIT JA TALOUDELLINEN VÄKIVALTA PARISUHTEISSA

Anniina Kaittila

Turun yliopisto

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalityö

Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden tohtoriohjelma

Työn ohjaajat:

Professori Karja Forssén

Sosiaalitieteiden laitos

Turun yliopisto

Professori Heikki Ervasti

Sosiaalitieteiden laitos

Turun yliopisto

Professori Leo Nyqvist

Sosiaalitieteiden laitos

Turun yliopisto

Tarkastajat:

YTT Marianne Notko

Perhetutkimuskeskus

Jyväskylän yliopisto

Dosentti Anu Raijas

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Helsinki

Vastaväittäjä:

YTT Marianne Notko

Perhetutkimuskeskus

Jyväskylän yliopisto

Kannen kuva Anna Eggert

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

ISBN 978-951-29-6770-4 (Painettu)

ISBN 978-951-29-6771-1 (Verkkajulkaisu)

ISSN 0082-6995 (Painettu)

ISSN 2343-3205 (Verkkajulkaisu)

Painosalama Oy - Turku, 2017

Tiivistelmä

Tutkimus käsittelee rahaan liittyviä konflikteja ja taloudellista väkivaltaa parisuhteissa. Tutkimuksessa tarkastellaan, millä eri tavoilla rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta ilmenevät parisuhteissa sekä millaisia syitä ja selittäviä tekijöitä niihin liittyy. Ymmärrystä parisuhteiden rahakonflikteista ja -väkivallasta ohjaa sosiaalis-ekologinen viitekehys, johon perustuen niiden nähdään saavan vaikutteita kolmelta tasolta: ympäristöstä, yksilöllisistä tekijöistä sekä parisuhteen vuorovaikutuksesta ja käytännöistä.

Tutkimus koostuu viidestä osatutkimuksesta, ja se on toteutettu mixed methods -tutkimusotteella. Aineistoina käytetään European Social Survey -aineistoa vuosilta 2004 ja 2005, 18:aa lapsiperheen vanhemman yksilöteemahaastattelua sekä aikaisempia tutkimuksia. Analyysimenetelminä käytetään logistista monitasomallia, ordinaalista logistista regressioanalyysia, aineistolähtöistä ja teoriaohjaavaa analyysia, teoriasidonnaista sisällönanalyysia sekä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta.

Tulokset osoittavat rahakonfliktien saavan parisuhteissa monia muotoja. Rahakonflikteja voidaan tarkastella jatkumon käsitteen avulla, ja tässä tutkimuksessa rahakonfliktit paikantuvat neljään luokkaan: arkisiin erimielisyyksiin, rahariitoihin, eskaloituneisiin konflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan. Arkisilla erimielisyyksillä ei ole pitkäkestoista vaikutusta parisuhteen toimivuuteen. Toisinaan suhteissa saatetaan kokea rahariitoja, jotka kuumentavat tunteita ja vaikuttavat kielteisesti henkilökohtaiseen sekä parisuhteen hyvinvointiin. Kärjistyessään rahaan liittyvät konfliktit saattavat eskaloitua siinä määrin, ettei konfliktin nähdä enää liittyvän tiettyyn asiaan, vaan se määrittelee yleisemminkin parisuhteen vuorovaikutusta. Nämä tilanteet sisältävät toistuvaa vihamielistä vuorovaikutusta parisuhteen osapuolten välillä, ja niissä korostuvat kokemukset loukatuksi tulemisesta sekä vallan epätasapainosta puolisoitten välillä. Tilanteissa on myös piirteitä taloudellisesta väkivallasta. Rahakonfliktien äärimmäinen muoto on taloudellinen väkivalta. Tällöin kyse ei enää ole pariskunnan riitelystä, vaan suhteen toisen osapuolen, väkivallan tekijän, valinnasta vahingoittaa kumppaniaan rahan avulla. Taloudellinen väkivalta ilmenee työssäkäynnin rajoittamisena ja häirintänä, rahaan liittyvänä kontrollointina, taloudellisena hyväksikäyttönä sekä eron jälkeisenä taloudellisena väkivaltana. On syytä huomioida, ettei kaikki taloudellinen väkivalta, esimerkiksi kumppanilta varastaminen, välttämättä sisällä pariskunnan välistä näkyvää konfliktia. Siten taloudellisen väkivallan ja rahakonfliktin käsitteet ovat sekä päällekkäisiä että erillisiä.

Tulosten perusteella rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan syyt ja selittävät tekijät ovat sosiaalis-ekologiseen lähestymistapaan perustuen paikannettavissa toimintaympäristöön, parisuhteen vuorovaikutukseen ja arkisiin käytäntöihin sekä yksilöiden piirteisiin ja kokemuksiin. Rahakonfliktien syitä ovat yhtäältä taloudelliset teemat, kuten rahan puute tai eriävät kulutusasenteet. Toisaalta rahakonfliktien taustalla vaikuttavat myös monet muut tekijät, kuten aiemmat elämänkokemukset tai kokemus epäoikeudenmukaisesta työnjaosta arjessa. Taloudellisen väkivallan syitä ovat yksilön halu kontrolloida ja vahingoittaa kumppaniaan, riippuvuusongelmat sekä taloudellisen hyödyn tavoittelu.

Tutkimuksen tulosten perusteella rahan voidaan todeta olevan yleinen riidan aihe parisuhteissa, ja äärimmillään rahaa voidaan käyttää myös kumppanin vahingoittamisen välineenä. Rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan käsittely tulisikin ottaa systemaattisesti osaksi pariskuntien ja parisuhteessa elävien kanssa tehtävää auttamistyötä. Suomessa palvelu- ja oikeusjärjestelmä eivät nykyisellään vastaa taloudellista väkivaltaa kokeneiden tarpeisiin, joten nykyjärjestelmän puutteet tulisi kartoittaa ja asettaa ne kehittämistyön kohteeksi.

Abstract

This thesis examines monetary conflicts and economic abuse in intimate relationships: which forms do conflicts over money and economic abuse take in relationships and what are the reasons and explanatory factors behind these phenomena. A social ecological framework is used to understand conflicts over money and economic abuse. Within this framework, factors affecting conflicts and economic abuse can be examined at three different levels: the environmental level, the individual level, and the level of interaction and practices in romantic relationships.

The thesis consists of five studies, and it has been implemented using a mixed methods approach. The research material includes the European Social Survey data from 2004, 18 focused individual interviews of parents with young children, as well as previous studies. The methods of analysis used in the studies cover multilevel logistic regression analysis, ordinal logistic regression analysis, material-based and theory-guided analysis, theory-bound content analysis, and an integrative literature review.

The results show that monetary conflicts take various forms in intimate relationships. Conflicts over money can be examined on a continuum, and in this thesis they are placed in four different categories: everyday disagreements, arguments over money, escalated conflicts, and economic abuse. Everyday disagreements do not have a long-term effect on the functionality of a relationship. However, sometimes couples experience heated arguments about money, and these arguments have a negative impact on personal wellbeing and the state of the relationship. If money-related conflicts escalate, they may begin to affect all interaction in a relationship instead of concerning a specific issue. Escalated situations entail recurrent hostile interaction between partners, and feelings of being insulted and an imbalance of power between partners are emphasized. Characteristics of economic abuse can also be identified in these situations. Economic abuse is the ultimate form of monetary conflict, and it cannot be defined as arguing. One of the partners knowingly chooses to harm the other partner through money. Economic abuse can mean limiting and interfering with the other partner's participation in the labor market, controlling the use of money, or financial exploitation. Economic abuse can also occur after a couple has separated. It should be noted that economic abuse does not always include a visible conflict between partners. Stealing, for instance, can occur without the victim realizing what is taking place. Therefore, the concepts of economic abuse and monetary conflict are both overlapping and separate.

Based on the results of this thesis and the social ecological approach used, the reasons for monetary conflicts and economic abuse and the factors explaining them can be traced to the environment, the interaction and practices present in relationships, and the characteristics and experiences of individuals. Monetary conflicts can be caused by lack of money, differing approaches to consumption, and other similar financial situations. However, many other factors also affect conflicts over money. Previous experiences and feeling that the family's division of labor is unfair are among these factors. Economic abuse may stem from an individual's desire to control and harm his or her partner, addiction-related problems, or the attempt to gain economic benefit.

The results indicate that money is a common cause of conflicts in intimate relationships. In extreme cases, people may even use money to harm their partner. Consequently, counseling covering monetary conflicts and economic abuse should be systematically included in the services available to couples and individuals in romantic relationships. Currently, Finland's service system and legal system do not meet the needs of people who have experienced economic abuse. The defects of the systems should therefore be mapped and targets set to improve the situation.

Esipuhe

Vuodet väitöskirjan parissa ovat olleet elämäni antoisimpia. Olen saanut työskennellä taitavien ja viisaiden ihmisten kanssa, ja kannustusta työtäni kohtaan olen saanut monilta.

Väitöskirjaani ovat ohjanneet professorit Katja Forssén, Heikki Ervasti ja Leo Nyqvist. Katja on ollut esimieheni siitä saakka, kun aloitin työt Turun yliopiston sosiaalityön oppiaineessa. Katja on ollut mitä kannustavin ja ymmärtäväisin esimies. Hän on mahdollistanut lisäkouluttautumisen tutkimustyöni ohella ja rohkaissut tutkijavaihtoihin ulkomailla. Kiitän Katjaa myös väitöskirjani ohjaamisesta. Heikkiin tutustuin opiskeluaikana monimuuttujamenetelmät -kurssilla, ja kiitos siitä, että hakeuduin yliopistoon töihin ja aloitin jatko-opinnot, kuuluu Heikille. Heikin lukeneisuus ja menetelmällinen osaaminen ovat olleet merkittävä apu väitöskirjan suunnittelusta viimeistelyvaiheeseen saakka. Kiitän Heikkiä myös hauskoista sähköposteista, jotka ovat tuoneet hyvää mieltä moneen työpäivään. Leon kanssa käydyt keskustelut parisuhdeväkivallan teemaan liittyen ovat ohjanneet omaa ajattelua olennaisesti. Leon ystävyys ja kannustus on ollut korvaamatonta etenkin silloin, kun usko omaan tekemiseen on ollut koetuksella. Leoa kiitän myös piristävästä huumorista sekä mainiosta konferenssiseurasta. Kiitos myös professori Veli-Matti Ritakalliolle ja professori Merja Anikselle kannustuksesta ja kiinnostuksesta työtäni kohtaan.

Esitarkastajiani dosentti Anu Rajasta ja YTT Marianne Notkoa kiitän rohkaisevasta ja rakentavasta palautteesta, jonka avulla saatoin työni loppuun. Marianne kiitän myös kommentteista laitosväitöksessä sekä lupautumisesta vastaväittäjäkseni.

Sosiaalitieteiden laitos on ollut mitä mukavin työyhteisö. Haluan kiittää kaikkia entisiä ja nykyisiä työtovereitani kannustuksesta, innostavasta ilmapiiristä ja hauskoista hetkistä. Tekstieni kommentoinnista haluan kiittää erityisesti dosentti Riitta Granfeltia, dosentti Mia Hakovirtaa, VTM Minna Rantalaihoa, VTT Jarkko Rasinkangasta ja VTT Milla Salinia. Milla ja Mia ovat auttaneet muokkaamaan keskeneräisiä tekeleitä julkaisukelpoisiksi artikkeleiksi ja selviämään monista tutkimuksenteon

pulmatilanteista. Riittaa kiitän avusta yhteenvetoartikkelissa ja uskosta siihen, että työ on nyt valmis. VTM Henna Isoniemen kanssa olemme matkanneet väitöskirjoinemme samaan tahtiin. Hennaa kiitän huippuhyvästä kirjoitusseurasta sekä tuesta matkan kaikissa vaiheissa. Vertaistuesta ja hauskoista hetkistä arjessa sekä juhlassa haluan erityisesti kiittää kollegoitani VTM Assi Ailorantaa, VTM Anne-Mari Jaakolaa, VTM Merita Jokelaa, VTM Laura Järveä, VTM Tuula Kaitsaarta, VTM Tiina Lammista, VTM Lauri Mäkistä, VTM Niina Nurmela, VTM Enna Toikkaa ja VTM Sirpa Weckströmiä. VTM Riitta Lehosta, Marja Tammista, dosentti Takis Venetoklista ja VTT Minna Ylikännöä haluan kiittää kannustuksesta ja työpäivien piristyksestä. Riitalta olen oppinut paljon myös asiakastyöstä ja sosiaalityön käytännöistä, kiitos! Marja Pajulaa kiitän tarkasta tekstinhuollosta.

Sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden valtakunnallisella tutkijakoululla on ollut olennainen rooli väitöskirjan valmistumisessa. Neljävuotisen apurahan turvin sain mahdollisuuden keskittyä päätoimisesti tutkimustyöhön. Erittäin merkityksellistä on ollut myös tutkijakoulu yhteisöltä saatu tuki. Teemaryhmäohjaaja dosentti Elina Virokannas on lukenut useita artikkeliraakileita ja pitänyt aina huolen siitä, että tiesin, mitä teen seuraavaksi. Elinan tuki ja kommentit ovat väitöskirjataipaleen aikana olleet todella tärkeitä. Kiitän viimeistelyryhmän ohjaajia professori Anneli Pohjolaa ja professori Heli Valokiveä tarkasta paneutumisesta käsikirjoituksiini sekä kannustuksesta saattaa työ loppuun. Teemaryhmäohjaajia professori Aila-Leena Matthiesia sekä dosentti Anu Muuria kiitän innostamisesta tutkijan uralle ja kommenteista teksteihini. Olen teemaryhmien kautta tutustunut moniin taitaviin tutkijoihin ja hauskoihin kollegoihin. Erityisesti haluan osoittaa kiitokseni kanssakulkijoille VTT Pia Eriksson, VTT Tarja Juvonen, VTT Hanna Kara, YTT Maija Mänttari-van der Kuip ja VTT Heidi Ruohio. Heidi ja Hanna myös tulivat apuun silloin, kun reitti eteenpäin näytti sumuiselta.

Dosentti Heini Kainulaista kiitän väitöskirjatyön ohella toteutetusta yhteisprojektista ja huippuhauskoista lounastapaamisista. Professori Johanna Niemeä ja FT Anu Isotaloa kiitän mukavasta yhteistyöstä. Sain mahdollisuuden kerätä osan haastatteluaineistostani Hyvän Kasvun Avaimet -tutkimushankkeen kautta. Lämmin kiitos Hyvän Kasvun

Avaimet -tutkimustiimille tästä mahdollisuudesta. Erityisesti haluan kiittää haastateltaviani. Tätä tutkimusta ei olisi ilman teitä!

I would like to extend a warm thank you to Professor Peter Saunders from the University of New South Wales (Australia) and Professor Maria das Dores Guerreiro from ISCTE – University Institute of Lisbon (Portugal) for providing me with a place and a community for writing my thesis. My colleague Joana Aguiar Patrício was a great support while I was writing my thesis in Portugal.

Kiitos työyhteisölleni Paraisten Perheyksikössä. Työskentely kanssanne on ollut antoisaa ja olen oppinut teiltä paljon sosiaalityön käytännöistä. Ystävien tuki on ollut näinä vuosina korvaamatonta. Olen erittäin onnekas, kun minulla on teidät elämässäni. Anna Eggertille erityinen kiitos väitöskirjan kansikuvasta.

Äitini Sinikka on kannustanut tekemään töitä unelmien saavuttamisen eteen. Kotoa saatu tuki ja rakkaus ovat olleet edellytykset sille, että olen uskonut selviäväni väitöskirjaprojektista. Kiitos äiti! Mummuni Maija ja isäni Valto ovat olleet tärkeä tuki elämässäni. Kiitos teille hyvistä keskusteluista ja kannustuksesta opintoihin. Appivanhempiani Päiviä ja Mattia sekä äitiäni Sinikkaa kiitän arjen avusta, johon ovat sisältyneet niin lastenhoito-, kuljetus- kuin muonituspalvelutkin. Mieheni Jussi on jaksanut keskustella milloin mistäkin työhöni liittyvästä asiasta ja ilahduttanut huumorillaan niinä päivinä, kun omaa pinnaani on koeteltu. Jussi, en olisi voinut toivoa parempaa elämäkumppania! Väitöskirjajataipaleen aikana tulin kaksi kertaa äidiksi. Ilkka ja Isla, teidän seurassanne työasiat unohtuvat ja arki saa uuden merkityksen. Olen ylpeä ja iloinen siitä, että saan olla juuri teidän äitinne.

Kaarinassa 24.2.2017

Anniina Kaittila

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	8
Luettelo alkuperäisjulkaisuista	10
1 Johdanto.....	11
2 Parisuhteita tutkimassa	16
2.1 Sosiaalis-ekologinen lähestymistapa parisuhteiden tutkimuksessa.....	16
2.2 Parisuhde muutosten kohteena: välttämättömydestä valintaan?	18
3 Raha ja parisuhde	25
3.1 Rahaan liittyvät käytännöt parisuhteissa.....	25
3.1.1 Raha-asioiden hoitaminen.....	26
3.1.2 Rahaan liittyvä kontrolli	29
3.1.3 Kulutus.....	30
3.2 Parisuhteen raha-asioiden yhteiskunnallinen säätely	31
4 Konfliktit ja väkivalta parisuhteissa.....	34
4.1 Parisuhdekonfliktit	34
4.2 Parisuhdeväkivalta	38
4.3 Käsitteiden yhtäläisyydet ja erot	44
4.4 Aikaisempi tutkimus rahakonflikteista ja taloudellisesta väkivallasta.....	46
5 Tutkimuksen toteutus	53
5.1 Tutkimuskysymykset	53
5.2 Menetelmälliset valinnat ja käytetyt aineistot	55
5.2.1 Mixed methods -lähestymistapa	55
5.2.2 Aineistot ja analyysimenetelmät.....	58
5.3 Tutkimuseettiset lähtökohdat	62
6 Osatutkimusten päätulokset.....	67
7 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset	73
7.1 Rahaerimielisyyksistä taloudelliseen väkivaltaan	73
7.2 Rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan syyt ja selittävät tekijät	78
7.3 Tutkimuksen kontribuutiot.....	79
7.4 Tuloksista käytäntöön	83
7.5 Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimustarpeet.....	87
Kirjallisuus.....	90
Alkuperäisjulkaisut	107

Taulukot

Taulukko 1. Parisuhdekonfliktien luokituksia.....	35
Taulukko 2. Osatutkimusten tutkimuskysymykset, aineistot ja analyysimenetelmät.	54
Taulukko 3. Tutkimuksen kontribuutiot tieteellisiin keskusteluihin.	80

Kuviot

Kuvio 1. Rahakonfliktien jatkumo.	74
--	----

Luettelo alkuperäisjulkaisuista

- I Kaittila, A. (2012). Monetary conflicts within co-residential unions: a comparative perspective. *Research on Finnish Society* 5, 19–28.
- II Ervasti, H. & Kaittila, A. (2015). Mikä selittää parisuhteen ristiriitoja? Tarkastelussa kotityöt, raha ja ansiotyö. *Sociologia* 52(2), 104–122.
- III Kaittila, A. Why do conflicts over money occur between partners? Exploring the explanations of childbearing adults (arvioitavana)
- IV Kaittila, A. & Nyqvist, L. (2016). Raha parisuhdesovun koetinkivenä. *Perheterapia* 32(3), 17–32.
- V Kaittila, A. & Nyqvist, L. (2014). Taloudellinen väkivalta parisuhteessa – kirjallisuuskatsaus. *Janus* 22(3), 109–125.

1 Johdanto

Tässä tutkimuksessa käsitellän rahan liittyviä konflikteja ja taloudellista väkivaltaa parisuhteissa. Tutkin, millä eri tavoilla rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta ilmenevät parisuhteissa sekä millaisia syitä ja selittäviä tekijöitä¹ niihin liittyy. Tutkimus koostuu viidestä osatutkimuksesta (I–V). Aineistoina käytän European Social Survey -aineistoa vuosilta 2004 ja 2005, lapsiperheiden vanhemmille tehtyjä yksilöhaastatteluja sekä aikaisempia tutkimuksia. Kiinnostustani aihetta kohtaan ovat ohjanneet aiempien tutkimusten havainnot raharistiriitojen piirteistä ja vaikutuksista, aiheen ajankohtaisuus sekä tarve tuoda tietoa tutkimuksen ja käytännön parisuhdetyön² tueksi.

Raha on läsnä jokaisessa parisuhteessa. On pareja, joille raha-asioista sopiminen on helppoa ja käytännöt järjestyvät ikään kuin itsestään. Kuitenkin suuressa osassa suhteita raha aiheuttaa toisinaan erimielisyyksiä, ja sen onkin havaittu olevan yksi yleisimmistä puolisoiden välisistä konfliktin aiheista (Kontula, 2013; Miller, Yorgason, Sandberg & White, 2003). Muihin riitoihin verrattuna rahakonfliktit kärjistyvät useammin vakaviksi ja suhteen hyvinvointia uhkaaviksi (Kiiski, 2011; Papp, Cummings & Goeke-Morey, 2009). Ne ovat myös yksi yleisimmistä fyysiseen väkivaltaan johtaneista syistä (Danielsson & Salmi, 2013). Toisin kuin monia muita riidan aiheita, rahaa voidaan käyttää myös väkivallan välineenä (Sanders, 2015). Tällöin puhutaan taloudellisesta väkivallasta. Myös perheväkivallan traagisimman muodon, perhesurmien, taustalla vaikuttavat taloudelliset vaikeudet (Sisäasiainministeriö, 2012).

¹ Erotan tässä tutkimuksessa syyt ja selittävät tekijät toisistaan. Syyt viittaavat näkemyksiin siitä, miksi konflikteja tai väkivaltaa parisuhteessa ilmenee. Selittävät tekijät taas perustuvat kvantitatiivisissa tutkimuksissa sovellettaviin selittäviin muuttujiin.

² Parisuhdetyöllä tarkoitan ammatillista auttamistyötä, jota tehdään parisuhteiden tematiikkaan liittyen. Se voi liittyä yksilöiden, parisuhteiden ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseen ja tapahtua parisuhteen aikana tai sen päätyttyä. Parisuhdetyötä voidaan tehdä esimerkiksi sosiaaliryhmien, perheterapian tai väkivaltapalvelujen piirissä. ”Väkivaltapalvelut” on väkivaltatutkimuksessa vakiintunut käsite, jolla viitataan väkiväkivallan kokijoille ja tekijöille suunnattuihin auttamispalveluihin.

On aiheellista kysyä, mikä tekee rahasta vaikean teeman parisuhteissa. Kapeasti tarkasteltuna rahan voidaan todeta olevan vaihdon väline. Laajemmin ajateltuna se liittyy huomattavasti suurempiin kysymyksiin. Rahaan liitetyt merkitykset ja käyttö heijastavat yksilön arvoja, tavoitteita ja identiteettiä (Jenkins, Scott, Bailey & Markman, 2002). Esimerkiksi pohtiessaan kysymystä ”mitä haluan elämältä” ihminen joutuu väistämättä miettimään myös suhdettaan rahaan. Raha on yhtäältä jotain mitä tavoitellaan, toivotaan ja halutaan. Toisaalta raha, ja erityisesti sen puute tai käyttö epäsuotuisiin tarkoituksiin, aiheuttaa suurta huolta yksilöille ja perheille (Kirchler, Rodler, Hölzl & Meier, 2001). Äärimmillään rahan puute ajaa ihmiset epätoivoisiin tekoihin ja laittomuuksiin.

Ihmisillä on keskimäärin enemmän rahaa käytettävään kuin aiemmin, ja myös tuotteissa sekä palveluissa valinnanmahdollisuudet ovat kasvaneet. Toisin sanoen monilla on aiempaa useampia vaihtoehtoja sen suhteen, miten he haluavat rahaa käyttää (Sarpila, 2013). Ajankäytön näkökulmasta yksilöt kuluttavat rahan ansaitsemiseen ja käyttämiseen niin paljon aikaa, että sitä voidaan pitää yhtenä kokonaisvaltaisimmista tekijöistä elämässä (Andersen, 2001). Lisäksi raha liittyy kiinteästi valtaan ja sillä, jolla on rahaa, on yleensä myös valtaa niin yhteiskunnan kuin parisuhteenkin tasolla.

Rahan moninainen merkitys tulee esiin parisuhteissa. Oma suhtautuminen rahaan ja rahan käytön tapa vaikuttavat väistämättä myös kumppanin elämään. Rahalla voi tarjota kumppanille materiaalista hyvää, mutta sitä voi käyttää myös kumppanin vahingoittamisen välineenä. Parisuhteissa rahan hallinnan ja rahaa koskevan päätöksenteon tavat heijastavat paitsi elämänarvoja yleisemmällä tasolla, myös näkemyksiä yhdessäolosta ja sitoutumisesta parisuhteeseen. (Jenkins ym., 2002; Stanley & Einhorn, 2007, 295–296.) Siten rahakonfliktit eivät liity ainoastaan rahan käyttöön, vaan myös arvoihin, valtaan ja vahingoittamiseen. Rahan merkitys parisuhteissa ei ole uusi asia. Talouteen ja toimeentuloon liittyvät teemat ovat vaikuttaneet parisuhteisiin läpi historian, ja parien rahakäytännöt ovat kytköksissä parisuhteissa sekä yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin. Ne tekevät näkyviksi muun muassa parisuhteeseen ja sukupuolirooleihin liittyviä odotuksia sekä yhteiskunnan

taloudelliseen tilanteeseen liittyviä tekijöitä. Tarkastelemalla parisuhteiden rahataloutta saadaan siten tietoa paitsi parisuhteen rahakäytännöistä, myös parisuhteista ja yhteiskunnasta laajemminkin.

Tutkimuksellinen kiinnostus rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa kohtaan on kasvanut vasta 2000-luvulla (ks. Britt, Huston & Durband, 2010; Sanders, 2015). Näin ollen teemoihin liittyvä tutkimustieto on vähäistä ja näkökulmiltaan rajallista. Tehdyt tutkimukset paikantuvat lähinnä angloamerikkalaisiin maihin, etenkin Yhdysvaltoihin. Rahakonfliktien osalta myös menetelmälliset valinnat ovat olleet suppeita, sillä aihetta on lähestytty lähinnä kvantitatiivisten kyselytutkimusten keinoin. Lisäksi tutkimustieto siitä, mitä rahakonflikteilla ja taloudellisella parisuhdeväkivallalla tarkoitetaan, on puutteellista. On oletettavaa, että tutkimustiedon vähyys on osaltaan vaikuttanut ammattilaisten valmiuksiin käsitellä parisuhteiden raha-asioihin liittyviä ongelmia. Raha-asiat jäävät esimerkiksi parisuhdeterapiassa ja sosiaalityössä usein käsittelemättä, ja ammattilaisten on havaittu myös kokevan epävarmuutta teeman käsittelyssä (Myhre & Sporakowski, 1986; Seith, 2001).

Käsitevalinnat ohjaavat tutkijan ymmärrystä tutkimuskohteestaan sekä tutkimuksen tuloksia ja niiden käyttöä (Pohjola, 1994, 17; Ronkainen, 1998). Väitöskirjaa aloittaessani tarkoitukseni oli tutkia rahakonflikteja, joiden äärimuodoksi paikansin taloudellisen väkivallan. Tutkimuksen edetessä kuitenkin havaitsin, ettei taloudellinen väkivalta välttämättä sisällä konfliktia eikä ole siten paikannettavissa konfliktin käsitteen alle. Tästä syystä päädyin rakentamaan tutkimustani kahden käsitteen, rahakonfliktin ja taloudellisen väkivallan avulla. Parisuhdekonflikteja ja -väkivaltaa on tyypillisesti tarkasteltu toisistaan erillisinä, ja kumpaakin käsitettä on määritelty monin tavoin. Määrittelen parisuhdekonfliktin Lewinin (1948) tapaan sosiaalista vuorovaikutusta sisältäväksi tilanteeksi, jossa osapuolilla on toisistaan poikkeavat mielipiteet, uskomukset tai päämäärät. Nämä teemat eivät välttämättä ole tietoisia tai ääneen lausuttuja. Kuten Bradbury, Rogge ja Lawrence (2001, 59) Lewinin määritelmää täsmentävät, konflikti syntyy tilanteessa, jossa toinen parisuhteen osapuolista alkaa tavoitella päämääräänsä tai puhua sen tavoittelusta niin, että toisen tavoite on vastakkainen.

Kun konfliktien on nähty ainakin jossain määrin kuuluvan jokaiseen parisuhteeseen, on väkivaltaa käsitelty vahingollisena ja rikosoikeudellisesti rangaistavana tekona. Konfliktin ja väkivallan käsitteillä on kuitenkin myös yhtäläisyyksiä, ja niiden välisen suhteen tarkastelu on avannut uusia näkökulmia niin parisuhdekonfliktin kuin väkivaltatutkimukseenkin (Winstok, 2013). Määrittelen parisuhdeväkivallan nykyiseen tai entiseen avio- tai avopuolisoon tai seurustelukumppaniin kohdistuvaksi väkivallaksi (Notko, 2000, 5). Väkivallan ymmärrän puolestaan Isdalin (2000) tapaan jokaiseksi toiseen henkilöön tämän toiveiden vastaisesti kohdistetuksi teoksi, joka vahingoittaa, aiheuttaa kärsimystä tai pelkoa tai estää henkilön oman tahdon mukaista toimintaa. Väkivallan määrittelyyn sisältyy siis ajatus siitä, että se loukkaa jollain tavoin ihmisen koskemattomuutta (Ronkainen, 2017).

Tutkimukseni on sosiaalityön tieteenalaan kuuluva väitöskirja. Perheiden hyvinvointi ja perheiden rahatalous ovat sosiaalityön tutkimuksen keskeisiä kysymyksiä. Myös sosiaalityön ammatillisiin osaamisalueisiin kuuluvat niin perhe- kuin taloudellinenkin neuvonta (Vaininen, 2011). On merkille pantavaa, kuinka vähän suomalaisen sosiaalityön tutkimuksen piirissä kirjoitetaan parisuhteista tai parisuhdetyöstä. Tehdyt tutkimukset käsittelevät lähinnä parisuhdeväkivaltaa, ja erityisesti fyysisistä väkivaltaa sen muotona (esim. Jäppinen, 2015; Nyqvist, 2001). Parisuhteiden laajempi tarkastelu sosiaalityön tutkimuksen viitekehyksestä olisi kuitenkin tärkeää, sillä kuten Salo (2011, 115–116) esittää, parisuhteen hyvinvointi vaikuttaa olennaisesti lasten ja perheiden hyvinvointiin. Perheiden ja yksilöiden rahataloutta käsittelevissä sosiaalityön tutkimuksissa painopiste on ollut köyhyyden tarkastelemisessa (ks. Forssén, Roivainen, Ylinen, & Heinonen, 2012) sekä toimeentulotukityössä osana aikuissosiaalityötä (esim. Nummela, 2011). On kuitenkin syytä huomata, etteivät perheen rahatalouden haasteet välttämättä liity köyhyyden kokemuksiin, vaan esimerkiksi rahan liittyvään vallankäyttöön ja toistuviin konflikteihin pariskuntien välillä.

Paikannan tutkimukseni osaksi parisuhteen ongelmien, tarkemmin parisuhdekonfliktien ja -väkivallan tutkimusta. Lisäksi tutkimus liittyy keskusteluihin perheen rahataloudesta ja parisuhteissa tapahtuneista muutoksista. Käsittelem väitöskirjassani heteroparisuhteita länsimaiden kontekstissa, mutta niin tutkimuksen

teoreettisessa osassa kuin johtopäätöksissä tarkasteluni paikantuu erityisesti Suomeen. On syytä huomioida parisuhteiden rahakäytännöissä ja parisuhdekonfliktien sekä väkivallan tavoissa olevan kulttuurien välisiä eroja. On maita, joissa esimerkiksi parisuhdeväkivalta on lainsäädännöllisesti hyväksyttävää ja naisten mahdollisuudet periä tai käyttää omaisuutta heikot (ks. esim. Deere, Oduro, Swaminathan & Doss, 2013). Esittämäni havainnot eivät näin ollen kerro rahakonflikteista ja taloudellisesta väkivallasta globaaleina ilmiöinä, vaan niiden olemuksesta länsimaiden ja erityisesti Suomen kontekstissa. Kohdejoukon rajaaminen heteroparisuhteissa eläviin ei ole ollut tietoinen valinta. Tutkimuksen kohdejoukkona ovat heteroparisuhteessa elävät, sillä tutkimuksen aineistot eivät tarjonneet tietoa samaa sukupuolta olevien parisuhteista. Rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa käsitellään etenkin parisuhteessa elävien näkökulmasta, mutta myös eronneiden näkemykset ja kokemukset tulevat tutkimuksessa esiin.

Koska aiemmat tutkimukset osoittavat puolisoiden välisten rahariitojen olevan yleisiä lapsiperheissä (Britt ym., 2010; Raijas & Sailio, 2012), lähestyn aihetta etenkin tämän elämänvaiheen kautta. Tarkasteluni ohjaa sosiaalis-ekologinen lähestymistapa, jolla viittaan lähtökohtaani tarkastella parisuhteita sekä niissä tapahtuvia konflikteja ja väkivaltaa yksilö-, parisuhde- ja ympäristötasot huomioiden (Huston, 2000). Lähestymistapaan perustuen esitän, että parisuhteen konflikteihin ja parisuhdeväkivaltaan vaikuttavat niin puolisoiden välinen vuorovaikutus ja käytännöt, yksilöiden ominaisuudet kuin ympäröivän yhteiskunnan piirteet ja kehityskulutkin. Tutkimuksessani olen erityisesti kiinnostunut siitä, miten yhteiskunnalliset tekijät, kuten sukupuoliroolit ja parisuhdekulttuurissa tapahtuneet muutokset, vaikuttavat parisuhteiden arkeen ja siten myös niissä ilmeneviin konflikteihin.

2 Parisuhteita tutkimassa

2.1 Sosiaalis-ekologinen lähestymistapa parisuhteiden tutkimuksessa

Lähestyn parisuhteita sosiaalitieteellisesti orientoituneen parisuhdetutkimuksen viitekehyksestä (ks. Enroos, 2015, 19). Käsitteellä viitataan tapaan tarkastella suhteita niin, että yhteiskunnallinen konteksti ja kehityskulut otetaan huomioon. Pysin vastaamaan parisuhdekonfliktien tutkimuksessa esiin nostettuun tarpeeseen huomioida ympäristöön liittyvät tekijät, kuten sosiaalisen ja fyysisen ympäristön vaikutuksen konflikteihin (Caughlin, Vangelisti & Mikucki-Enyart, 2006). Suurin osa parisuhdekonflikteja käsittelevistä tutkimuksista paikantuu vuorovaikutuksen tutkimuksen ja psykologian tieteenoille. Tutkimuksen kohteena ovat olleet etenkin parisuhteen osapuolten tavat käyttäytyä konfliktin aikana sekä konfliktien ratkaisukäytännöt. (Ks. esim. Cahn & Abigail, 2014; Fincham & Beach, 1999.) Sosiaalitieteellinen, yhteiskunnallista ympäristöä korostava parisuhdekonfliktien tutkimus on ollut vähäisempää ja paikantunut tiettyjen konfliktin aiheiden, kuten kotitöistä (Ruppner, 2010) tai rahasta (Dew & Dakin, 2011) riitelyn selittämiseen. Parisuhdeväkivallan tutkimusta on tehty konfliktitutkimuksiin verrattuna useammista näkökulmista, ja yhteiskunnalliset tekijät ovat olleet keskeinen osa ilmiön selittämistä ja ymmärtämistä (esim. Heise, 1998).

Lähestymistapaani parisuhteen konfliktien tarkasteluun voi luonnehtia sosiaalis-ekologiseksi, ja ajatteluni on erityisesti ohjannut Hustonin (2000) näkemys parisuhteiden toiminnasta.³ Sosiaalis-ekologisten teorioiden kehittämistä on ohjannut tarve yhdistää mikroasetelmiin perustuva, yksilön piirteitä korostava tutkimustieto makroteorioihin, jotka käsittelevät laajempia kokonaisuuksia. Sosiaalis-ekologisten teorioiden ydinajatuksena on tarkastella ihmisen (toiminnan) ja ympäristön välistä

³ Sosiaalis-ekologisen näkökulman lisäksi väitöskirjani liittyy myös parisuhteen arjen tutkimustraditioon (ks. Malinen, 2011), sillä tutkimuksen kohteena ovat konfliktit ja väkivalta, jotka konkretisoituvat arjessa. Lisäksi liitän tutkimukseni osaksi kriittisen perhetutkimuksen keskusteluja. Lähestymistavan mukaisesti tavoitteeni on purkaa ja kyseenalaistaa olemassa olevia käsityksiä perheestä (Forsberg, 2003). Tulen osoittamaan, ettei perhe ole yhtenäinen taloudellinen yksikkö, jossa raha jakautuu tasan ja ristiriidattomasti perheenjäsenten kesken.

suhdetta (Stokols, 1996)⁴. Hustonin teorian lähtökohtana on parisuhteiden ymmärtäminen kolmen tason avulla: puoliset yksilöinä (yksilö), ympäröivä yhteiskunta (ympäristö) sekä puolisoitten muodostama suhde (suhde). Hustonin näkemyksen mukaan parisuhteiden tutkimuksen tyypillinen sudenkuoppa on se, että huomioidaan vain yhden tason vaikutus tarkasteltavaan ilmiöön. Kokonaisvaltaisen kuvan muodostamiseksi tutkija tarvitsee sekä kaukolaseja, joiden avulla nähdään parisuhteeseen vaikuttavat ulkoiset tekijät, että lähilaseja, jotka mahdollistavat parisuhteen sisäisen vuorovaikutuksen ja yksilöiden ominaisuuksien tarkastelun. Huston näkee teorian olevan ekologinen siinä mielessä, että parisuhdekäyttäytyminen saa vaikutteita ympäristöstä, jossa arkea eletään, ja sosiaalipsykologinen siinä mielessä, että yksilöiden ominaisuudet ovat yhteydessä heidän parisuhteeseensa.

Ympäristötasoon luetaan kuuluviksi kontekstit, joissa parisuhteen arkea eletään. Ne jakautuvat makrososiaaliseen tasoon ja ”ekologiseen lokeroon” (ks. Malinen, 2011, 13). Makrososiaalisella tasolla viitataan yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, joihin vaikuttavat esimerkiksi historia sekä yhteiskunnassa jaetut uskomukset ja arvot. Niin sanottu ekologinen lokero taas tarkoittaa parisuhteen arkisia olosuhteita, kuten perheen taloudellista tilannetta tai asuinpaikkaa. Yksilötasoon kuuluvat yksilön ominaisuudet, joita ovat esimerkiksi persoonallisuuden piirteet, arvot, uskomukset, tavat sekä parisuhteeseen ja kumppaniin liitetyt näkemykset ja asenteet. Suhdetasolla parisuhteen vuorovaikutus saa vaikutteita sekä yksilötason prosesseista, kuten siitä kuinka pariskunnat ratkaisevat ristiriitoja, että ympäröivästä sosiaalisesta verkostosta. Nämä kolme tasoa ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat siten toisiinsa.

Hustonin teoria on kaikkine nyansseineen monitasoinen, ja sen soveltaminen kokonaisuutena yhden tutkimuksen puitteissa olisi hyvin haastavaa (Helms, 2013). Tutkimuksessani teoria toimiikin lähinnä kehikkona, jonka avulla hahmottaa rahakonflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan vaikuttavia, ympäröivään yhteiskuntaan, parisuhteeseen ja yksilöihin liittyviä tekijöitä. Kuten Helms (2013, 234) esittää, malli sopii hyvin tutkimustulosten yhdistelyyn ja organisointiin. Huston myös nostaa

⁴ Sosiaalis-ekologisten teorioiden kehittämistä on ohjannut etenkin Bronfenbrennerin (1979) ekologinen systeemiteoria, jonka tavoitteena on kuvata yksilön kehitykseen vaikuttavia tekijöitä.

parisuhteen konfliktit yhdeksi teemaksi, jonka ymmärrystä sosiaalis-ekologisen teorian soveltaminen voisi lisätä. Lisäksi niin ekologista kuin sosiaalipsykologistakin lähestymistapaa on sovellettu väkivaltatutkimuksen piirissä parisuhdeväkivallan ymmärtämisessä ja selittämisessä (Heise, 1998; Jackson & Fondacaro, 1999).

Sosiaalitieteellinen lähestymistapa sekä sosiaalis-ekologinen teoria ohjaavat tutkimustani seuraavin tavoin. Näen parisuhteiden saavan vaikutteita yksilö-, parisuhde- ja ympäristötasolta. Seuraavissa luvuissa (2–4) osoitan, kuinka tasot säätelevät parisuhteissa tapahtuneita muutoksia, parisuhteen rahakäytäntöjä sekä suhteissa ilmeneviä konflikteja ja väkivaltaa. Kiinnitän huomiota erityisesti yhteiskunnallisten tekijöiden, kuten sukupuoliroolien, sosiaalipolitiikan ja lainsäädännön vaikutuksiin. Otan huomioon yksilö-, parisuhde- ja ympäristötasot myös tutkimusmetodologisissa valinnoissani. Olen valinnut analyysimenetelmäksi monitasomallin, joka ottaa huomioon aineiston hierarkkisen rakenteen (I). Käytän analyysissäni eri tasoja kuvaavia muuttujia konflikteja selittävinä tekijöinä (I, II).

Olen myös hyödyntänyt sosiaalis-ekologista teoriaa kvalitatiivisen osatutkimuksen analyysin apuvälineenä (III). Verrattuna muihin sosiaalitieteellisen parisuhdetutkimuksen piirissä sovellettuihin teoreettisiin lähtökohtiin sosiaalis-ekologinen lähestymistapa mahdollistaa erilaisten aineistojen ja lähestymistapojen yhteensovittamisen, sillä teorian lähtökohtiin kuuluu ”lähi- ja kaukolasiens” käyttö saman tutkimuksen puitteissa.⁵

2.2 Parisuhde muutosten kohteena: välttämättömyydestä valintaan?

Parisuhde ei ole ympäröivästä maailmasta irrallaan oleva yksikkö, vaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa sen kanssa (ks. Huston, 2000). Parisuhteiden taustalla vaikuttavat yhteiskunnan rakenteet, kulttuuri sekä arvot, ja parisuhteiden katsotaankin vahvistavan

⁵ Sosiaalis-ekologisen teorian sijaista parisuhteiden rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa olisi voitu lähestyä esimerkiksi elämänvaiheen näkökulmasta. Tällöin erityisenä kiinnostuksen kohteena olisi voinut olla se, millaisia konfliktien ja väkivallan kokemukset ovat nuorten parisuhteissa (ks. Hatch & Bulcroft, 2004). Teemaa olisi voitu tarkastella myös perhesysteemitteorian avulla, jolloin huomioita olisi voitu kiinnittää enemmän pariskunnan muihin lähisuhteisiin, kuten lapsiin (ks. Wayne, 2011).

olemassa olevaa kulttuuria ja vallitsevia käytäntöjä (esim. Connidis & McMullin, 2002, 566). Niin ikään myös parisuhteiden käytännöt muokkaavat ympäröivää yhteiskuntaa. Esittelen seuraavaksi parisuhteissa esiintyviä muutoksia, sillä ne heijastuvat perheen sisäiseen rahatalouteen ja siten myös rahaan liittyviin konflikteihin.

Maatalousyhteiskunnan aikaan naisella ja miehellä oli erilliset tehtävänsä kodin ja työn piirissä. Vaikka kummankin työpanosta tarvittiin perheen ruokkimiseksi ja töitä tehtiin paljon yhdessä, oli naisen asema miehelle alisteinen. Mies oli perheen pää ja edustaja laajemmalle yhteisölle. (Haavio-Mannila, 1968, 2–3, 29–33; Pfau-Effinger, 2004.) Tätä käytäntöä vahvistivat uskonto, laki ja sosiaaliset normit (ks. Thornton & Young-DeMarco, 2001, 1010). Erityisesti naisten elämässä avioliittoa ja pyrkimystä sen jatkamiseen motivoivat taloudelliset tekijät. Kiinnittymättömyys työmarkkinoille ja säännöllisten palkkatulojen puute saattoivat edesauttaa avioliiton solmimista ja epätyytyttävänkin parisuhteen jatkamista.

Parisuhteiden muutoksessa käännteentekevää oli naisten työssäkäynnin kasvu. Suomessa naisten työssäkäynti kodin ulkopuolella yleistyi toisen maailmansodan aikana voimakkaasti (Haavio-Mannila, 1968, 36–37). Muutokset naisten palkkatyössä sekä samanaikainen rakennemuutos agraarista teollistuneeseen yhteiskuntaan vahvistivat naisten asemaa yhteiskunnassa ja perhepiirissä (Julkunen, 1994; Satka, 1994). Tähän on vaikuttanut myös naisten koulutustason nousu. Kasvaneet taloudelliset resurssit ovat tarjonneet tyttärille mahdollisuuksia taloudelliseen itsenäistymiseen vanhemmistaan ja vaimoille miehistään (ks. Amato, Booth, Johnson & Rogers, 2009, 13). Myös ehkäisyvälineiden, abortin ja avioeron laillistaminen lisäsivät naisten valinnanmahdollisuuksia (Giddens, 1992, 111).

Kun maatalousyhteiskunnassa parisuhde ja avioliitto olivat perheiden selviytymisen ja yhteiskunnan toiminnan perusta, teollistumisen myötä valinnan mahdollisuudet lisääntyivät oleellisesti. Valinnan mahdollisuuksien on nähty aiheuttavan parisuhteisiin pääasiassa kolmenlaisia muutoksia: demografisia, odotuksia koskevia ja arjen käytäntöihin liittyviä. Demografiset muutokset liittyvät parisuhdemallien moninaistumiseen ja parisuhteiden purkautumisen tapoihin. Tultaessa 2000-luvulle avoliittojen sekä uusperheiden määrä on kasvanut huomattavasti ja avioliiton

solmimisikä on kohonnut. Parisuhteen osapuolten sosiodemografiset piirteet, kuten ikä tai kulttuuriset taustat, poikkeavat enenevässä määrin toisistaan. Aikaisemmin avioliitto purkautui tyypillisesti puolison kuollessa, nykyään liitot päättyvät yhä useammin avioeroon. (Amato ym., 2009, 70.)

Parisuhdeodotuksissa tapahtuneet muutokset ovat yhteydessä sosiaalisten normien ja auktoriteettien muutoksiin ihmisten elämässä. Tämä on johtanut erityisesti yksilöllisten elämänvalintojen, rakkaussuhteen sisällön ja tasa-arvopyrkimyksen korostumiseen. Muutoksia on kuvattu termeillä parisuhteen modernisoituminen ja individualisoituminen (Beck & Beck-Gernsheim, 2002; Piispa, 2004, 55–57). Kuten Giddens (1995, 107) toteaa, nyky-yhteiskunnassa auktoriteetit kuten uskonto eivät enää määrää, kuinka ihmisten tulisi elää. Siten parisuhteessa elävien on otettava kantaa erilaisiin kysymyksiin, kuten mitä toivon parisuhteelta, onko haluamani parisuhteen muoto avioliitto, avoliitto vai erillistaloudessa eläminen tai miten parisuhteen raha-asiat tulisi järjestää.

Beck ja Beck-Gernsheim (1995, 4–7) liittävät parisuhdenäkemyksissä tapahtuneet muutokset individualismin korostumiseen, jossa keskeistä on henkilökohtaisen hyvinvoinnin tavoittelu. Yksilöllistymisen korostuminen ei kuitenkaan tarkoita parisuhteen ja perhe-elämän merkityksen vähenemistä. Parisuhteen on nähty jopa tulevan entistä tärkeämmäksi yksilöllistymistä korostavassa yhteiskunnassa (Beck & Beck-Gernsheim, 1995, 32). Näkemystä tukee muun muassa parisuhdeasioiden runsas käsittely julkisuudessa sekä aihetta koskevan kirjallisuuden merkittävä kasvu (ks. Jallinoja, 1997; Maksimainen, 2010). Kiinnostuksesta parisuhdeteemaa kohtaan kertovat myös useat parisuhdetta käsittelevät televisio-ohjelmat. 2010-luvun Suomessa uusia teemaan liittyviä ohjelmia esitetään joka vuosi. Tämän vuosikymmenen aikana myös parisuhteiden kaupallistuminen on korostunut. Tämä tulee esille esimerkiksi kumppanin etsimiseen tarkoitettujen verkkosovellusten yleistymisenä. (Parisuhdepäivät.)

Parisuhteesta näyttää tulleen jossain määrin myös henkilökohtaisen onnistumisen mittari (Maksimainen, 2010; Piispa, 2004, 63). Parisuhteessa onnistuminen ei liity pelkästään parisuhteen jatkuvuuteen, vaan myös suhteen sisältöön. Suomessa Väestöliiton perhebarometri osoittaa parisuhteeseen liittyvien odotusten kasvaneen viime vuosikymmenen aikana. Etenkin naiset odottavat puolisolta aiempaa enemmän

rakkautta, sitoutumista, samanlaisia elämänarvoja, luottamusta, kunnioitusta sekä hyvää seksisuhdetta (Kontula, 2013). Myös parisuhteen tasa-arvosta on tullut tärkeä päämäärä monelle (Kontula, 2013; Miettinen, 2008). Tämä näkyy parisuhteiden arjessa. Suomessa arjen roolijaot ovat viime vuosikymmeninä muuttuneet miesten otettua enemmän tilaa kodin piirissä. Miehet käyttävät aiempaa enemmän aikaa lasten- ja kodinhoitoon (Ylikännö, 2009), ja isyysvapaiden käyttö on lisääntynyt (Lammi-Taskula, 2007; Takala, 2005).

Keskustelu parisuhteiden muutoksista sisältää myös ristiriitaisuutta, ja sitä onkin syytä täsmentää ainakin kolmen näkökulman osalta. Ensinnäkin useat tutkijat ovat tuoneet esiin parisuhteisiin ja perhe-elämään liittyvien muutosten paradoksaalisuuden. Parisuhdenäkemykset ja -odotukset saavat vaikutteita kahdesta suunnasta. Samalla kun henkilökohtainen valinnanvapaus ja parisuhteen tasa-arvo ovat yhä tärkeämpiä, perinteiset normit ja tavat, kuten sukupuolten välinen hierarkia, estävät niiden toteutumista (Berg, 2008; Piispa, 2004, 60). Siten parisuhteen ideaali ja todellisuus saattavat olla kaukana toisistaan (Amato & Booth, 1995). Vaikka tasa-arvo omassa parisuhteessa nähdään tärkeänä päämääränä, eivät suhteen roolijaot välttämättä vastaa tätä ihannetta. Perinteiset roolit tulevat esiin etenkin lapsiperheissä. Ajankäytöllisesti naiset vastaavat yhä pääosin kotitöistä ja lastenhoidosta (Miettinen & Rotkirch, 2012). Esimerkiksi Heikkinen (2015) on havainnut naisten tekevän kumppaniaan enemmän kotitöitä huolimatta siitä, kummalla puolisoista kuluu ansiotöissä enemmän aikaa. Todellisuuden ja ideaalin välisen eron on nähty johtuvan muutosten hitaudesta. Esimerkiksi Suomessa yhteiskunnan modernisoituminen tapahtui nopeasti eivätkä sukupuolirooleja koskevat normit ja tavat ole muuttuneet yhtä nopeasti kuin arjen tasa-arvoon liittyvät odotukset. (Kortteinen, 1992; Lahti, 2001.)

Toiseksi parisuhteen muutoksista keskusteltaessa huomio kiinnittyy tyypillisesti naisten asemaan. Muutokset ovat koskeneet myös miesten roolia (Lahti, 2001, 35). Vaikka miesten taloudellinen asema on edelleen parempi kuin naisilla, saattaa miesten sosiaalinen asema, etenkin parisuhteen päättyessä, olla heikompi. Eron yhteydessä perheen lapset jäävät tyypillisesti asumaan äidin kanssa (Hakovirta & Broberg, 2007) ja eron jälkeen naisten sosiaalinen verkosto on laajempi kuin miesten (Castrén, 2009).

Sukupuoleen liittyen myös sukupuolistereotyyppioita voidaan kyseenalaistaa (Lahti, 2001, 39). Yhteiskunnallinen kehitys ja perinteiset sukupuoliroolijaot toki muokkaavat yksilöiden näkemyksiä ja odotuksia parisuhteista, mutta sukupuoli ei ole ainut niihin vaikuttava asia. Arjen toimintojen näkökulmasta sukupuoli näyttäytyy joustavampana ja ristiriitaisempänä käsitteenä. Yksilön maskuliinisuus ja feminiinisyys eivät määrity pelkästään biologisen sukupuolen perusteella. (Lahti, 2001, 40.) Näin sukupuolikategorioita ylitetään ja muokataan arjen käytännöissä.

Kolmanneksi parisuhteiden muutokset eivät ole tapahtuneet samaan aikaan tai yhtäläisellä voimakkuudella kaikissa yhteiskunnissa. Vaikka muutokset ovat olleet samansuuntaisia länsimaissa, poikkeaa esimerkiksi Suomi muista Länsi-Euroopan maista joidenkin piirteiden osalta. Suomessa muutos agraarista teollisuusyhteiskuntaan tapahtui nopeasti. Naiset siirtyivät pientiloilta suoraan palkkatöihin eikä Suomeen ehtinyt syntyä vahvaa kotiäiti-instituutiota, toisin kuin maissa, joissa muutos kohti teollisuusyhteiskuntaa alkoi aikaisemmin ja eteni hitaammin (Rantalaiho, 1994, 21). Koska naiset ovat vastanneet perheen elättämisestä yhdessä miehen kanssa, heidän asemansa työmarkkinoilla on ollut parempi kuin vahvan mieselättäjyyden maissa.

Naisten palkkatyöhön osallistumisessa tapahtuneiden muutosten eriaikaisuus näkyy maiden välisissä vertailuissa edelleen, ja jo Euroopan sisällä naisten työssäkäynnin asteessa on huomattavia eroja (Salin, 2014). Suomessa tasa-arvoa on edistetty myös poliittisin ratkaisuin. Suomi oli ensimmäinen Euroopan maa, jossa naiset saivat äänioikeuden (vuonna 1906). Samoin naisen oikeudesta tehdä työtä ilman miehensä hyväksyntää säädettiin verraten varhain, vuonna 1919. Naimisissa oleva nainen vapautui aviomiehen edusmiehisyydestä vuoden 1929 avioliittolain myötä. (Pylkkänen, 2009.) Suomea on kuvattu naisystävälliseksi hyvinvointivaltioksi, sillä monet politiikan päämääristä ovat liittyneet sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja naisten työllisyyden tukemiseen. Työn ja perhe-elämän yhdistämisestä on tuettu perhevapaiden ja kattavien päivähoitopalvelujen avulla (ks. Anttonen & Sipilä, 2000; Forssén, Jaakola & Ritakallio, 2008). Kuitenkin, kuten edellä esitettiin, myös Suomessa parisuhteiden roolijako noudattaa usein traditionaalista mallia, jonka mukaan päävastuu kotitöistä ja lastenhoidosta on naisilla (Heikkinen, 2015).

Parisuhteissa tapahtuvien muutosten osalta maiden välisiä eroja on ollut myös parisuhdemallien ja parisuhteiden purkautumisen käytännöissä. Eurooppalaisessa vertailussa suomalaiset solmivat avioliittoja vähemmän ja vanhempana, elävät useammin avoliitossa ja päättävät suhteensa avioeroon keskimääräistä useammin (Kalmijin, 2007). Ympäröivä yhteiskunta vaikuttaa voimakkaasti siihen millaisia näkemyksiä parisuhteisiin liitetään, ja maiden väliset erot tulevat esiin myös asennetasolla. Inglehart ja Norris (2003, 33) havaitsevat yli seitsemänkymmentä maata kattavassa vertailussaan sukupuolirooliasenteiden olevan Suomessa kaikkein tasa-arvoisimpia.

Tutkimuksen kysymyksenasettelun näkökulmasta on aiheellista kysyä, miten parisuhteen muutokset vaikuttavat parisuhteen konflikteihin ja parisuhdeväkivaltaan. Kärjistäen, parisuhteeseen liittyvissä toiveissa saattavat samanaikaisesti korostua ”juuri minun tarpeeni” sekä toive tasa-arvoisesta työnjaosta. Moninaiset odotukset voivat tehdä parisuhteen arjesta monimutkaisempaa. Parisuhteissa on aikaisempaa enemmän neuvoteltavaa ja siten myös tilaa konflikteille (Beck ja Beck-Gernsheim, 2002).

Myös käytännön ja ideaalin välisen ristiriidan on esitetty aiheuttavan jännitteitä parisuhteisiin. Puolisoiden odotukset suhteen roolijaosta saattavat poiketa toisistaan, ja useat tutkijat ovat esittäneet naisten odottavan tasa-arvoisempaa parisuhdetta kuin miehet. Suhteen toinen osapuoli voi odottaa perinteistä roolijakoa, toinen taas tasavertaista kumppanuutta, jossa sukupuoli ei määrittele puolisojen rooleja ja arjen toimintoja. (Lammi-Taskula, 2007; Piispa, 2004, 60.) Sukupuolirooliodotukset saattavat olla parisuhteissa jatkuvia väärinymmärryksen ja konfliktien lähteitä (Lahti, 2001, 36). Puolisoiden eriävät näkemykset suhteen roolijaosta ja epätasainen työnjako kotitöissä ovat myös yksi yleisimmistä parisuhteen päättymisen syistä (Kiiski, 2011; Kontula, 2013).

Näkemyksiä yksilöllisten elämänvalintojen korostumisesta ja parisuhteen tasa-arvoistumisesta on haastettu feministisen parisuhdeväkivaltatutkimuksen piirissä. Väkivaltaisia parisuhteita tarkasteltaessa on todettu parisuhteiden individualisoitumisen olevan harha. Granfeltin (1998, 153–156) mukaan väkivaltaiset suhteet tietyllä tapaa pakenevat perinteistä rationaalista ajattelua. Vaikka suhde vahingoittaa, on siitä vaikea

päästää irti. Väkivaltaisissa suhteissa on usein myös nähtävissä perinteisten sukupuolirooliodotusten vahva vaikutus. Kokemukset perhevastuusta sekä myyttiset näkemykset äidin tehtävistä vaikeuttavat parisuhteesta lähtemistä ja avun hakemista. (Kaittä, 2017; Ojuri, 2004, 9.) Diskurssit tasa-arvoisesta parisuhteesta sekä itsenäisestä ja vahvasta suomalaisesta naisesta voivat saada häpeämään ja piilottelemaan väkivaltaa (Keskinen, 2005; Piispa, 2004, 67).

Giddens (1992, 3) epäilee parisuhteiden modernisoitumisen myös lisäävän miesten väkivaltaisuutta parisuhteissa. Nyky-yhteiskunnassa miehillä ei enää ole samanlaista valtaa naisiin kuin aikaisemmillä sukupolvilla, ja Giddens esittää kontrollin mahdollisuuksien heikkenemisen saattavan lisätä miesten pyrkimystä hallita naisia väkivallalla. Hypoteesi on saanut myös empiiristä tukea, sillä naisten kumppaniaan suurempien tulojen on havaittu lisäävän parisuhdeväkivallan riskiä (Coleman & Straus, 1986; Krishnan, Rocca, Hubbard, Subbiah, Edmeades, & Padian, 2010). Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeä huomata parisuhdeväkivaltaa esiintyvän kaikissa tuloluokissa. Maailmanlaajuisesti tutkimukset myös osoittavat haavoittuvissa asemassa olevien ja pienituloisten, kuten asunnottomien tai päihderiippuvaisten naisten kokeneen usein parisuhdeväkivaltaa (Granfelt, 1998; Kunins, Gilbert, Whyte-Etere, Meissner & Zachary, 2007).

3 Raha ja parisuhde

3.1 Rahaan liittyvät käytännöt parisuhteissa

Kuten edellä todettiin, parisuhteissa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet myös perheiden rahakäytäntöihin. Rahaa voidaankin pitää sekä parisuhdemuutosten liikkeellepanijana että muutoksen kohteena. Rahan ja parisuhteissa tapahtuneiden muutosten yhteys ei ole kuitenkaan yksiselitteinen. Parisuhteissa tapahtuneiden muutosten tavoin myös parisuhteiden rahakäytännöissä vallitsee kaksi vastakkaista näkökulmaa: parisuhteen tasa-arvoistumisen sekä perinteisten sukupuoliroolien diskurssit. Yhtäältä naisten taloudellisen aseman vahvistuminen ja sen myötä tapahtunut parisuhteiden tasa-arvoistuminen ovat vaikuttaneet parisuhteiden rahakäytäntöihin siten, että naisten valta kyseenalaistaa perheen rahakäytäntöjä ja vaikuttaa taloudelliseen päätöksentekoon on kasvanut (Nyman, 1999; Rajas, 2014).

Toisaalta useat tutkimukset osoittavat perinteisten sukupuoliroolien tulevan parisuhteissa rahan kautta vahvasti esiin. Sosiologinen perhetutkimus korostaa rahan, vallan ja sukupuolen liittyvän tiiviisti yhteen. Tutkimusten tärkein teoreettinen lähtökohta on ollut tarkastella perhettä monisyisenä, sukupuolittuneita käytäntöjä ja vastuita paljastavana kokonaisuutena (Nyman, 2002; Repo, 2003.) Lähestymistapa on saanut alkunsa Pahlin (1989) kriittisestä perinteistä taloustieteellistä tutkimustapaa kohtaan. Taloustieteissä perhettä tarkasteltiin yhtenäisenä taloudellisenä yksikkönä, jossa elintaso ja kulutusmahdollisuudet ovat tasaiset perheenjäsenten kesken. Esimerkiksi köyhyys ja taloudellinen huono-osaisuus nähtiin matalan tulotason perheiden ongelmana, jolloin huomiotta jäi se, että hyvin toimeentulevan perheen jäsenistä kaikilla ei välttämättä ole mahdollisuutta perheen kokonaistuloja vastaavaan elintasoon (Millar & Glendinning, 1989, 375). Pahl (1989) havaitsi perheenjäsenten välillä olevan selkeitä eroja elintason ja rahaa koskevaan päätöksentekoon osallistumisen osalta. Näiden erojen dynamiikka oli yhteydessä sukupuoleen siten, että perheissä miehellä oli naista parempi elintaso sekä enemmän valtaa tehdä rahaan liittyviä päätöksiä.

Etenkin lapsiperheissä miehen koetaan usein olevan perheen päävastuullinen elättäjä (Dema-Moreno & Díaz-Martínez, 2010; Repo, 2003). Iästä riippumatta naiset näkevät miehen uran naisen uraa tärkeämpänä, vaikka kummankin uravalinnat olisivat samansuuntaisia (van Hoof 2013, 60–61, 65). Tichenor (1999) toteaa perinteisen perhe-elättäjämallin olevan edelleen niin vahva, että nainen usein kokee syyllisyyttä ollessaan parempituloinen kuin kumppaninsa. Naiselättäjäys saatetaan siten kokea ”uhkana” miehelle arvolle ja perheen sisäisille suhteille (Repo 2003, 83). Tutkimustulokset tukevat olettamusta, ettei naisten vahvistunut asema työmarkkinoilla ole automaattisesti johtanut sukupuolten väliseen tasa-arvoon parisuhteissa rahakäytäntöjen osalta. Tichenor (1999) esittääkin, ettei valta parisuhteessa jakaudu palkan tai omaisuuden perusteella, vaan sukupuolen.

Aiemmissä tutkimuksissa parisuhteen rahakäytäntöjä on lähestytty erityisesti kolmen kysymyksen kautta: kuka hoitaa parisuhteen raha-asioita, miten hankinnoista päätetään ja mihin rahaa kulutetaan (ks. Evertsson & Nyman, 2014; Repo, 2003). Nämä lähestymistavat tuovat esiin edellä mainitut parisuhteen tasa-arvoistumisen ja perinteisten sukupuoliroolien diskurssit. Kysymysten kautta tulevat näkyviksi myös rahaan liittyvät merkitykset, kuten rahan yhteys valtaan sekä sukupuolen vaikutus rahakäytäntöihin. Näiden tekijöiden on havaittu myös vaikuttavan rahakonfliktien esiintymiseen.

3.1.1 Raha-asioiden hoitaminen

Raha-asioiden hoitamisella tarkoitetaan taloutta koskevien päätösten hoitamista. Pahl (1989; ks. myös Vogler & Pahl, 1994) esittää raha-asioiden hoitamisen tapojen jakautuvan neljään malliin: naisen tai miehen hallinnoimaan, yhteisesti hallinnoituun, talouskassasysteemiin ja kumppanista riippumattoman hallinnan malliin. Naisen hallinnoimassa mallissa mies ohjaa tulonsa kumppanilleen ja pitää omiin menoihinsa kuluvan käyttörahan itsellään. Nainen vastaa tällöin perheen raha-asioiden hoitamisesta. Miehen hallinnoimassa mallissa mies vastaa perheen raha-asioiden hoidosta. Yhteisesti hallinnoidussa mallissa pariskunnan rahat ovat yhteisiä ja he vastaavat yhdessä talousasioiden hoidosta. Talouskassasysteemissä mies vastaa perheen elättämisestä ja antaa naiselle palkastaan tietyn osan, jolla nainen hoitaa

perheen välttämättömiä menoja. Kumppanista riippumattoman hallinnan mallissa puoliset hallinnoivat omia tulojaan. Molemmat vastaavat tietyistä yhteisistä menoista, mutta kumpikaan ei hallinnoi perheen kaikkia rahoja. Luokitusta on myöhemmin täydennetty osittain yhteisesti hoidetun talouden mallilla (esim. Evertsson & Nyman, 2014; Pahl, 2005). Tällöin puoliset siirtävät osan tuloistaan yhteiseen käyttöön ja osaa he hoitavat itse. On syytä panna merkille, etteivät rahan hoitamisen käytännöt välttämättä kuvaa tilijärjestelyjä (Sailio, 2014, 133). Vaikka pariskunta kokisi rahojen olevan yhteisiä, saattaa heillä silti olla erilliset tilit.

Länsimaissa yhteisesti hallinnoitu talous on selkeästi yleisin varojen hallinnan muoto (Yodanis & Lauer, 2007). Yhdysvalloissa useat tutkijat ja parisuhdeammattilaiset näkevät yhteisesti hallinnoitun talouden parhaimpana tapana hoitaa perheen raha-asioita. Suhteissa, joissa rahat ovat yhteisiä, ollaan parisuhteeseen tyytyväisempiä kuin muissa hallinnan malleissa (Addo & Sassler, 2010; Jenkins ym., 2002; Skogrand, Johnson, Horrocks & DeFrain, 2011). Tässä mallissa myös rahariidat ovat muita malleja harvinaisempia (Smithson, 2012, 142). Yhteisesti hallinnoitua taloutta pidetään myös tasa-arvoisimpana rahojen hallinnan tapana. Siinä suhteen kummallakin osapuolella on useammin kuin muissa malleissa yhtäläinen päätäntävalta perheen raha-asioissa sekä yhtäläiset mahdollisuudet kuluttaa. (Vogler & Pahl, 1994, 282–283.) Yhteisesti hallinnoitu talous ei kuitenkaan aina takaa yhtäläisiä käyttöoikeuksia rahaan. Myös yhteisesti hallinnoituissa talouksissa voi olla erilaiset kulutustavat ja -mahdollisuudet puolisoitten välillä (Nyman, 2002, 20). Burgoyne (2004, 167) huomauttaakin, että vaikka parisuhteen osapuolten rahat ohjattaisiin yhteiselle tilille yhteiseksi rahaksi, on rahan lähde usein vaikea unohtaa.

Erityisen ongelmallisia taloudellisen tasa-arvon näkökulmasta ovat talouskassasysteemi sekä malli, jossa nainen vastaa yksin raha-asioitten hallinnasta. Näissä käytännöissä konkretisoituu usein ero raha-asioitten hoitamisen ja henkilökohtaisten kulutusmahdollisuuksien välillä. Vaikka naiset hoitavat perheen raha-asioita, he kokevat miehiä useammin taloudellista puutetta. Miehillä on myös enemmän sananvaltaa perheen raha-asioissa. Sekä naisen hallinnoima että talouskassasysteemi paikantuvat rahan hallinnan muotoina pienituloisiin perheisiin,

joissa naisten työmarkkina-asema on heikko. (Pahl, 1989; Vogler & Pahl, 1994, 283–284.)

Rahan hallinnan mallit kertovat parisuhteista yleisemmälläkin tasolla. Raha-asioiden hoitamisessa tulevat esiin individualistiset ja familistiset arvot (ks. Addo & Sessler, 2010, 410–411). Parisuhteessa omaksuttu rahojen hallinnan tapa saattaa kertoa parisuhteen osapuolten tavasta suhtautua kumppaniin. Yhteisesti hallinnoidun mallin on esitetty usein olevan merkki siitä, että suhteessa ollaan tosissaan ja että parisuhteen osapuolten yhteistä etua pidetään henkilökohtaista hyvää tärkeämpänä (Jenkins ym., 2002; Oropesa & Landale, 2005, 186–187). Suurin osa parisuhteessa elävistä siirtyy yhteisesti hallinnoituun tai osittain yhteisesti hallinnoituun malliin viimeistään avioliiton solmimisen myötä (Burgoyne, Reibstein, Edmunds & Dolman, 2007).

Viimeaikainen tutkimus antaa aihetta pohtia, vastaavatko rahan hallinnan mallit ja niistä tehdyt tulkinnat tämän päivän parisuhteiden rahakäytäntöjä. Nykyään itsenäisen hallinnan muodot ovat yleistyneet. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa puoliset hoitavat raha-asioitaan yhä enemmän itsenäisesti (Kan & Laurie, 2014). Perheen yhteisten menojen hoitamista Suomessa tarkastelleet Raijas ja Wilska (2007, 17–18) havaitsivat, että tyypillisintä on jakaa vastuu yhteisistä menoista puolisoiden kesken tai antaa maksamisvastuu sille puolisolle, jolla on tilanteessa enemmän rahaa. Raijas (2014) esittää järjestelyn, jossa kumpikin puolisoista antaa tietyn osan tuloistaan yhteisesti hallittavaksi ja vastaa jäljelle jäävän osuuden hoidosta itse, yleistyneen viime vuosina. Yksilön vapaudesta ja riippumattomuudesta on tullut tärkeää parisuhteessa, ja tämä tulee näkyviin myös rahakysymyksissä. Tärkeä havainto on, ettei näitä tavoitteita nähdä parisuhdetyytyväisyyttä uhkaavina, vaan pikemminkin päinvastoin. Yhteisten ja erillisten rahojen yhdistelemisen käytäntöjä on muodostettu pyrittäessä ehkäisemään rahan liittyviä riitoja. (Mt., 115.) Tätä taustaa vasten esimerkiksi havainnot yhteisten rahojen yhteydestä suurempaan parisuhdetyytyväisyyteen voidaan näissä maissa jossain määrin kyseenalaistaa.

Myös Evertsson ja Nyman (2014) huomauttavat, etteivät talouden hoitamisen mallit välttämättä kata parisuhteen rahakäytäntöjen moniulotteisuutta. Erillisen ja yhteisen rahatalouden välinen ero saattaa osoittautua parisuhteiden arjessa häilyväksi, ja

erillisistä rahoista huolimatta pariskunta voi hoitaa raha-asioita yhdessä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa suhteen toisella osapuolella on taloudellisesti tiukkaa, saattaa kumppani pitää itsestään selvänä velvollisuuttaan auttaa. Myös hankintoja halutaan usein tehdä yhdessä.

3.1.2 Rahaan liittyvä kontrolli

Rahaan liittyvä kontrolli tulee näkyväksi päätöksenteon yhteydessä. Käsitteellä tarkoitetaan mahdollisuuksia osallistua rahaa koskevaan päätöksentekoon, joka konkretisoituu esimerkiksi kulutukseen tai raha-asioden hoitamiseen liittyvien kysymysten yhteydessä (Vogler & Pahl, 1994). Rahaan liittyvää kontrollia on usein selitetty vallan resurssiteorialla. Bloodin ja Wolfen (1960) kehittämän resurssiteorian mukaan enemmän päätöksentekovaltaa on osapuolella, joka tuo parisuhteeseen suurimman osan taloudellisista resursseista. Resurssiteoria on saanut tukea useista empiirisistä tutkimuksista. Esimerkiksi Yusof ja Dusa (2010) havaitsivat suurituloisemmalla kumppanilla, eli yleensä miehellä, olevan enemmän päätöksentekovaltaa parisuhteessa. Resurssiteorian paikkansapitävyyttä on kuitenkin myös kyseenalaistettu. Raijaksen ja Wilskan (2007, 25–26) rahan jakautumista suomalaisissa perheissä tarkasteleva tutkimus osoittaa sekä naisten että miesten osallistuvan rahaa koskevaan päätöksentekoon, ja suurin osa vastaajista kokee mielipiteensä tulevan huomioduksi päätöksiä tehtäessä. Kirchler ym. (2001) toteavatkin, etteivät perinteiset sukupuoliroolit tule esiin päätöksentekoon osallistumisen kautta, vaan tarkastelemalla päätöksenteon prosessia. Tutkimuksessa havaitaan miesten päättävän ostettavan tuotteen budjetin sekä maksutavan. Sukupuoliroolit tulevat esiin myös päätöksenteon alueiden kautta. Miehet tekevät suurimman osan tekniikkaan liittyvistä hankinnoista naisten vastatessa kodin sisustuksesta ja ruoasta. Vapaa-ajan huvituksista, kuten lomamatkoista, pariskunnat päättävät suurelta osin yhdessä. (Niemelä & Raijas, 2010; Raijas & Wilska, 2007, 25.) Tiivistäen voidaan todeta, ettei sukupuoleen perustuva eriarvoisuus tule vahvasti esiin, kun tarkastellaan aiempien tutkimusten perusteella suomalaisten pariin päätöksentekoon osallistumisen käytäntöjä ja mahdollisuuksia.

3.1.3 Kulutus

Aineellisen hyvinvoinnin kannalta rahan hallinnan käytäntöjä tai rahaan liittyvää päätöksentekoa merkityksellisempiä ovat mahdollisuudet päästä käsiksi taloudelliseen hyvään eli kuluttaa. Yleisen käsityksen mukaan naiset kuluttavat miehiä enemmän ”turhuuksiin” (Wilska, 2001). Tutkimuksen mukaan parisuhteessa elävät naiset kokevat miehiä useammin taloudellista niukkuutta sekä puutteellisia mahdollisuuksia saada käyttöön omaa rahaa. Kulutustapoihin liittyvä eriarvoisuus tulee esiin erityisesti tilanteissa, joissa perheen rahavarat ovat niukat (Nyman, 2002, 18; Vogler & Pahl, 1994) tai perheessä on pieniä lapsia (Repo, 2003).

Syitä kulutusmahdollisuuksiin ja -tapoihin liittyvään eriarvoisuuteen on haettu asenteista ja ideologiasta. Etenkin perheissä, joissa naisen tulot ovat selkeästi miehen tuloja pienemmät ja mies on perheen pääasiallinen elättäjä, nainen saattaa kokea, ettei ole oikeutettu käyttämään rahaa itseensä (Nyman, 1999; Vogler & Pahl, 1994). Naisten kulutuksen on katsottu olevan perhekeskeisempää kuin miesten. Revon (2003) tutkimuksessa perheenäidit priorisoivat kulutus päätöksissä lapsia omien tarpeiden kustannuksella, jotta lapsia olisi mahdollista hoitaa kotona ja jotta he saisivat tarvitsevansa materiaalisen hyvän (ks. myös Nyman, 1999, 788). Halleröd, Diaz ja Stocks (2007) havaitsivat rahanjaon parisuhteissa olevan toisinaan epätasaista, mutta naisten hyväksyvän epätasaisen rahanjaon ja kulutusmahdollisuudet. Tämä perustuu itsenäisyyden tarpeeseen, sillä tutkimuksessa naiset kokevat sen olevan tasa-arvoa tärkeämpi tavoite. Bachmann (2011, 7–8, 12) näkee naisten hyväksyvän puolisoitten väliset kulutusmahdollisuuksien erot halutessaan raha-asioiden kautta vastustaa traditionaalista perhemallia, jossa naiset elävät alisteisessa asemassa. Tutkimuksessa naiset halusivat esimerkiksi osallistua tasavertaisena perheen yhteisiin kuluihin, vaikka tämä merkitsi tinkimistä henkilökohtaisesta kulutuksesta miehiin nähden.

Rahan hallinnassa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa korostuu sukupuolten välinen tasa-arvo. Kulutuksen näkökulmasta parisuhteet taas eivät ole yhtä tasa-arvoisia. Parisuhteen rahakäytäntöjen yhteys tasa-arvoon onkin moniulotteinen kysymys, sillä tasa-arvo voi tarkoittaa montaa asiaa. Onko tasa-arvo sitä, että molemmat saavat

päittää omista raha-asioistaan ja hallita omaa rahaansa, vai sitä, että kummallakin on yhtäläiset mahdollisuudet käyttää perheeseen tullutta rahaa?

Kokonaiskuvan luominen rahan, vallan ja sukupuolen välisistä yhteyksistä ei ole yksinkertaista. Rahakäytäntöihin liittyvien asenteiden ja käytäntöjen välillä on usein ristiriitaa, ja parisuhteen osapuolten näkemyksissä perheen rahataloudesta voidaan havaita vastakkaisia ideologioita ja diskursseja (Repo, 2003; Sonnenberg, 2008). Vaikka talouden hallinta, rahaan liittyvä päätöksenteko ja kuluttaminen ovat erillisiä käsitteitä, ne ovat parisuhteen rahataloutta tarkasteltaessa kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Jotta ymmärtäisi yhden osa-alueen dynamiikkaa, on tärkeä huomioida myös muilla alueilla tapahtuva toiminta.

3.2 Parisuhteen raha-asioden yhteiskunnallinen säättely

Parisuhteen rahakäytännöt eivät ole ainoastaan parisuhteen osapuolten päätettävissä, sillä niihin vaikuttavat myös yhteiskunnalliset käytännöt, kuten lait, politiikka ja kulttuuri. Siten perheen rahakäytäntöihin liittyy niin ajallista kuin paikallistakin vaihtelua. Suomen avioliittolaissa (Avioliittolaki 13.6.1929/234) säädetään puolisoiden omaisuudesta ja sen osituksesta, avioehtosopimuksista, puolisoiden välisistä lahjoista, elatuksesta ja veloista. Avioliitossa osapuolet on velvoitettu vastaamaan myös toisen taloudellisista tarpeista, ja perheessä on noudatettava yhtäläisen elintason periaatetta. Parisuhteen purkaututtua puolisoilla on avio-oikeus toisen omaisuuteen. Avioliitossa tai suhteessa, jossa puoliset asuvat eri osoitteissa, oikeuksia ei tässä mittakaavassa kuitenkaan ole. Laissa avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta (Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 14.1./2011/26) on säädetty avioliiton purkautumisen yhteydessä tapahtuvasta omaisuuden jakamisesta ja hyvityksestä. Avioliittoon ei kuitenkaan liity esimerkiksi avioliittolakiin kirjattua elatusvelvollisuutta.

Suomessa avioliittolaki (Avioliittolaki 13.6.1929/234) ja sosiaaliturvajärjestelmä ovat jossain määrin ristiriidassa, sillä osa etuuksista perustuu ajatukseen yhdessä raha-asioista päättävistä ja kuluttavista puolisoista. Tietyissä etuuksissa, kuten kotihoidontuessa tai työttömyyspäivärahassa, ei huomioida puolison tuloja. Joidenkin etuisuuksien, kuten yleisen asumistuen tai viimesijaisen toimeentulotuen,

määräytymiseen sen sijaan vaikuttavat kummankin puolison tulot. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412; Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938).

Länsimaisessa vertailussa suomalainen malli erottuu tasa-arvoa tukevana. Bianchi, Casper ja Peltola (1999) tarkastelevat Esping-Andersenin hyvinvointivaltiotypologian (1990) pohjalta naisten taloudellista riippuvaisuutta kumppanistaan teollistuneissa maissa. Esping-Andersenin luokituksessa maat voidaan jakaa kolmeen hyvinvointiregiimiin, joita ovat sosiaalidemokraattinen, liberaali ja konservatiivinen. Sosiaalidemokraattisen regiimin maissa, joihin Suomi lukeutuu, sosiaalipolitiikkaa kuvataan naisystävälliseksi (ks. myös luku 2.2). Näissä maissa naisilla on mahdollisuus pitää äitiysloma ilman siitä johtuvan irtisanomisen uhkaa ja saada tältä ajalta kohtuullista korvausta. Kattavat päivähoitopalvelut tukevat naisten työssäkäyntiä lasten saannin jälkeen. Lisäksi verotus tukee naisten taloudellista itsenäisyyttä, koska ansioverotus on henkilöperustaista perheperustaisuuden sijaan. Konservatiiviset mallit toimivat päinvastoin, ja niissä naisten työllisyyden tukeminen on perinteisesti ollut heikkoa. Liberaaleissa maissa harjoitettu politiikka asettuu sosiaalidemokraattisen ja konservatiivisen regiimin käytäntöjen väliin. Nämä käytännöt heijastuvat myös asenteisiin, sillä kansainvälinen vertailu osoittaa taloudellisen riippumattomuuden olevan erityisen tärkeää pohjoismaisille naisille (Ludwig-Mayerhofer, Allmendinger, Hirsland, & Schneider, 2011).

Myös kulttuuriset tekijät vaikuttavat parisuhteiden rahakäytäntöihin (Lauer & Yodanis, 2011). Yodanis ja Lauer (2007) osoittavat yhteiskunnan tasolla ilmenevien sukupuolirooleihin liittyvien asenteiden ja käytäntöjen vaikuttavan perheen rahakäytäntöjen tasa-arvoisuuteen. Yhteiskunnissa, joissa perheen molemmat vanhemmat osallistuvat perheen elättämiseen, myös talousasiat on hoidettu tasa-arvoisemmin. On kuitenkin tärkeä huomata, että jopa kaikkein tasa-arvoisimmissa maissa sukupuolten eriarvoisuus tulee rahakäytäntöjen kautta esiin. Esimerkiksi Ruotsissa, jossa puolisoiden välinen tasa-arvo on erityisen tärkeä poliittinen päämäärä, naisten kulutusmahdollisuudet ovat heikommat kuin puolisoilla (Nyman, 2002, 17).

Suomessa viimeaikaiset sosiaalipoliittiset leikkaukset ovat heikentäneet lapsiperheiden taloudellista asemaa. Lisäksi leikkaukset vaikuttavat pienituloisten tulonsiirtoja saavien

ja julkisia palveluja käyttävien taloudelliseen tilanteeseen. (Helsingin Sanomat 1.6.2015.) Leikkauksilla on myös esitetty olevan sukupuolten välistä tasa-arvoa heikentävä vaikutus, sillä ne huonontavat erityisesti pienipalkkaisten naisten taloudellista asemaa (Professoreiden ja erikoistutkijoiden vaatimus hallitusohjelman toimenpiteiden sukupuolivaikutusten arvioinnista ja hallituksen sitoutumisesta tasa-arvon edistämiseen). Nämä muutokset vaikuttavat oletettavasti perheiden kulutukseen sekä siihen, miten raha näkyy ja vaikuttaa heidän arjessaan.

4 Konfliktit ja väkivalta parisuhteissa

4.1 Parisuhdekonfliktit

Parisuhdekonfliktit ovat yleisimpiä perhesuhteisiin liittyviä ongelmia (Gottman & Katz, 2002), ja aihetta on tutkittu viime vuosikymmeninä runsaasti. Konfliktin käsitteen määrittely on kuitenkin vaihdellut tutkimusten välillä (ks. Canary, Cupach & Messman, 1995, 4–5). Käsitteen puitteissa on tutkittu sekä pieniä erimielisyyksiä että parisuhdeväkivaltaa. Parisuhdekonflikteja on tarkasteltu monien tieteenalojen piirissä, ja määritelmien hajanaisuuden voi olettaa osittain johtuvan eri alojen lähtökohtaeroista ja erilaisista painotuksista

Konflikteja on myös luokiteltu eri tavoin. Parisuhteiden näkökulmasta konflikteja voidaan tarkastella joko erimielisyyttä sisältävinä tilanteina tai parisuhteeseen liittyvänä pysyvämpänä ominaisuutena (ks. taulukko 1). Parisuhdekonflikteja käsittelevät tutkimukset voidaankin jakaa niihin, joissa luokittelun perusteena on konfliktitilanne, ja niihin, jotka perustuvat parisuhteiden luokitteluun. Tutkimuksissa, joissa luokittelun perusteena ovat konfliktitilanteet, sovelletaan toisinaan jaottelua ratkaistavissa oleviin ja vaikeasti ratkaistaviin konflikteihin (Miller & Roloff, 2006). Normatiivinen kahtiajako saattaa kuitenkin hävittää konfliktien variaation, ja kuten Thorson (1989) yleisemmällä tasolla konflikteista toteaa, niitä tulisi tarkastella dikotomian sijaan jatkumona. Koska konfliktin käsitteen sisällä on tutkittu erimielisyyksiä, riitoja, verbaalista aggressiota ja fyysistä aggressiota (Anderson, Anderson, Palmera, Mutchlerb & Bakera, 2011; Li, Zhou & Hou, 2015), tulkitsen jatkumon ulottuvan pienistä erimielisyyksistä väkivaltaan.

Taulukko 1. Parisuhdekonfliktien luokituksia.

Yksittäisiä konfliktitilanteita tarkastelevat tutkimukset	Konfliktien/parisuhteiden luokittelu
Fincham & Beach (1999)	piilotetut konfliktit, näkyvät konfliktit
Miller & Roloff (2006)	ratkaistavissa olevat konfliktit, ei ratkaistavissa olevat konfliktit
Weeks & Treat (2001)	lievät konfliktit, kohtalaiset konfliktit, toistuvat konfliktit
Weingarten & Leas (1987)	ongelman ratkaisu, erimielisyys, kilpailu, riita, sota
Parisuhteita luokittelevat tutkimukset	
Anderson ym. (2011)	toistuvien konfliktien pariskunnat
Birditt ym. (2010)	tuhoava, rakentava, vetäytyvä vuorovaikutustyyli
Gottman (1993, 1999)	välttelevä, sovitteleva, ailahteleva, vihamielinen vuorovaikutustyyli

Taulukossa 1 on esitelty tämän tutkimuksen kysymyksenasettelun kannalta keskeisimpiä parisuhdekonfliktien luokituksia⁶. Lievimmillään konflikti tulee esiin yksittäisenä erimielisyytenä, jolla ei ole suurta merkitystä puolisoille, eikä siihen myöhemmin enää palata. Nämä tilanteet ratkeavat helposti eikä niillä ole kielteistä vaikutusta parisuhteen hyvinvointiin. Tällaisia tilanteita esiintyy yleisesti parisuhteissa, ja niitä voi luonnehtia konfliktin sijaan jopa neuvotteluiksi (ks. Evertsson & Nyman, 2014; Weingarten & Leas, 1987).

⁶ En pyri tässä yhteenvedoartikkelissa esittelemään tyhjentävästi kaikkia olemassa olevia konfliktiluokituksia. Sen sijaan olen nostanut tarkasteluun yleisimmin sovelletut ja omaa ajatteluaani ohjanneet luokitukset. Taulukossa esiteltyjen kategorisointien lisäksi yksittäisiin konfliktitilanteisiin perustuvia luokituksia on tehty pyrittäessä kehittämään mittari kliniseen työhön. Näihin luokituksiin kuuluvat Conflict Tactic Scale (Straus, Hamby, Boney-McCoy & Sugarman 1996) ja Romantic Partner Conflict Scale (RPCS) (Zacchilli, Hendrick & Hendrick, 2009). Parisuhteita luokittelevissa tutkimuksissa konfliktien on tyypillisesti nähty olevan yksi parisuhdetyyppiä erottelevista tekijöistä, eikä kyse ole tällöin varsinaisesta konfliktien luokittelusta, vaikka tapa ratkaista konflikti olisikin tärkeä osa parisuhteiden kategorisointia. Näihin kuuluvat esimerkiksi Fitzpatrickin (1988) ja Olsonin & Fowersin (1993) parisuhdeluokitukset.

Parisuhteissa saattaa esiintyä ristiriitoja, joiden ratkaiseminen koetaan haastavaksi. Näissä tilanteissa vuorovaikutus voi olla vihamielistä, ja vaikutus parisuhteen hyvinvointiin voi olla kielteinen. Tilanteita luonnehtii silti puolisoiden keskinäinen ymmärrys ja halu ratkaista ristiriidat. Weeks ja Treat (2001) käyttävät tällaisista ristiriidoista käsitettä kohtalaiset konfliktit (medium level conflict) (ks. myös Weingarten & Leas, 1987). Toisinaan konfliktit saattavat kroonistua siten, ettei kyseessä enää ole asiaperustainen ristiriita vaan parisuhdetta määrittävä vuorovaikutusongelma. Näitä tilanteita on kuvattu käsitteillä vaikeat konfliktit (intractable conflict, ks. Coleman, 2014; Miller & Roloff, 2006). Konfliktteissa vuorovaikutus on toistuvasti vihamielistä ja puolisoiden on vaikea ottaa vastuuta konfliktin osapuolina (Weeks & Treat, 2001; Weingarten & Leas, 1987). Vaikeat konfliktit käsittelevät usein parisuhteen osapuolille merkityksellisiä asioita, kuten lasten hankkimista. Tilanteilla on tapana alkaa tavallisina parisuhteen ristiriitoina ja muuttua haastaviksi vihamielisen vuorovaikutuksen, kiihtyneiden tunnetilojen ja ajan myötä (Coleman, 2014, 709). Tällaisilla ristiriidoilla on kielteisiä vaikutuksia parisuhteen hyvinvointiin. Luokittelun ääripäässä ovat parisuhdeväkivaltaa sisältävät konfliktit. Parisuhdeväkivallan määrittelyyn palaan tarkemmin luvussa 4.2.

Yksi tapa luokitella parisuhdekonflikteja on jakaa ne näkyviin ja piilotettuihin. Näkyvissä konflikteissa parisuhteen osapuolet asettuvat näkyvään vuorovaikutukseen keskenään. Osa konflikteista taas voi ilmetä piilotettuina, jolloin toinen osapuoli ei välttämättä ole edes tietoinen kumppaninsa eriävästä näkemyksestä (Fincham & Beach, 1999, 60). Jako piilotettuihin ja näkyviin konflikteihin ei kuitenkaan kerro tilanteen vakavuudesta tai teeman tärkeydestä parisuhteen osapuolelle. Esimerkiksi väkivaltaisissa parisuhteissa väkivallan kokija ei välttämättä uskalla tai halua tuoda eriävää mielipidettä väkivaltaisen kumppaninsa tietoon pelätessään seurauksia.

Parisuhteita luokittelevissa konfliktitutkimuksissa lähtökohtana on tyypillisesti pariskunnan tapa olla vuorovaikutuksessa konfliktin aikana. Useissa tutkimuksissa konflikteja lähestytään kolmijaon kautta, jossa vuorovaikutustyyliä jaetaan tuhoavaan, rakentavaan ja vetäytyvään, (esim. Birditt, Brown, Orbuch & McIlvane, 2010; Pasch & Bradbury, 1998). Tunnetuin ja sovelletuin konfliktiluokitus on John Gottmanin (1993,

1999) typologia. Sen mukaan parisuhteet voidaan jakaa konfliktityylien mukaan neljään tyyppiin. Tyypeistä kolme ensimmäistä voivat viedä suhdetta eteenpäin. Näitä tyyppisiä ovat välttelevä (avoidant), sovitteleva (validating) ja ailahteleva (volatile). Konflikteja välttelevät pariskunnat pyrkivät poistumaan konfliktitilanteista ja pitämään niiden määrän mahdollisimman vähäisenä. Sovittelevat pariskunnat haluavat konfliktin aikana varmistaa, että kummankin osapuolen näkökulma tulee kuulluksi ja huomioiduksi. Ailahtelevien pariskuntien suhteissa asioihin suhtaudutaan intohimoisesti ja väittelyt tai erimielisyydet ovat yleisiä. Vihamielinen parisuhdetyyppi (hostile) taas tuhoaa parisuhdetta. Sille on tyypillistä puolisoiden vihamielinen, halveksiva ja ylimielinen käyttäytyminen konfliktin aikana. Kaikissa parisuhteissa osapuolet eivät suhtaudu konflikteihin samalla tavalla, ja siksi suhteen toinen osapuoli saattaakin olla esimerkiksi välttelevä ja toinen sovitteleva (Gottman, 1999). Parisuhdeongelmat ja tyytymättömyys suhteeseen eivät liity ainoastaan vihamieliseen tyyppiin. Vuorovaikutuksen haasteita ja tyytymättömyyttä parisuhteeseen esiintyy myös suhteissa, joissa konfliktityylit ovat vältteleviä, sovittelevia tai ailahtelevia. Busby ja Holman (2009) havaitsivat erityisen paljon haasteita ja vuorovaikutuksen ongelmia parisuhteissa, joissa toisen osapuolen konfliktityyli on välttelevä ja toisen ailahteleva.

Useissa tutkimuksissa käytetään käsitettä toistuvien konfliktien pariskunnat (high conflict couples) (esim. Anderson ym., 2011; Parkinson, 2000; Yeager, 2009). Anderson ja kumppanit (2011) liittävät toistuvien konfliktien pariskuntiin kaksi ominaisuutta: toistuva negatiivinen kommunikaatio puolisoiden välillä sekä vihamielinen ja turvaton emotionaalinen ympäristö. Suhteissa on usein myös henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Gottmanin (1993, 1999) parisuhdekonfliktiluokituksessa toistuvien konfliktien pariskunnat sijoittuisivat vihamieliseen parisuhdetyyppiin.

Oli konfliktin luokituksen perusteena konflikti tai parisuhde, tulee siinä esiin konfliktityylin pysyvyys sekä mahdollisuus muutokseen. Kuten Schneewind ja Gerhard (2002) osoittavat, konfliktin ratkaisutavat ovat jossain määrin pysyviä. Monissa parisuhteissa konfliktit vähenevät ajan myötä ja muuttavat muotoaan. Konfliktien väheneminen liittyy niiden ratkaisutapojen muutokseen, sillä rakentavat

tavat ratkaista konflikteja lisääntyvät suhteen edetessä. (Troupe, 2008.) Toisaalta suhdetta vahingoittavat konfliktit jatkuvat usein samanlaisina tai jopa pahenevat aikaa myöten (ks. esim. Anderson ym., 2011). Tutkimuksen perusteella voidaan siten olettaa, että löydettyä toimivia keinoja ratkaista parisuhdekonflikteja niiden käyttö jatkuu, ja tarpeen tullen pyritään soveltamaan uusia malleja. Vastaavasti suhteissa, joissa konflikteja ratkotaan vahingoittavilla tavoilla, niilläkin on taipumus jatkua ja voimistua.

Parisuhdekonflikteihin johtavat useat syyt. Kansainvälisten tutkimusten perusteella ristiriitoja aiheuttavat kotitöiden jakautuminen, raha, lasten kasvatus, vapaa-ajan käyttö, seksi, puolisoiden välinen kommunikaatio, työssäkäynti ja sukulaiset (Kluwer, Heesink & Van de Vliert, 1997; Storaasli & Markman, 1990). Kontula (2013) tarkasteli ristiriitoihin johtavia syitä Suomessa ja havaitsi konfliktin aiheiden vastaavan kansainvälisten tutkimusten tuloksia. Tosin kansainvälisistä tutkimuksista poiketen työssäkäynti ja sukulaiset eivät nousseet suomalaisten parien keskuudessa erityisinä ristiriidan aiheina esiin. Braiker ja Kelley (1989) esittävät kaikkien konfliktin aiheiden liittyvän yleisemmällä tasolla seuraavaan kolmeen teemaan: 1) tietty käyttäytymisen malli (kumppani jättää aina kahvikupin ruokapöydälle), 2) yhteiselämään liittyvät tavat ja tottumukset (kumppani ei soita ja ilmoita, vaikka tietää myöhästävänsä) sekä 3) persoonallisuuteen liittyvät piirteet (kumppani on huolimaton).

Kansainvälisesti tarkasteltuna parisuhdekonfliktien tutkimuksella on pitkät perinteet. Suomessa teeman tutkimus on ollut vähäisempää. Konfliktien syitä ja yleisyyttä on tarkasteltu lähinnä Väestöliiton perhebarometreissä (Kontula, 2009, 2013; Paajanen, 2007), ja aihe on nostettu esiin myös yleisemmällä tasolla parisuhteen arkea käsittelevissä tutkimuksissa (Malinen, 2011; Sevón & Notko, 2008). Parisuhteen hyvinvointiin liittyviä ja konfliktien syihin pureutuvia tutkimus- ja kehittämissyöksiköitä ei ole perustettu Suomeen (vrt. esim. Gottmanin rakkauslaboratorio Yhdysvalloissa).

4.2 Parisuhdeväkivalta

Kuten konflikteja, myös parisuhdeväkivaltaa on määritelty ja tulkittu monin tavoin (Hearn, 1998, 14–15). Parisuhdeväkivalta on teema, joka tuottaa usein toisistaan

poikkeavia näkemyksiä parisuhteesta ja sukupuolesta (Lahti, 2001, 11–12). Tutkimuksessa esiintyy ristiriitaisia ja jopa vastakkaisia tapoja lähestyä ilmiötä. Määritelmät myös vaihtelevat ajassa ja paikassa. Teot, joita pidetään 2000-luvun alun Suomessa väkivaltana, ovat saattaneet toisena aikakautena tai toisessa ympäristössä olla hyväksytyä käytöstä. (ks. Dobash & Dobash, 1998.) Yksilön näkökulmasta myös elämäkokemuksilla, arvoilla ja parisuhteella on merkitystä sille, miten väkivaltaa määritellään. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta myös merkitsee eri asioita tekijälle ja kokijalle. (Hydén, 1995, 50–52.)

Väkivalta voi saada parisuhteissa monia muotoja. Tavallisesti se jaetaan fyysiseen, henkiseen, seksuaaliseen ja taloudelliseen väkivaltaan (esim. Nyqvist, 2001; Perttu, 1999). Eri muodot sisältävät monia vahingoittamisen tapoja. Muotoja onkin syytä tarkastella yläkäsitteinä, joiden kautta on mahdollista päästä käsiksi tietyn tyyppiseen väkivaltaan. Fyysinen väkivalta voi tarkoittaa muun muassa lyömistä, potkimista tai tönimistä. Se on sekä tunnistetuin että tutkituin väkivallan muoto. Aiempien tutkimusten perusteella niin väkivallan kokijat (Ojuri, 2004, 19) kuin tekijätkin (Nyqvist, 2001, 199) mieltävät parisuhdeväkivallan fyysisenä voimankäyttönä. Seksuaalinen väkivalta toteutuu seksuaalisuuden kautta ja se kohdistuu henkilön ruumiiseen ja minuuteen (Ronkainen, 2017). Käsite sisältää esimerkiksi seksuaaliseen toimintaan pakottamisen sekä ruumiiseen tai seksuaalisuuteen liittyvät loukkaavat huomautukset (Nyqvist, 2008, 132).

Henkinen väkivalta viittaa tekijänsä käyttäytymiseen, joka todennäköisesti vaikuttaa kokijan tunteisiin ja jonka tarkoituksena on saada väkivallan kokija noudattamaan tekijän tahtoa (Fanslow & Robinson, 2010). Henkisen väkivallan muotoja on lukemattomia, ja väkivalta voi ilmetä esimerkiksi vähättelynä, uhkailuna tai avoimena uskottomuutena (Nyqvist, 2001). Taloudellinen väkivalta taas tarkoittaa vallankäyttöä, jossa toinen osapuoli riistää, kontrolloi tai tuhoaa kumppaninsa taloudellisia resursseja (Fernqvist & Näsman, 2008). Väkivallan muodot eivät ole toisiaan poissulkevia, sillä ne esiintyvät usein yhdessä ja ovat ainakin jossain määrin päällekkäisiä. Päällekkäisyydellä viitataan tietyn väkivallanteon, esimerkiksi kumppanin omaisuuden hajottamisen, olevan samanaikaisesti fyysinen teko (fyysistä väkivaltaa), taloudellisen

haitan tuottamista (taloudellista väkivaltaa) sekä kiusaamista (henkistä väkivaltaa) (ks. myös Husso, 2003, 47). On syytä huomata, ettei väkivalta välttämättä lopu parisuhteen päättymiseen. Toisinaan väkivalta voi alkaa vasta parisuhteen päätyttyä tai raaistua eron seurauksena. (Nikupeteri, 2016.)

Tutkimuksissa tapa ymmärtää parisuhdeväkivallan käsite ja tausta vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Parisuhdeväkivaltaa on tyypillisesti lähestytty joko sukupuolistuneen väkivallan ⁷ tai konfliktilähtöisen paradigman ⁸ kautta. Keskeiset ristiriidat paradigmojen välillä liittyvät kontekstin tärkeyteen sekä sukupuoleen (Salmi, 2009; Winstok, 2013). Sukupuolistuneen väkivallan tutkimus sai alkunsa kritiikistä varhaista perheväkivaltatutkimusta kohtaan. Siinä puolisojen välistä väkivaltaa tarkasteltiin vuorovaikutusongelmana kiinnittämättä huomiota sukupuolten keskinäisiin suhteisiin ja sukupuoleen liittyviin valtaeroihin (Ojuri, 2004, 15–16; Ronkainen, 1998, 12–13). Sukupuolinäkökulmasta tarkasteltuna väkivalta liittyy sukupuoleen niin kulttuurisesti, rakenteellisesti kuin toimijatasollakin. Tutkimustraditiossa parisuhdeväkivaltaa tarkastellaan tyypillisesti miesten naiskumppaniinsa kohdistamana väkivaltana. Väkivalta nähdään patriarkaalisena vallankäyttönä, joka viittaa vallan epätasapainoon miesten ja naisten välillä. (Ronkainen, 2017.) Naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan tutkimusta puoltavat muun muassa tutkimustulokset, joiden mukaan naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta aiheuttaa vakavampia vammoja kuin mieheen kohdistuva (Dobash, Dobash & Dobash, 2004).

Sukupuolistuneesta väkivaltakäsityksestä poiketen konfliktitutkimuksen paradigmassa mahdollisuus olla sitoutumatta tiettyyn etukäteiseen kontekstiin nähdään tutkimuksen etuna (Winstok, 2013, 196). Konfliktitutkimuksen paradigma on sukupuolineutraali, ja parisuhteen osapuolet nähdään sukupuoleen katsomatta potentiaalisina väkivallantekijöinä. Tulosten perusteella merkittävä osuus niin miehistä kuin

⁷ Paradigmasta on käytetty myös käsitettä sukupuolittunut väkivalta. Käsitteissä on kuitenkin havaittavissa vivahde-ero. Sukupuolistuneen väkivallan käsite viittaa dynamiikkaan ja prosessin, ja keskeistä on ymmärrys siitä, miten sukupuolen merkitys tulee esiin väkivallatilanteissa, auttamiskäytännöissä ja julkisessa keskustelussa. Sukupuolittunut taas kuvaa enemminkin lopputulemaa: naiset ovat tyypillisemmin parisuhdeväkivallan kokijoita ja miehet tekijöitä (Niemi, Kainulainen & Honkatukia, 2017; Ronkainen, 2017, 29).

⁸ Tässä on kyse väkivaltatutkimuksen piirissä sovellettavasta konfliktitutkimuksen paradigmatista, ei yleisemmästä parisuhdekonfliktitutkimuksesta (vrt. luku 4.1).

naisistakin käyttää parisuhteessaan väkivaltaa (Straus, Gelles & Steinmetz, 2006; Winstok, 2013, 6). Paradigmassa väkivalta liitetään puolisoiden välisen vuorovaikutuksen ongelmaksi ja väkivallan nähdään olevan konfliktoitunutta vuorovaikutusta (Ronkainen, 2017). Sukupuolistuneen väkivaltatutkimuksen piirissä konfliktitutkimuksen paradigmaa on kritisoitu muun muassa siitä, että yksittäisten konfliktitapahtumien tarkastelu ei tavoita naisiin kohdistuvan väkivallan monimuotoisuutta. Yksi väkivaltaepisodi saattaa sisältää monia väkivallantekoja, kuten lyömistä, potkimista ja hiuksista repimistä. (Dobash & Dobash, 1992, 270.)

Mainittuja paradigmoja on pyritty sovittamaan toisiinsa tyypittelemällä väkivallan tekijöitä ja väkivaltaa. Tunnetuimpia esimerkkejä tästä on Johnsonin (2006) typologia, jossa väkivallan lajit jaetaan neljään luokkaan. Intiimissä terrorissa suhteen toinen osapuoli pyrkii kontrolloimaan kumppaniaan ja käyttää väkivaltaa kontrollin välineenä. Väkivaltainen vastarinta tarkoittaa itsepuolustusta tilanteessa, jossa kumppani on väkivaltainen. Tilanteittaisessa pariväkivallassa tietyn erimielisyyden yhteydessä konflikti eskaloituu joko molemminpuoliseksi tai toisen osapuolen väkivaltaisuudeksi. Molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli viittaa tilanteisiin, joissa suhteen kummatkin osapuolet pyrkivät kontrolloimaan kumppania ja ovat väkivaltaisia. Erottavana tekijänä tyyppien välillä on kontrollin käsite. Johnson esittää, että väkivaltaa on kahdenlaista: toisessa tekijän tavoitteena on kontrolloida kumppaniaan, toisessa tätä kontrollin tavoitetta ei ole, ja väkivalta on pikemminkin seurausta eskaloituneesta konfliktista. Sukupuolistuneen väkivallan ja konfliktitutkimuksen paradigman välisiä eroja voidaan ymmärtää tämän havainnon pohjalta. Johnsonin mukaan paradigmojen väliset erot tutkimustuloksissa johtuvat osittain myös erilaisista aineistonkeruutavoista. Sukupuolistuneen väkivallan tutkimuksissa aineisto on kerätty tavallisesti poliisiin, turvakotien tai tuomioistuinten kautta, konfliktitutkimukset taas tyyppillisesti perustuvat väestötasoiseen, satunnaisotannalla kerättyyn aineistoon.

Typologioilla on myös rajoitteensa. Ensinnäkin ne korostavat fyysistä väkivaltaa, erityisesti miehen naiseen kohdistamaa väkivaltaa. Toiseksi huomio kiinnittyy usein miehen psykopatologiaan, ja tilanteeseen liittyvät vuorovaikutukselliset ja kulttuuriset tekijät jäävät vähemmälle huomiolle. (Olson, 2009.) Typologioiden on myös esitetty

arvottavan väkivaltaa, ja esimerkiksi tilanteittainen väkivalta saatetaan mieltää luonteeltaan vähemmän vakavaksi (Ojuri, 2004, 22).

Sukupuolen merkitys väkivallan määrittelyssä liittyy saatujen tutkimustulosten lisäksi tapoihin suhtautua väkivaltaan, väkivallan kokemiseen ja tekemiseen, uhreille ja tekijöille suunnattuihin auttamiskäytäntöihin sekä lainsäädäntöön (Lidman, 2015; Nikupeteri, 2016, 47). Feminiinisyyteen ja maskuliinisuuteen liittyvien mielikuvien yhteys väkivaltaan poikkeaa toisistaan. Feminiinisydessä korostuvat hoiva ja empatia, ja väkivallan nähdään olevan näille vastakkainen. Maskuliinisuuteen tyypillisesti liitetyt merkitykset, kuten valta, voima ja ulospäin suuntautuva aktiivisuus, taas eivät ole ristiriidassa väkivallan kanssa. (Ronkainen, 2017, 20.) Jo lapsuudessa fyysinen voimankäyttö nähdään luonnollisempana osana poikien käytöstä kuin tyttöjen. Nuoruudessa poikien välinen väkivalta näyttäytyy toveripiirissä tietyssä määrin sallittuna ja jopa odotettuna, tyttöjen tekemää väkivaltaa taas helposti pidetään poikkeavana ja naurettavana (Honkatukia, 2004, 197, 202; Jokinen, 2017, 38–40). On kuitenkin syytä huomata, että vaikka poikien keskinäinen väkivalta nähtäisiinkin sallittuna, pitää suurin osa nuorista miehen naiseen kohdistamaa väkivaltaa tuomittavana (Harris, Honey, Webster, Diemer & Politoff, 2015; ks. kuitenkin Honkatukia & Pösö, 2004).

Myös väkivallan kokemisen ja tekemisen tavat ovat erilaisia miesten ja naisten välillä. Miehet kokevat väkivaltaa tyypillisesti kodin ulkopuolella ja väkivallan tekijänä on useimmiten mies. Naisille taas yleisin väkivallan kokemisen paikka on koti ja väkivallan tekijä oma tai entinen kumppani. (Piispa & Heiskanen, 2017.) Auttamiskäytännöissä väkivallan kokijalle ja tekijälle tarjottuun apuun vaikuttaa organisaation ja ammattiauttajan lähestymistapa väkivaltaan sekä sukupuolen ja väkivallan yhteyteen (ks. Holma & Nyqvist, 2017; Keskinen, 2005). Keskinen (2005) tutkimuksessa perheammattilaisten työstä on paikannettavissa kaksi käytäntöä miehen naiseen kohdistamaan parisuhdeväkivaltaan liittyen. Lähestyttäessä väkivaltaa vallankäytön näkökulmasta väkivalta näyttäytyy tunnistettavana ja selvärajaisena ilmiönä. Tällöin työntekijät ottavat väkivaltaan kantaa ja tuovat esiin sen kielteisiä seurauksia. Käytännöissä, joissa väkivaltaa tarkastellaan oireena, keskeisen ongelman

tulkitaan liittyvän johonkin muuhun, kuten sairauteen tai alkoholin käyttöön. Huomio siis kiinnitetään parisuhteen ja perheen muihin ongelmiin väkivallan jäädessä takalalle. Sukupuoli tulee esiin myös tarkasteltaessa väkivallan kriminalisointia, jota on historiallisesti tarkasteltuna ohjannut miesnäkökulmaisuus. Väkivallan kriminalisointi Suomessa on lähtenyt liikkeelle julkisia tiloja ja yhteiskuntarauhaa häiritsevän väkivallan kriminalisoinnista ja siitä edennyt perhesuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan. (Ronkainen, 2017, 20.)

Parisuhdeväkivaltaa on selitetty erilaisin mallein. Nyqvistin (2001, 22) mukaan selityksiä väkivallalle voidaan hakea biologisista, psykologisista, reaktiivisista ja sosialisatioteorioista sekä sosiokulttuurisista näkemyksistä. Biologisissa teorioissa väkivaltaisen käyttäytymisen oletetaan johtuvan biogeneettisestä poikkeavuudesta. Psykologiset teoriat taas näkevät väkivallan olevan intrapsyykinen ilmiö ja käyttäytymisen johtuvan esimerkiksi persoonallisuushäiriöstä. Reaktiivisten teorioiden perusteella väkivalta on reaktio ulkoiisiin paineisiin, kuten stressiin. Sosialisatioteoriat tarkastelevat väkivaltaa aiempien elämäkokemusten näkökulmasta. Tähän lähestymistapaan liittyen väkivaltaa tarkastellaan myös opittuna, lapsuuden perheen mallia toistavana käytöksenä. Sosiokulttuurinen näkemys korostaa väkivallan johtuvan yhteiskunnan rakenteellisista ominaisuuksista, kuten patriarkaalisista rakenteista.

Parisuhdeväkivalta on Suomessa yleistä. Euroopan perusoikeusviraston kyselyn (Violence against women: an EU-wide survey, 2014) mukaan naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa selvästi yleisempää kuin Euroopassa keskimäärin. Vastaavaa kansainvälistä vertailuaineistoa ei ole saatavilla miesten kokemasta parisuhdeväkivallasta. (Ks. Piispa & Heiskanen, 2017.) Suomessa naisiin ja miehiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu Kansallisen rikosuhritutkimuksen puitteissa⁹. Tutkimuksessa (Danielsson & Salmi, 2015, 10) naiset ilmoittivat kokeneensa fyysisistä parisuhdeväkivaltaa miehiä useammin.

⁹ Kansallisen rikosuhritutkimuksen tavoitteena on kuvata ja tutkia kokonaisrikollisuutta Suomessa, sillä poliisin tietoon tullut rikollisuus kattaa vain pienen osan kaikesta rikollisuudesta. Puhelinhaastatteluun perustuva kysely kohdistetaan 15–74 -vuotiaisiin suomalaisiin. (Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.)

Parisuhdeväkivallan tutkimus käynnistyi Suomessa 1980-luvulla, joten se on verraten nuorta (Leskinen, Mäkinen & Peltoniemi, 1982). Tällöin tutkimuksissa korostuivat sukupuolineutraalius sekä näkemys väkivallasta parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvänä ongelmana (ks. Jäppinen, 2015, 44; Notko, 2011, 91–91). 1990-luvulta lähtien huomiota on kiinnitetty etenkin naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, ja myös auttamiskäytännöt on otettu kehittämistyön kohteeksi (ks. Ronkainen, 1998). 2000-luvulla parisuhdeväkivallan tutkimuksen lähestymistavat ovat olleet Suomessa monipuolisia. Tutkimuksissa on keskitytty muun muassa väkivaltatyöhön ja asiakkaiden kokemuksiin auttamiskäytännöistä (Keskinen, 2005; Nyqvist, 2001; Räsänen, 2013), naisten irrottautumiseen väkivaltaisesta parisuhteesta (Husso, 2001; Ojuri, 2004), väkivaltaan oikeudellisena kysymyksenä (Kotanen, 2013; Kainulainen & Niemi, 2017) sekä parisuhdeväkivallan eri muotoihin, kuten vainoon (Nikupeteri, 2016) ja henkiseen väkivaltaan (Notko, 2011).

4.3 Käsitteiden yhtäläisyydet ja erot

Parisuhdekonflikteilla ja parisuhdeväkivallalla on sekä yhtäläisyyksiä että eroja, ja käsitteiden keskinäistä suhdetta voidaan tulkita monin tavoin. Keskeinen ero liittyy niiden mahdollisiin seurauksiin. Konflikti, johon löydetään suhteen kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu, voi parhaimmillaan viedä parisuhdetta eteenpäin lisäten puolisoiden ja perheen hyvinvointia (Ostenson & Zhan, 2014; Berry & Williams, 1984). Konfliktin kautta voi oppia ymmärtämään paremmin kumppanin tunteita ja ajatuksia sekä säätelämään omaa käyttäytymistään konfliktitilanteessa. Puolisot saattavat myös onnistua kehittämään strategioita yhteisen päämäärän saavuttamiseen. (Ks. Dunn & Slomkowski, 1992.) Usein konfliktin seuraukset ovat kuitenkin jossain määrin kielteisiä (Fincham & Beach, 1999). Väkivaltaa taas pidetään sosiaalisena ongelmana ja sen vaikutuksia yksilöille ja perheille yksiselitteisesti kielteisinä (ks. Söderholm, 2006). Väkivalta liittyy oleellisesti arvoihin. Jonkin tapahtuman nimeäminen väkivallaksi on arvottavaa ja siten myös moraalinen kannanotto

(Ronkainen, 2017). Toisin kuin parisuhteen väkivallattomat konfliktit, väkivallan käyttö voi olla myös rikoslain alainen teko (Kainulainen & Niemi, 2017).¹⁰

Käsitteiden yhtäläisyydet liittyvät niiden kontekstiin – parisuhteeseen. Parisuhde eroaa muista läheisistä ihmissuhteista merkittävällä tavalla, sillä se on tyypillisesti yksi ihmisen elämänkaaren läheisimmistä ja tärkeimmistä suhteista (Paaanen, 2003). Parisuhteeseen liittyy monia odotuksia, kuten toiveet rakkaudesta, kiintymyksestä, seksuaalisesta kumppanuudesta sekä emotionaalisesta läheisyydestä (Jackson-Dwyer, 2014, 100). Tätä taustaa vasten parisuhteen merkitys yksilön elämässä voi olla kaksinainen: suhde voi toimia sekä merkittävänä hyvinvoinnin lähteenä että vahingoittaa ja aiheuttaa vakaviakin ongelmia osapuolille. Se, että konfliktit ja väkivalta tapahtuvat juuri parisuhteessa, erottaa ne muissa ihmissuhteissa tapahtuvista ristiriidoista ja väkivallasta.

Parisuhdekonflikteja ja -väkivaltaa yhdistää suhde ympäristöön, josta ne saavat vaikutteita ja johon ne myös vaikuttavat (ks. luku 2). Puolisoiden väliset konfliktit vaikuttavat voimakkaasti myös puolisoiden tai toisen osapuolen lapsiin. Seuratessaan vanhempiensa onnistunutta konfliktinratkaisua lapsilla on mahdollisuus oppia hyödyllisiä keinoja ratkoa konflikteja omassa elämässään (ks. Cummings, Goeke-Morey & Papp, 2001). Toistuvat vihamieliset konfliktit vaikuttavat kuitenkin kielteisesti muun muassa lasten sosiaaliseen kompetenssiin, mielialaan ja tulevaan parisuhde-elämään (Cui, Fincham & Pasley, 2008; Salo, 2011). Parisuhdeväkivallan todistamisen vaikutukset lapsiin ovat kielteisiä. Kotona esiintyvä parisuhdeväkivalta vaikuttaa haitallisesti muun muassa koulusuoriutumiseen, sosiaalisiin taitoihin sekä käyttäytymiseen yleisesti (Edelson, 1999; Wolfe, Crooks, Lee, McIntyre-Smith & Jaffe, 2003).

Väkivaltaa sisältävät konfliktit ovat yhteydessä väkivallattomiin konflikteihin (Bradbury ym., 2001, 60). Fyysisen parisuhdeväkivallan voidaan nähdä olevan

¹⁰ Näkemys väkivallasta pahana ja rangaistavana tekona tulee todennäköisesti vahvistumaan Istanbulin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan yleissopimuksen ratifioimisen myötä. Sopimus edellyttää, että Suomessa on tarkasteltava uudelleen väkivallan vastaista työtä sekä sitä, miten olemassa oleva lainsäädäntö huomioi parisuhdeväkivallan ja sen toistuvuuden (Nousiainen & Pentikäinen, 2013).

konfliktin seurauksena tai tapa ratkaista se. Fyysistä väkivaltaa edeltää usein sanallinen konflikti, joka eskaloituu väkivallaksi lähinnä tilanteissa, joissa riitaa ei ole osattu ratkaista muilla keinoin (ks. Olson & Golish, 2002; Winstok, 2013). Väkivallan voidaan myös tulkita olevan parisuhteen konfliktien äärimuoto (ks. luku 4.1). Suhteissa, joissa esiintyy parisuhdeväkivaltaa, koetaan usein myös väkivallattomia sanallisia ristiriitoja (Hoffman, Demo & Edwards, 1994; Marshall, Jones & Feinberg, 2011). Nämä tilanteet poikkeavat kuitenkin väkivallattomien parisuhteiden konflikteista. Erityisesti suhteissa, joissa parisuhdeväkivaltaan liittyy kontrollia, konfliktikäyttäytyminen sanallisissakin konflikteissa sisältää usein vahingollisia piirteitä, kuten aggressiivisuutta (Infante, Chandler & Rudd, 1989). Näissä tilanteissa näkyy usein myös vallan epätasapaino puolisoitten välillä, ja miehen valta sekä naisen toiseus estävät mahdollisuuden neuvotella parisuhteessa ilmenevistä erimielisyyksistä ja ongelmista (Husso, 2003; Ojuri, 2004, 100–101).

4.4 Aikaisempi tutkimus rahakonflikteista ja taloudellisesta väkivallasta

Tässä luvussa pääpaino on rahakonflikteihin liittyvissä tutkimuksissa, sillä artikkelin V tutkimustehtävänä on tarkastella aiempaa tutkimusta taloudellisesta väkivallasta. Aikaisempien tutkimusten perusteella muodostuva kuva rahakonflikteista on jossain määrin ristiriitainen. Papp ym. (2009) havaitsivat rahakonfliktien eroavan muista riidoista siinä, että ne ovat intensiivisempiä ja kestävät kauemmin, ja lisäksi samat teemat nousevat usein yhä uudelleen konfliktin aiheeksi. Dewin ja Dakinin (2011) mukaan rahakonflikteissa pariskunnat myös käyttävät suhdetta vahingoittavia konfliktien ratkaisutapoja, kuten vihamielistä riitelyä tai fyysistä väkivaltaa, useammin kuin muista aiheista syntyneissä ristiriidoissa. Näistä havainnoista poiketen Smithson (2012, 132) kuitenkin havaitsi pariskuntien ratkaisevan rahariitatilanteet kohtalaisen helposti. Myös rahakonfliktien yleisyydestä on saatu eriäviä tutkimustuloksia. Toisissa tutkimuksissa raha osoittautuu yhdeksi yleisimmistä riidan aiheista puolisoitten välillä (Kontula, 2013; Miller ym., 2003; Oggins, 2003). Toisten tutkimusten mukaan rahakonfliktit taas näyttävät olevan suhteellisen harvinaisia (Papp ym., 2009; Smithson, 2012).

Aiemmissa rahakonflikteja käsittelevissä tutkimuksissa on keskitytty lähinnä konfliktien selittämiseen. Tutkimuksissa on tyypillisesti selvitetty kyselyaineiston perusteella tiettyjen selitysmallien yhteyttä rahakonfliktien esiintyvyyteen. Siten varsinaista synteisiä rahakonfliktien syistä tai selittävästä tekijöistä ei ole tehty. Rahakonfliktien ilmenemisen syitä voidaan aiempien tutkimusten perusteella etsiä kuudesta suunnasta: 1) parisuhteen osapuolilla on toisistaan poikkeavat näkemykset rahan käytöstä, 2) parisuhteen osapuolet tai toinen osapuoli kokee perheen tulotason heikoksi, 3) raha on konfliktin aiheena moniulotteinen, 4) parisuhteessa on vuorovaikutukseen ja konfliktien hallintaan liittyviä ongelmia, 5) raha tuo esiin eriarvoisuutta ja valta-asetelmia ja 6) rahakonfliktit kärjistyvät tietyissä sosiodemografisissa ryhmissä.

Yksilöillä on toisistaan poikkeavia näkemyksiä rahasta ja sen käytöstä. Parisuhteessa kumppanusten voi toisinaan olla vaikea ymmärtää toistensa kulutustottumuksia ja -asenteita, varsinkin jos ne poikkeavat huomattavasti omista. Näiden erojen taas on havaittu johtavan herkästi konflikteihin. (Bachmann, 2011, 6; Rick, Small & Finkel, 2011.) Sosiaalipsykologinen tutkimus osoittaa yksilöiden toivovan kumppaniltaan samanlaisia arvoja ja asenteita (ks. Malinen, 2011, 54; Watson, Klohnen, Casillas, Simms, Haig & Berry, 2004). Tämä havainto ei välttämättä päde henkilöihin, jotka kokevat oman kulutuskäyttäytymisensä ahdistavaksi. Mikäli parisuhteen osapuolista toinen kuluttaa enemmän kuin haluaisi ja toinen vähemmän kuin mitä pitää toivottavana, on tuloksena usein rahakonflikteja näiden eri kuluttajatyyppeihin kuuluvien osapuolten välillä. (Rick ym., 2011.) On syytä huomata, ettei rahaan liittyvien ristiriitojen ilmeneminen voi johtua pelkästään erilaisista kulutusasenteista ja -tottumuksista, sillä parisuhteen osapuolilla on usein samanlaiset näkemykset rahasta ja samanlaiset tavat kuluttaa (Smithson, 2012, 130).

Rahaan liittyvät konfliktit nousevat herkästi esiin suhteissa, joissa taloudellinen tilanne on heikko (Dew, 2007; Dew & Stewart, 2012). Dew (2007) on havainnut suurten rahalainojen olevan yhteydessä usein toistuviin rahariitoihin. Heikon taloudellisen tilanteen voidaan olettaa aiheuttavan konflikteja parisuhteisiin ainakin kahdella tavalla. Konfliktit saattavat nousta esiin erimielisyyksinä, jotka koskevat rahankäyttöä sekä

taloudellisen tilanteen parantamisen vaihtoehtoja. Toisaalta taloudellisten vaikeuksien tiedetään lisäävän parisuhteen ongelmia ja ristiriitoja. Riidat eivät tällöin liity pelkästään rahan käyttöön, vaan kiristynyt tunnelma ja taloudellisesta tilanteesta koetut paineet nostavat esiin riitoja myös muista aiheista, kuten kotitöistä tai vapaa-ajasta. (Conger, Ge & Lorenz, 1994; Gudmunson, Beutler, Israelsen, McCoy & Hill, 2007.) Rahakonflikteja selittää ennen muuta heikoksi koettu taloudellinen tilanne, eivät perheen tulot (Dew & Stewart, 2012; Rick ym., 2011). Konflikteissa puutteen kokemus on etupäässä suhteellista, ei absoluuttista (Papp ym., 2009, 92). Rahakonflikti voi syntyä myös tilanteessa, jossa perheen taloudellinen asema yllättäen paranee (Stolz, 2009, 21–22). Tällöin raha-asioista joudutaan neuvottelemaan enemmän. Saattaakin olla, että rahakonfliktit korostuvat erityisesti tilanteissa, joissa perheen tulotaso muuttuu joko heikompaan tai parempaan suuntaan.

Selityksiä rahaan liittyville konflikteille voidaan hakea myös rahan moniulotteisuudesta. Rahasta keskustelemista ei voi parisuhteen arjessa välttää, toisin kuin monia muita ristiriitoja aiheuttavia teemoja (Papp ym., 2009). Kirchlerin ja kumppaneiden (2001) päiväkirjamenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa raha-asioiden havaittiin olevan perheissä keskustelunaiheena lähes joka toinen päivä. Rahakonfliktien taustalla vaikuttavat myös monet ”piilotetut teemat” (Dew & Stewart, 2012). Raha liittyy vahvasti tunteisiin, kuten menestykseen, turvallisuuteen ja välittämiseen (Shapiro, 2007). Riideltäessä rahasta kyse saattaa itse asiassa olla sitoutumiseen, molemminpuoliseen kunnioittamiseen ja tasa-arvoon liittyvistä asioista. Raha-asioihin voi olla helpompi tarttua kuin suhdetta kuormittaviin piilotettuihin teemoihin. (Dew & Stewart, 2012, 58; Jenkins ym., 2002.)

Rahakonfliktit voidaan nähdä myös yleisesti parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvänä ongelmana. Brittin ja kumppaneiden (2010) rahakonflikteja selittäviä tekijöitä tarkastelevassa tutkimuksessa olivat toistuvasti koetut parisuhteen ristiriidat keskeisin rahakonflikteja selittävä tekijä. Parit, jotka riitelevät rahasta, riitelevät myös muista aiheista. Tutkijat huomauttavat, että usein toistuvissa rahakonflikteissa saattaa olla kyse puolisoitten keskinäisistä kommunikaatiovaikeuksista. Oletettavasti taidot kommunikoida kumppanin kanssa ja ratkoa ristiriitoja ovat jokseenkin samanlaiset

aiheesta riippumatta. Siten on mahdollista, ettei rahakonfliktien yleisyys perustu pelkästään rahan erityislaatuisuuteen: raha saattaa olla aihe, josta vain on helppo riidellä (mt.).

Rahan takia koettu eriarvoisuus aiheuttaa herkästi konflikteja parisuhteisiin. Mikäli toinen tai molemmat osapuolet ovat tyytymättömiä rahan hallinnan tapaan ja päätöksenteon jakautumiseen, konflikteja koetaan keskimääräistä useammin (Jenkins ym., 2002). On tyypillistä, että eriarvoisuutta kokeva kumppani haluaa muuttaa olemassa olevia käytäntöjä ja lähtee tavoittelemaan muutosta, vaikka se merkitsisikin konfliktia kumppanusten välillä (Sprecher & Schwartz, 1994). Raha tuo esiin myös suhteen valta-asetelmia. Rahakonfliktien on havaittu olevan yleisiä suhteissa, joissa naisen tulot ovat suuremmat kuin miehen (Britt ym., 2010). Tällöin parisuhteen osapuolten taloudelliset resurssit ovat jakautuneet tavalla, joka poikkeaa perinteisistä sukupuolirooliodotuksista. Myös pariterapeutit näkevät rahaan liittyvän vallankäytön yhtenä keskeisimpänä rahakonflikteja aiheuttavana tekijänä (ks. Shapiro, 2007).

Rahakonflikteja selittäviä sosiodemografisia tekijöitä ovat elämänvaihe, perhemuoto ja parisuhteen osapuolten toisistaan poikkeava kulttuuritausta. Rahakonfliktit ovat yleisiä erityisesti nuorten parisuhteissa, joissa rahaan liittyvät käytännöt hakevat vielä paikkaansa (Hatch & Bulcroft, 2004; Lawrence, Thomasson, Wozniak & Prawitz, 1993). Myös lapsiperhevaihe on herkkä rahakonflikteille (Hatch & Bulcroft, 2004). Raijaksen ja Sailion (2012, 325) mukaan lapsiperhevaiheessa tapahtuu usein siirtymä modernista perinteiseen perhemalliin. Nainen jää tyypillisesti kotiin hoitamaan lapsia joksikin aikaa, hänen tulonsa laskevat ja miehellä on aikaisempaa suurempi vastuu perheen arjen taloudellisesta turvaamisesta. Siirtymä haastaa pariskunnat pohtimaan raha-asioitaan uudelleen, ja muuttunut roolijako lisää konfliktialttiutta. Myös uusperheissä rahakonfliktit ovat verraten yleisiä. Niissä puolisoiden tulee sovittaa yhteen rahaan liittyvät näkemykset ja tottumukset sekä päättää siitä, miten yhteisten ja entisissä parisuhteissa syntyneiden lasten kulutustarpeet huomioidaan ja kenen rahoista hankintoja maksetaan (ks. Shapiro, 2007).

Rahakonflikteja syntyy herkästi myös silloin, kun puolisoilla on toisistaan poikkeavat kulttuuritaustat. Esimerkiksi jos toinen osapuoli on omaksunut länsimaisen

parisuhdenäkemyksen individualistisine perhearvoineen toisen ollessa lähtöisin perinteisemmästä kollektiivisten perhearvojen kulttuurista, saattaa raha aiheuttaa suuriakin ristiriitoja suhteen osapuolten välille. Woelz-Stirling, Manderson, Kelaher ja Gordon (2000) tarkastelivat rahakonfliktien esiintymistä filippiiniläis-australialaisissa parisuhteissa. Rahaan liittyvien konfliktien havaittiin olevan yleisiä ja tyypillisesti koskevan filippiiniläisen naisen kotimaahansa lähiomaisille lähettämää rahaa. Filippiiniläiseen kulttuuriperinteeseen kuuluu taloudellinen huolenpito lapsuudenperheestä. Naiset halusivat lähettää perheelleen rahaa erityisesti sisarusten koulunkäyntiä ja perheen lääkekuluja varten, kun taas puoliso vastusti rahan lähettämistä.

Vaikka edellä esitetyt konflikteja selittävät tekijät liittyvät yksilöllisiin seikkoihin ja parisuhteen vuorovaikutukseen, heijastelevat ne myös yhteiskunnallisia yhteyksiä, kuten parisuhteissa tai kulutustavoissa tapahtuneita muutoksia. Kuten parisuhteen arjessa ja rahakäytännöissä (ks. luku 3) yleisemminkin, myös rahakonflikteissa on nähtävissä parisuhdeodotusten ja käytännön välinen ristiriita. Eriarvoisuuden kokemuksen taustalla on näkemys siitä, etteivät käytännöt vastaa omaa käsitystä oikeudenmukaisuudesta. Erityisen haastavan rahakäytännöissä koetusta eriarvoisuudesta tekee se, että raha-asioissa oikeudenmukaisuus tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Oikeudenmukaisuus voi tarkoittaa yhdelle sitä, että kummallakin perheenjäsenellä on yhtäläiset mahdollisuudet kuluttaa, toiselle taas oikeutta käyttää ansaitsemansa joulubonus henkilökohtaiseen kulutukseensa.

Tiivistäen voidaan todeta rahakonfliktien tutkimuksen sisältävän ristiriitaisuutta ja kohdistuvan erimielisyyksiä selittävien tekijöiden tarkasteluun. Rahakonflikteja on tyypillisesti lähestytty kvantitatiivisen kyselytutkimuksen keinoin, mutta koska tutkimusten määrä on ollut vähäinen, näkökulmat selittämiseen ovat olleet rajalliset. Esimerkiksi perhesosiologialle tyypillisten mittareiden, kuten perhearvojen tai yhteiskunnan tasa-arvoisuuden, yhteyttä rahakonflikteihin ei ole tarkasteltu. Aiemmat tutkimukset painottuvat Yhdysvaltoihin, ja siten mahdolliset maiden ja kulttuurien väliset erot ovat vielä pitkälti paikantamatta. Koska parisuhteen rahakäytännöissä on maiden välisiä eroja (Yodanis & Lauer, 2007), on oletettavaa, etteivät

rahakonfliktitkaan ole maasta toiseen samanlaisia. Toistaiseksi tutkimuksissa ei ole juuri avattu rahakonfliktin käsitettä. Voisivatko ristiriitaiset tulokset rahakonfliktien olemuksesta selittyä osittain sillä, että ne voivat saada monia muotoja ja esiintyä eri tavoin? Rahakonfliktien tutkimuksessa tarvitaan käsitteen avaamista sekä menetelmien, lähestymistapojen ja aineistojen monipuolistamista.

Kuten rahakonflikteja, myös taloudellista väkivaltaa on tutkittu etenkin länsimaiden kontekstissa. Tutkimusta ja auttamiskäytäntöjen kehittämistyötä on tehty etenkin Australiassa ja Yhdysvalloissa. Rahakonfliktitutkimuksista poiketen taloudellista väkivaltaa on tyypillisesti tarkasteltu naisiin kohdistuvan väkivallan viitekehyksestä, eikä miesten kokemuksia taloudellisesta väkivallasta ole juuri kartoitettu. Aineistoina on käytetty kyselyitä sekä haastatteluita. Tutkimukset voidaan jakaa niihin, joissa taloudellinen väkivalta on asetettu tutkimuskysymykseksi, ja niihin joissa pääasiallinen mielenkiinto kohdistuu väkivaltaan yleisellä tasolla ja taloudellinen väkivalta tulee esiin yhtenä sen muotona.

Tutkimuksissa, joissa tutkimuskysymykset liittyvät taloudelliseen väkivaltaan, tavoitteena on lähinnä ollut muodostaa taloudellista väkivaltaa kuvaava mittari ja testata sen luotettavuutta (Adams, Sullivan, Bybee & Greeson, 2008; Postmus, Plummer & Stylianou, 2016; Weaver, Sanders, Campbell & Schnabel, 2009) tai kartoittaa taloudellisen väkivallan olemusta parisuhdeväkivallan muotona (Branigan & Grace, 2005; Fernqvist & Näsman, 2008; Mathisen Stylianou, Postmus & McMahon, 2013; Sanders, 2015). Tutkimuksissa on käsitelty myös taloudellisen väkivallan seurauksia kokijoille (Branigan & Grace, 2005; Fernqvist & Näsman, 2008; Green & Pearce, 2002). Tutkimukset osoittavat, että suhteissa, joissa taloudellista väkivaltaa esiintyy, myös henkinen ja fyysinen väkivalta ovat yleisiä (Postmus, Plummer, McMahon, Murshid & Kim, 2012). Taloudellinen väkivalta saattaa saada monia muotoja. Se voi tarkoittaa esimerkiksi työssäkäynnin rajoittamista (esim. Postmus ym., 2012), rahan käytön valvomista ja kontrollointia (esim. Mathisen Stylianou ym., 2013), taloudellista hyväksikäyttöä (esim. Adams ym., 2008) tai pakottamista laittomuuksiin rahan hankkimiseksi (esim. Fernqvist & Näsman, 2008).

Taloudellisen väkivallan tutkimuksessa tarvetta on käsitteen määrittelylle ja väkivallan eri muotojen selvittämiseksi. Käsitteen määrittelyn kannalta on myös olennaista selvittää, millaisia syitä ja seurauksia taloudellisella väkivallalla on. Näiden paikantaminen on tärkeää niin empiirisen tutkimuksen ja teoreettisen keskustelun eteenpäin viemiseksi kuin auttamistyön kehittämiseksi. Lisäksi on tarpeen kartoittaa, miten eri sosiodemografiset ryhmät kokevat taloudellisen väkivallan. Aiemmat, yleisellä tasolla väkivaltaa tarkastelevat tutkimukset osoittavat esimerkiksi miesten (esim. Ansara & Hindin, 2011) ja maahanmuuttajataustaisten naisten (esim. Keskinen, 2014) väkivallan kokemuksiin liittyvän omia erityispiirteitään.

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimuskysymykset

Tarkastelen rahaan liittyviä konflikteja ja taloudellista väkivaltaa parisuhteissa seuraavien kysymysten avulla:

- 1) Miten rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta ilmenevät parisuhteissa? (Artikkelit IV, V)
- 2) Millaisia syitä ja selittäviä tekijöitä rahakonflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan liittyy? (Artikkelit I, II, III, IV, V)

Tutkimuksen toteutus on edennyt ensimmäisestä viidenteen artikkeliin siten, että jokaisen artikkelin tutkimuskysymykset on muodostettu edeltävissä artikkeleissa heränneistä pohdinnoista. Tutkimuksen ensimmäisessä artikkelissa tarkastelin rahakonflikteja selittäviä tekijöitä makrotasolla kansainvälisen vertailun keinoin. Lähdin liikkeelle tästä näkökulmasta, sillä rahakonflikteja ei ole aiemmin lähestytty kansainvälisen vertailun avulla, eikä konflikteja selittävinä tekijöinä ole tarkasteltu makrotason muuttujia. Tutkimus osoitti suomalaisten kokevan rahakonflikteja erityisen usein. Artikkelia työstäessäni totesin tärkeäksi tarkastella, miten rahaan liittyvät konfliktit näkyvät suomalaisissa parisuhteissa, miten usein niitä koetaan ja mikä niiden yleisyyttä selittää. Lisäksi havaitsin aikaisempien tutkimusten osoittavan rahakonfliktien olevan yhteydessä muihin ristiriitoihin parisuhteissa. Toisessa artikkelissa tarkastelimmekin rahaan liittyvien konfliktien yleisyyttä ja selityksiä muiden konfliktin aiheiden, kotitöiden ja ansiotyön, yhteydessä Suomen kontekstissa.

Ensimmäisissä artikkeleissa havaitsin rahakonfliktien paikantuvan erityisesti parisuhteisiin, joissa on (pieniä) lapsia. Tästä syystä valitsin kolmannen artikkelin kohdejoukoksi pienten lasten vanhemmat. Kolmannessa artikkelissa halusin täydentää kyselyaineistolla saatavaa tietoa rahakonflikteja selittävistä tekijöistä tarkastelemalla vanhempien konflikteille antamia syitä. Neljännessä artikkelissa halusin perehtyä konfliktin käsitteeseen ja variaatioihin kysymällä, millaisia muotoja rahakonfliktit saavat parisuhteessa. Kuva rahaan liittyvistä konflikteista muodostui kattavaksi, ja konfliktien havaittiin sisältävän myös taloudellista väkivaltaa. Viidennessä artikkelissa

halusin tarkastella tätä vähän tutkittua väkivallan muotoa. Kysymykseen, miten rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta ilmenevät parisuhteissa, vastaan artikkeleiden IV ja V avulla. Jokainen artikkeleista kontribuoi toiseen tutkimuskysymykseen, eli siihen, millaisia syitä ja selittäviä tekijöitä rahakonflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan liittyy. Osatutkimusten tutkimuskysymykset, aineistot ja analyysimenetelmät on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Osatutkimusten tutkimuskysymykset, aineistot ja analyysimenetelmät.

Artikkeli	Tutkimuskysymys	Aineisto	Analyysimenetelmä
I Monetary conflicts within co-residential unions: a comparative perspective	- Mikä selittää rahakonfliktien yleisyyttä eurooppalaisten pariskuntien keskuudessa?	European Social Survey 2004/2005. 23 maata, 24 306 vastaajaa.	monitasoinen logistinen regressioanalyysi
II Mikä selittää parisuhteen ristiriitoja? Tarkastelussa kotityöt, raha ja ansiotyö	- Mitkä tekijät vaikuttavat ristiriitojen yleisyyteen suomalaisten pariskuntien keskuudessa?	European Social Survey 2004/2005, Suomen aineisto, 1050 vastaajaa	ordinaalinen logistinen regressioanalyysi
III Why do conflicts over money occur between partners? Exploring the explanations of childbearing adults	-Miten yksilöt selittävät rahakonflikteja nykyisessä parisuhteissaan?	17 lapsiperheen vanhemman yksilöteemahaastattelua	aineistolähtöinen analyysi, teoriaohjaava analyysi
IV Raha parisuhdesovun koetinkivenä	- Millaisia muotoja rahakonfliktit saavat parisuhteissa?	18 lapsiperheen vanhemman yksilöteemahaastattelua	teoriasidonnainen analyysi
V Taloudellinen väkivalta parisuhteessa – kirjallisuuskatsaus	-Millaisia muotoja parisuhteissa esiintyvä taloudellinen väkivalta saa? -Millaisia seurauksia taloudellisella väkivallalla on sen kokijoille? -Miten taloudellinen väkivalta liittyy muuhun parisuhdeväkivaltaan?	28 aikaisempaa tutkimusta	kuvaileva kirjallisuuskatsaus

5.2 Menetelmälliset valinnat ja käytetyt aineistot

5.2.1 Mixed methods -lähestymistapa

Keskustelua tutkimusmetodologiasta käytiin pitkään kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusotteen lähtökohdista käsin. Nämä lähestymistavat on ollut tapana nähdä toisilleen vastakkaisina, ja suuntausten välinen kritiikki on ollut voimakasta. Niiden väliin on viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana kehittynyt uusi lähestymistapa, mixed methods -tutkimusote ¹¹ (Tashakkori & Teddlie, 2003). Mixed methods -käsitteellä viitataan tyypillisesti tutkimuksiin, joissa sovelletaan sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista lähestymistapaa. Tutkimusmenetelmien yhdistäminen voi tarkoittaa kahden erilaisen metodologian, aineiston keruun tai analyysitekniikan soveltamista samassa tutkimuksessa. (Johnson ym., 2007.)

Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen välisen eron nähdään usein perustuvan niiden ontologisiin (käsitys todellisuudesta), epistemologisiin (käsitys tietämisen alkuperästä ja luonteesta) ja metodologisiin (tavat, joilla saadaan tietoa todellisuudesta) lähtökohtiin (Guba, 1990). Perinteisen näkemyksen mukaan kvantitatiivinen tutkimus perustuu positivistiseen tai post-positivistiseen tiedonkäsitykseen. Positivistisessa ontologiassa korostuu ajatus yhdestä totuudesta, ja kaikki konkreettisesti havaittavissa oleva nähdään totena. Epistemologisesti kvantitatiiviseen tutkimukseen on liitetty ajatus, että tätä totuutta voidaan mitata. Tutkimuksissa ollaan usein kiinnostuneita ilmiöiden selittämisestä, kausaalisuhteiden etsimisestä ja yleistysten tekemisestä. Tutkimukset perustuvat määrällisesti suurempiin aineistoihin kuin kvalitatiivisissa tutkimuksissa. Tutkimuksen metodologisina ratkaisuinä sovelletaan koejärjestelyjä sekä tutkittavien muuttujien kontrolloimista (Guba & Lincoln, 1994; Metsämuuronen, 2003; Paavola, 2003).

Perinteisen näkemyksen mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen ontologiassa korostuu ajatus useista totuuksista, ja todellisuuden nähdään olevan vahvasti tulkitsijasta

¹¹ On syytä huomata eri aineistojen ja menetelmien yhdistämisellä olevan pitkät perinteet. Mixed methods -lähestymistavan myötä keskustelu metodeista on laajentunut käsittelemään tutkimusstrategioita, taustaoletuksia, periaatteita ja arvoja (Johnson, Onwuegbuzie & Turner, 2007).

riippuvainen. Myös kvalitatiivisen tutkimuksen epistemologiassa korostuu ajatus subjektivistisuudesta: tutkimuksen löydökset ovat aina tutkijan luomia, eivät edustumia yhdestä totuudesta. (Guba & Lincoln, 1994; Metsämuuronen, 2003.) Eskolan ja Suorannan (2000) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata elämää, ja siinä pyritään yleensä tulkitsemaan ja ymmärtämään ihmisten toiminnalleen antamia merkityksiä. Tutkimuksen aineistot ovat usein pieniä ja tutkimuskohdetta pyritään tarkastelemaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Mixed methods -lähestymistavan vahvuutena on mahdollisuus monipuolisen kuvan luomiseen tutkittavasta aiheesta (Morse, 2003). Se mahdollistaa myös kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen metodologian vahvuuksien yhdistämisen ja jossain määrin myös puutteiden paikkaamisen. Usein katsotaan, että erilaisten aineistojen käyttäminen myös parantaa tutkimuksen luotettavuutta (Plano Clark, Huddleston-Casas, Churchill, O'Neil Green & Garrett, 2008). Tutkimusote sopii hyvin asetelmiin, joissa tarkoituksena on selkiyttää jotakin käsitettä tai ilmiötä, kuten rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa tässä tutkimuksessa (Tashakkori & Teddlie, 2003).

Mixed methods -tutkimukset poikkeavat toisistaan niin kysymisen tapojen, aineistojen kuin analyysimenetelmienkin osalta. Keskeisiä mielipiteitä jakavia teemoja ovat tieteenfilosofisten lähtökohtien (ontologia, epistemologia) merkitys ja rooli. Toisissa tutkimuksissa taustaoletukset sivuutetaan kokonaan. Jotkut päätyvät dialektiseen lähestymistapaan, jossa useampaa tieteenfilosofista mallia sovelletaan samassa tutkimuksessa. (Shannon-Baker, 2015.) Yleisimmin sovellettu malli on valita tietty lähestymistapa, joka hyväksyy erilaiset taustaolettamukset ja metodit (Greene, 2007). Näistä yleisimpiä ovat pragmatismi, kriittinen realismi ja transformatiivinen näkemys. Tutkimukseni lähestymistapa linkittyy lähinnä pragmatismiin (Doyle, Brady & Byrne, 2016). Pragmatismi on lähtöisin John Deweyn, William Jamesin ja Charles Sanders Peircen kirjoituksista. Pragmatistit pitävät näkemystä kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen välisistä jyrkistä eroista harhaanjohtavana, sillä kummankin metodologian sisällä menetelmät, asetelmat ja tieteenfilosofiset sovellukset vaihtelevat huomattavasti (Bergman, 2008, 29–30). Pragmatismissa korostuu näkemys useista mahdollisista totuuksista. Tyypillistä on edetä ”tutkimuskysymys edellä”, jolloin

tutkimuskysymykseen vastaamista pidetään merkityksellisempänä kuin metodia tai sitä taustoittavaa lähestymistapaa. Tutkimuksessani pragmatismi tulee esiin tutkimusaineistojen ja analyysimenetelmien valinnan perusteluissa. Valintojani on ohjannut kysymys, mitä tarvitsen ymmärtääkseni rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa.

Parisuhdetutkimuksen piirissä kiinnostus mixed methods -lähestymistapaa kohtaan on kasvanut viime vuosina (Huston, 2000; Malinen, 2011). Parisuhdekonflikteja tai -väkivaltaa käsittelevissä tutkimuksissa lähestymistavan käyttö on vielä harvinaista, joskin muutamat tutkijat ovat tuoneet esiin tarpeen eri menetelmiä yhdisteleviin tutkimuksiin ja niiden kehittämiseen (Caughlin ym. 2006; Testa, Livingston & VanZile-Tamsen, 2011). Mixed methods -lähestymistapa sopii hyvin tutkimukseni teoreettiseen taustaan, sosiaalis-ekologiseen viitekehykseen. Siinä keskeinen teesi on tarkastella parisuhteita sekä läheltä että kaukaa, joka mahdollistuu hyvin eri aineistoja soveltamalla.

Mixed methods -tutkimuksissa metodeja voidaan käyttää joko yhtä aikaa tai jaksottaisesti (Creswell & Plano Clark, 2007). Olen soveltanut metodologiaa jaksottaisena siten, että jokaisessa artikkelissa tutkimusongelmaa on lähestytty yhdestä metodista käsin. Tällöin vasta tutkimuksen kokonaisuus edustaa mixed methods -lähestymistapaa. (Ks. Siltala, 2010, 44.) Tämä tutkimus on edennyt selittävän asetelman (explanatory design) periaatteita osittain soveltaen. Selittävässä asetelmassa ilmiötä lähestytään ensin kvantitatiivisen tutkimuksen keinoin, ja kvalitatiivisen tutkimuksen tehtävänä on laajentaa tai täydentää kvantitatiivisen tutkimuksen tuloksia (Morse, 1991; Plano Clark ym., 2008, 1551–1552). Lähdin liikkeelle kysymyksestä, mikä selittää rahaan liittyviä konflikteja, ja saatuja tutkimustuloksia halusin täsmentää haastatteleamalla parisuhteessa eläviä heidän kokemistaan rahakonflikteista. Tutkimuksen johtopäätösluvussa (luku 7) en kuitenkaan tarkastele kvalitatiivista aineistoa kvantitatiivista täydentävänä, vaan kummallakin lähestymistavalla on lähtökohtaisesti sama painoarvo tulosten tulkinnassa. Tässä mielessä kyse on menetelmällisestä triangulaatiosta (triangulation design) (Plano Clark ym., 2008, 1551).

5.2.2 Aineistot ja analyysimenetelmät

European Social Survey

Artikkeleissa I ja II vastaan tutkimuskysymyksiin European Social Survey -kyselyaineiston (ESS) avulla. ESS kartoittaa arvoja, asenteita ja käyttäytymistä yli kolmessakymmenessä Euroopan maassa. Aineisto on tasokas, vertailukelpoinen ja sen keruumenetelmät ovat tarkkaan säänneltyjä. Aineiston keruuta ohjaa kansainvälinen koordinoitiryhmä, joka vastaa haastattelulomakkeen kääntämisestä, kenttätöiden toteuttamisesta ja aineiston tallentamisesta. Aineiston keruussa käytetään yksinkertaista satunnaisotantaa ja aineisto kerätään kenttähaastatteluja toteuttamalla. Aineistoa on kerätty kahden vuoden välein vuodesta 2001. Tämä tutkimus perustuu kierroksen 2 aineistoon, joka on kerätty vuosien 2004/2005 aikana. Aineistossa on mukana 26 maata. (Jowell, 2006). Aineisto on yli kymmenen vuotta vanha, mutta uudempaa eurooppalaisten pariskuntien rahaerimielisyyksiä käsittelevää aineistoa ei ole saatavilla.

Artikkelissa I olen valinnut ESS2 -aineistosta ne 23 maata, joista analyysissa sovellettavat kysymykset oli saatavilla. Otos koostuu 24 306 vastaajasta. Analyysimenetelmänä ¹²sovellan monitasoista logistista regressioanalyysia. Kyseistä analyysimenetelmää voidaan käyttää silloin, kun vastemuuttuja on kaksiluokkainen, aineistolla on hierarkkinen rakenne ja siinä on niin yksilö- kuin ryhmätasonkin muuttujia. Monitasomalleissa, toisin kuin yleisemmin sovelletuissa yksitasoisissa regressiomalleissa, on mahdollista erottaa eri tasojen, eli tässä tutkimuksessa yksilötason ja maatason selittävien tekijöiden vaikutus toisistaan. (Blomgren 2005, 96; Ellonen 2008; Pillinger 2011.)

Artikkelissa II käytämme aineistona ESS2:n Suomen osuutta. Otoksessa on 1050 vastaajaa. Analyysimenetelmä on ordinaalinen logistinen regressioanalyysi, joka sopii analyysimenetelmäksi silloin, kun vastemuuttuja on ordinaalinen (Kleinbaum & Klein, 2010, 463–465). Artikkeleissa I ja II käytän vastamuuttujana väittämää kuinka usein Te ja Teidän aviomiehenne/aviovaimonne/avopuolisonne olette eri mieltä rahasta. Vastausvaihtoehtoja vastaajille on tarjottu seitsemän (ei koskaan – joka päivä).

¹² Analyysimenetelmät on esitelty tarkemmin alkuperäisissä julkaisuissa.

Haastatteluaineisto

Artikkelissa III ja IV¹³ aineisto on vuosina 2011 ja 2012 keräämäni haastatteluaineisto. Aineisto koostuu 18:n lapsiperheen vanhemman yksilöteemahaastattelusta. Halusin kohdistaa aineistonkeruun lapsiperheisiin, sillä aikaisempien tutkimusten perusteella rahaan liittyvät konfliktit ovat yleisiä juuri niissä. Rajausta perustelevat myös käytännölliset syyt, sillä lapsiperheiden vanhempia on mahdollista tavoittaa useiden eri tahojen, kuten lapsille ja perheille suunnattujen palvelujen sekä perheteemaa käsittelevien internet-sivujen kautta. Keräsin aineiston kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa etsin haastateltavia kahden päiväkodin, Kaks Plus- ja Vauva-lehden internetpalstojen, perheasiain neuvottelukeskukseen sekä diakoniatyöntekijöiden kautta. Näitä väyliä pitkin tutkimukseen osallistui 7 henkilöä. Ensimmäisessä vaiheessa pulmaksi haastateltavien hankinnassa osoittautui informanttien homogeenisuus koulutustason suhteen. Haastatteluun osallistuneista lähes kaikilla oli korkeakoulututkinto. Monet myös kertoivat rahakonfliktien olevan parisuhteessaan melko vähäisiä. Osallistujien homogeenisuus ei ollut yllättävää, sillä sama ilmiö tulee esiin myös monissa muissa tutkimuksissa. Lapsiperheitä koskevissa tutkimuksissa kato koskee etenkin matalammin koulutettuja, kiireisiä tai kuormittuneita vanhempia sekä suuria muutoksia lähiaikoina kokeneita (Rönkä, Sevón, Malinen & Salonen, 2014).

Monipuolisen kuvan saamiseksi rahakonflikteista, suoritin aineistonkeruun toisen osan. Tämä toteutui Hyvän Kasvun Avaimet -tutkimushankkeen (HKA) kautta. HKA on perheiden hyvinvointia monista näkökulmista lähestyvä pitkittäistutkimus. Perusjoukkoon kuuluvat kaikki suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat tammikuun 2008 ja huhtikuun 2010 välisenä aikana Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin alueella synnyttäneet äidit ja heidän vastasyntyneet lapsensa. Perusjoukosta seurantatutkimukseen osallistui kaikkiaan 1 797 äitiä ja heidän 1 658 puolisoaan (Lagström, Rautava, Kaljonen, Räihä, Pihlaja, Korpilahti, Peltola, Rautakoski, Österbacka, Simell & Niemi, 2013). HKA-tutkimushanke hyväksyttiin Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin eettisessä toimikunnassa vuonna 2007, ja tämä osahanke

¹³ Artikkelissa III kiinnostuksen kohteena olivat yksilöiden näkemykset rahakonflikteista heidän nykyisessä parisuhteessaan, joten aineistosta on jätetty pois haastattelu, jossa haastateltava on vastikään eronnut.

Turun yliopiston eettisessä toimikunnassa vuonna 2011. Haastateltavien valinnassa käytin apuna HKA:n kyselyaineistoa, joka on kerätty perheiltä lapsen ollessa 18 kuukauden ikäinen. Taustatietoina käytin seuraavia muuttujia: rahakonfliktien yleisyys, koulutustaso, siviilisääty, ikä ja tulot. Näin pyrin varmistamaan, että haastateltavien sosiodemografisissa taustatekijöissä ja rahakonflikteihin liittyvissä kokemuksissa oli vaihtelua. Osallistumispyynnön lähetin postitse perheiden äideille. Tämän jälkeen otin puhelimitse yhteyttä heihin tiedustellen molempien vanhempien halukkuutta osallistua tutkimukseen.

Osallistumispyynnössä haastatteluiden kerrottiin käsittelevän rahaan liittyvää päätöksentekoa, rahan vaikutusta arkeen sekä rahan aiheuttamia konflikteja parisuhteessa. Haastattelut tein yksilöllisinä teemahaastatteluina. Tällöin aihepiiriä käydään läpi haastateltavien kanssa ennalta valittujen teemojen mukaan. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys kuitenkin vaihtelevat haastattelusta toiseen (Tuomi & Sarajärvi, 2004). Käsiteltäviä teemoja olivat kuluttaminen, taloudellinen päätöksenteko perheessä, rahan hallinta, rahaan liittyvät kokemukset ja asenteet sekä parisuhteen rahakonfliktit. Teemahaastattelurungon suunnittelin aiemman tutkimuskirjallisuuden sekä pilottihaastattelujen pohjalta (ks. Turner, 2010). Kokeilin teemojen toimivuutta ja haastattelun kulkua kolmen omaan sosiaaliseen verkostooni kuuluvan vanhemman kanssa. Nämä pilottihaastattelut eivät ole mukana tutkimuksen aineistossa. HKA - tutkimuksen kautta haastattelin 11 henkilöä. Lopetin aineiston keruun, sillä tehtyjen haastattelujen perusteella oli mahdollista muodostaa monipuolinen kuva perheen rahakäytännöistä, ja pääasiallisesta mielenkiinnonkohteestani rahakonflikteista (ks. Marshall, 1996).

Haastateltavien ikä vaihteli 23 ja 53 vuoden välillä. Haastateltavista kuusi oli miehiä ja kaksitoista naisia. Kuuden pariskunnan lisäksi haastatteluun osallistui kuusi naista, joiden kumppanit eivät olleet halukkaita osallistumaan tutkimukseen. Perheen nuorimman lapsen iät vaihtelivat alle vuoden ikäisestä 16-vuotiaaseen. Haastateltavista yksi oli vastikään eronnut, muut haastateltavat asuivat yhdessä kumppaninsa kanssa. Haastateltavista kuuden perhemuoto oli uusperhe. Koulutusaste vaihteli peruskoulun käyneestä lisensiaatin tutkinnon suorittaneeseen, ja perheen palkkatulot ja tulonsiirrot

sisältävät nettotulot vaihtelivat 2200 eurosta 5800 euroon kuukaudessa. Haastattelut nauhoitettiin ja transkriptoititiin kirjalliseen muotoon. Haastattelut tehtiin informanttien toiveesta heidän kotonaan, Turun lapsi- ja nuorisotutkimuksen tiloissa tai työhuoneessani Turun yliopistossa. Suurin osa valitsi haastattelupaikaksi oman kotinsa.

Artikkelissa III aineiston analyysi oli kaksivaiheinen sisältäen sekä aineistolähtöisen että teoriaohjaavan analyysin (ks. MacFarlane & O'Reilly-de Brún, 2012). Aineiston analysoin ensin aineistolähtöisen teemoittelun keinoin (Braun & Clarke, 2006), ja tämän jälkeen sijoitin teemoittelun kautta muodostetut kategoriat sosiaalis-ekologisen teorian kehikkoon. Artikkelissa IV aineiston analyysimenetelmä oli teoriasidonnainen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on kvalitatiivisen aineiston analyysiin soveltuva lähestymistapa, jossa tekstiaineistosta etsitään toistuvia rakenteita (Patton, 2002). Teoriasidonnainen yhdistää aineistolähtöisen ja teoriaohjaavan lähestymistavan. Siten tekstiä analysoidaan sekä aineistolähtöisesti että aiempia teoreettisia käsitteitä apuna käyttäen (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 98–99).

Kirjallisuuskatsauksen aineisto

Artikkelissa V käytimme aineistona aiempaa taloudellista väkivaltaa käsittelevää tutkimusta. Aineisto on haettu kansainvälisistä (Social services abstracts, Sociological abstracts, PsychInfo, Ebsco ja Google Scholar) ja suomalaisista tietokannoista (Arto ja Melinda). Haut toteutettiin seuraavien termien avulla: 1) financial abuse 2) economic abuse 3) financial violence 4) economic violence 5) partner abuse OR domestic violence OR intimate partner violence AND econom* 6) partner abuse OR domestic violence OR intimate partner violence AND financ* 7) taloudellinen väkivalta 8) parisuhdeväkivalta JA raha TAI talou* TAI henkinen 8) perheväkivalta JA raha TAI talou* TAI henkinen. Aineistoon valikoituvat artikkelit noudattivat kolmea sisäänottokriteeriä, joita olivat laatu, ajankohtaisuus ja relevanssi. Aineiston laadun varmistamiseksi valitsimme aineistoon tutkimuksia, joissa aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät oli raportoitu selkeästi. Koska käsitykset väkivallasta vaihtelevat ajan ja paikan mukaan (ks. Dobash & Dobash, 1998) rajasimme aineiston koskemaan vuosia 2000–2013 ja valikoimme aineistoon ainoastaan länsimaita käsitteleviä tutkimuksia. Relevanssiin liittyen edellytimme myös, että tutkimuksissa kuvattiin tai

mitattiin taloudellista väkivaltaa. Tutkimuksen aineisto koostuu 28 tutkimuksesta ja mukana on artikkeleita, väitöskirjoja, konferenssiesitys, monografioita sekä raportteja.

Koska taloudellista väkivaltaa on tutkittu vähän ja halusimme saada mahdollisimman kattavan kuvan ilmiöstä, valitsimme kirjallisuuskatsauksen tyypiksi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on katsaustyypeistä lähestymistavaltaan laajin, sillä siinä aineistona voidaan hyödyntää niin kvalitatiivista, kvantitatiivista kuin teoreettistakin tutkimusta (Whittemore & Knalf, 2005). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sopii hyvin tutkimuksiin, joiden tavoitteena on selkiyttää tiettyä käsitettä, kuten artikkelissa V taloudellista väkivaltaa (ks. Broome, 2000).

5.3 Tutkimuseettiset lähtökohdat

Tutkimuksessa tehdään eettisiä valintoja aiheen suunnittelusta tulosten julkaisemiseen. Tutkimuseettiset valinnat vaikuttavat siihen, mitä tutkitaan, miten tutkitaan ja miten tuloksia julkistetaan (ks. esim. Heath, Brooks, Cleaver, & Ireland, 2009, 21). Perustelen aihevalintaani rahan, rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan erityispiirteillä ja seurauksilla yksilöiden sekä perheiden elämään, samoin vähäisellä tutkimustiedolla aiheeseen liittyen. Kysymykseen, mitä tutkitaan, liittyy myös se, ketä ja kenen näkökulmasta tutkitaan. Tutkimuksellisilla valinnoilla tutkija vaikuttaa siihen, millainen kuva tutkittavasta ilmiöstä välittyy. Olen pyrkinyt hyödyntämään erilaisia aineistoja, jotta kuva rahakonflikteista sekä taloudellisesta väkivallasta muodostuisi kattavaksi väitöstutkimuksen asettamien rajojen puitteissa.

Minulle keskeinen tutkimuseettinen kysymys on ollut, keiden ääni jää tutkimuksessa kuulematta. Osatutkimusteni aineistossa painottuvat lapsiperheiden vanhempien kokemukset. Päätös rajoittaa haastatteluaineiston keruu lapsiperheisiin oli sekä teoreettisesti perusteltu että pragmaattinen. Ensimmäiset artikkelit (I ja II) osoittivat rahakonfliktien olevan erityisen yleisiä lapsiperheissä. Myös haastateltavien rekrytointi oli helpompaa, kun osallistumispyyntö kohdistettiin tiettyä elämänvaihetta eläviin. Taloudellisen väkivallan osalta tutkimusaineisto painottuu naisten kokemuksiin. Kirjallisuuskatsauksen aineistossa (artikkeli V) käsitellään miltei pelkästään naisiin kohdistuvaa taloudellista väkivaltaa. Lisäksi haastatteluaineistossa (artikkelit III ja IV)

vain yksi mies kuvailee kokemuksia taloudellisesta väkivallasta. On syytä huomata myös naisten voivan olla väkivallan tekijöitä (Lattu, 2016) ja että naisten miehiin kohdistama väkivalta poikkeaa jossain määrin naisiin kohdistuvasta väkivallasta (McHugh, Rakowski & Swiderski, 2013).

Käsittelen kysymyksiä tutkimustavasta ja tulosten julkistamisesta keräämäni haastatteluaineiston valossa, sillä näen eettisten kysymysten liittyvän etenkin tähän aineistoon. Tutkittaessa ihmisten henkilökohtaisia asioita, kuten parisuhdetta, vaaditaan tutkijalta erityistä herkkyyttä (Pösö, 2008). Olen huomioinut tämän haastattelutilanteissa ja haastatteluista tiedottaessani. Haastateltavat saivat ennen haastatteluun osallistumista tutkimushankkeestani esitteen, jossa kuvailin käsiteltäviä teemoja, haastattelun tarkoitusta sekä aineiston käsittelyä ja säilytystä. Siten varmistin, että haastateltavat tietävät ennen tapaamistamme, mihin he ovat suostumassa. Kerroin alussa haastateltaville tutkimuksestani ja mahdollisuudesta kysyä minulta tutkimuksestani myös haastattelun aikana. Lisäksi kerroin, että mikäli he eivät halua vastata joihinkin kysymyksistäni, ne voidaan ohittaa. Toin myös esiin, että haastattelu voidaan heidän toiveestaan keskeyttää missä vaiheessa tahansa (ks. Ruusuvuori & Tiittula, 2005, 50). Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan halunnut keskeyttää haastattelua.

Kerroin anonymisoivani aineiston siten, etteivät yksityiskohtaiset tiedot tule ilmi aineistokatkelmista. Kerroin haastateltaville haastattelujen litteroinnista, haastattelumateriaalin arkistoinnista sekä aikomuksestani käyttää tutkimuksen raportoinnissa aineistonäytteitä. Haastatteluihin osallistui kuuden naisen lisäksi kuusi pariskuntaa, joiden haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Pidin tärkeänä, etten missään vaiheessa tuo esiin haastateltavan kumppanilta saamaani tietoa, ja halusin varmistaa kaikki perheen taustatiedot, kuten lasten lukumäärän ja iät, jokaiselta vastaajalta erikseen. Haastattelijan on tärkeä pitää huolta siitä, että haastateltavat ohjataan tarvittaessa jatkoavun piiriin. Olin valmistautunut ohjaamaan haastateltaviani mahdollisten ongelmien osalta avun piiriin, ja muutaman haastattelun päätteeksi kerroinkin haastateltaville perheneuvolan ja perheasiainkeskuksen palveluista.

Tärkeimpiä tutkimuseettisiä edellytyksiä on, ettei tutkimukseen osallistuminen saa vahingoittaa tutkittavia (Pösö, 2008). Tutkijan on tärkeä suojella tutkittaviaan ja huolehtia tutkimukseen osallistumiseen liittyvien riskien hallinnasta (Hurtig, 2003, 55). Keskeisimmät riskit liittyivät tutkimuksessani siihen, millaisia vaikutuksia tutkimukseen osallistumisella saattaisi olla haastateltavien parisuhteeseen haastattelun tai tutkimustulosten julkistamisen jälkeen. Haastateltavani valitsivat haastattelupaikaksi joko työhuoneen Turun yliopiston tiloissa tai oman kotinsa. Vaikka koti on tilana tuttu ja monelle turvallinen, liittyy kotona tehtäviin haastatteluihin myös haasteita. Koti tilana välittää tietoa haastateltavasta ja tämän arjesta, eikä haastateltavan ole siten mahdollista kontrolloida tutkijan saamaa tietoa itsestään samassa määrin kuin muunlaisessa ympäristössä (Pink, 2004, 29). Lisäksi kotona haastateltavan mahdollisuudet rajoittaa muiden perheenjäsenten kuulemaa tietoa ovat rajallisemmat, ja tutkittavan yksityisyys saattaa vaarantua (Notko, Jokinen, Malinen, Harju-Veijola, Kuronen & Pirskanen, 2013). Mikäli haastateltavan lapset tai puoliso olivat kotona, tehtiin haastattelut tilassa, jonne muiden perheenjäsenten ei ollut tarkoitus tulla. Muutamissa haastatteluissa perheen lapsi kuitenkin tuli kysymään vanhemmaltaan jotakin. Lapsen tullessa haastattelutilaan hän on mahdollisesti kuullut jotakin haastattelusta. Mikäli haastateltavan kumppani olisi halunnut kuulla haastattelun sisältöä, siihen olisi ollut parempi mahdollisuus kuin esimerkiksi tutkijan työhuoneessa tehtävien haastattelujen yhteydessä. Päädyin tekemään haastattelut haastateltavien kotona kuuntelun riskistä huolimatta, sillä näissä tilanteissa haastateltavat itse toivoivat tätä järjestelyä ja arvioivat tilan olevan sopiva haastattelulle.

Tutkijan näkemykset ja kokemukset vaikuttavat väistämättä tapaan lähestyä ja tarkastella tutkimuskohdettaan (esim. Rolls & Relf, 2006). Tutkimuksessani haastattelutilanteeseen ja aineiston analyysin liittyvä erityinen piirre oli oma elämäntilanteeni ja henkilökohtaiset kokemukseni tutkittavasta teemasta. Tein suurimman osan haastatteluista odottaessani lasta. Tapaamisissa oli siten sanomattakin selvää, että elän tai tulen elämään samaa elämänvaihetta kuin haastateltavani. Useat haastateltavista kysyivät raskaudestani ja toivat esiin sen, että ymmärrän elämäntilanteeni kautta asioita, joista he puhuvat. Näkemykseni mukaan kokemus ”samassa veneessä olemisesta” haastattelijan kanssa ei rahakonflikteja tutkittaessa ollut

haastattelua haittaava tekijä, vaan pikemminkin vuorovaikutusta edistävä. Yhteiset kokemukset eivät kuitenkaan ole ongelmattomia. Kuten Granfelt (1998, 27) esittää, yhteisiin kokemuksiin liittyy riski nähdä toisen kokemus oman kokemuksen värittämänä. Tutkittaessa jokaisen parisuhteen arkeen liittyviä ilmiötä, kuten parisuhdekonflikteja, saattavat tutkijan henkilökohtaiset kokemukset ohjata tapaa lähestyä ja tarkastella aineistoa. Tätä haastetta lähestyin tutkimuksessani kahden menettelyn avulla, kirjoittamalla tutkimuspäiväkirjaa sekä lukemalla aineistoa useaan kertaan. Tutkimuspäiväkirjaan kirjasin muun muassa omia tulkintojani haastateltavien kertomasta. Nämä tulkinnat tekivät näkyviksi arvojani ja autoivat siten oman positioni tunnistamisessa. Aineiston uudelleenluku sai minut pohtimaan haastateltavien kertomaa uusista näkökulmista ja löytämään heidän puheelleen erilaisia merkityksiä.

Tutkimukseni tulosten raportoinnin osalta keskeiset eettiset kysymykset liittyvät tutkittavien nimettömyyden suojaamiseen ja kunnioittavaan tapaan kirjoittaa heidän näkemyksistään ja kokemuksistaan. Haastateltavien nimettömyyden varmistamisen keinoja ovat esimerkiksi tunnistamisen mahdollistavien yksityiskohtien poistaminen ja muuttaminen tutkimusraportissa (Kvale & Brinkman, 2014). Tulosten raportoinnissa kiinnitin erityistä huomioita nimien ja muiden tunnistetietojen anonymisointiin. Artikkeleissa haastateltavien nimet oli muutettu, eikä ikää, ammattia tai asuinpaikkaa tuotu esiin. Lähes kaikkien haastateltavien kumppani joko tiesi tutkimukseen osallistumisesta tai osallistui siihen itsekin. Koska tutkimuksen kohteena ovat parisuhteen konfliktit, joissa molemmat suhteen osapuolet ovat osallisina, on mahdollista, että haastateltavan kumppani tunnistaa aineisto-otteen. Olen anonymisoinut haastateltavien kertomaa muokkaamalla riidan aiheeseen liittyviä yksityiskohtia oman harkintani mukaan. Useimmissa esimerkeissä riidan aihe ja yksityiskohdat olivat kuitenkin kokonaisuuden kannalta tärkeitä, joten näissä tapauksissa en muokannut alkuperäistä tekstiä. Olen keskustellut haastateltavieni kanssa aineistokatkelmien käytöstä, joten näkemykseni mukaan he ovat varautuneet konfliktitilanteita kuvaavien katkelmien julki tulemiseen. Tärkeä eettinen valinta tutkimusaineiston analyysissä ja tulosten raportoinnissa oli päätös olla käyttämättä vastavuoroista asetelmaa, jonka aineisto olisi mahdollistanut. Tällöin tutkimusyksikkönä olisi voitu käyttää parisuhdetta, ei yksittäistä vastaajaa. Tein

kuitenkin valinnan olla soveltamatta vastavuoroisuutta, sillä se olisi mielestäni heikentänyt tutkittavien nimettömyyttä. Oman aineisto-otteensa tunnistaessaan osallistuja tunnistaisi myös puolisonsa.

Vaikka tutkimushaastattelun perimmäisenä tavoitteena ei ole toimia hyvinvointia lisäävänä interventiona (ks. Laitinen & Uusitalo, 2008), korostivat useat haastateltavista sen olleen heille hyödyllinen kokemus. Rahakäytännöistä ja parisuhdekonflikteista keskustelu nosti esiin teemoja, joita pikkulapsiperheen kiireisessä arjessa ei ollut tullut miettineeksi. Muutamat haastateltavista aikoivat keskustella haastattelun jälkeen raha-asioista kumppaninsa kanssa.

6 Osatutkimusten päätulokset

Artikkeli I

Artikkelissa tutkitaan, *mitkä tekijät selittävät rahaan liittyvien konfliktien esiintymistä eurooppalaisten parisuhteissa*. Tutkimusta motivoi havainto rahariitojen yleisyydestä puolisoitten välillä (esim. Oggins, 2003). Yleisyydestä huolimatta rahakonfliktien esiintymiseen vaikuttavia tekijöitä on tutkittu vähän. Tehdyissä tutkimuksissa on lisäksi haettu selityksiä rahakonfliktien ilmenemiselle vain yksilötasolta. Artikkelissa konflikteja selittäviä tekijöitä etsitään sekä yksilö- että makrotasolta. Tutkimuksen aineistona käytetään European Social Survey 2004/2005:tä. Aineistoon on valikoitu 23 Euroopan maata. Analyysimenetelmänä sovelletaan logistista monitasomallia.

Tulosten perusteella Euroopan maiden välillä on selkeitä eroja rahaan liittyvien konfliktien ilmenemisessä. Suomessa rahakonfliktit ovat yleisiä, ja tarkastelun kohteena olleista 23 maasta suomalaiset miehet raportoivat eniten ja naiset kolmanneksi eniten rahaan liittyviä konflikteja. Erimielisyyksien yleisyyttä selittävät niin yksilö- kuin makrotasonkin tekijät. Yksilötasolla konflikteja selittävät sosiodemografiset tekijät, kotitalouden piirteet, suhteelliset resurssit ja sukupuolirooliasenteet. Sosiodemografisista tekijöistä ikä, lasten asuminen perheessä ja siviilisääty selittävät konfliktien yleisyyttä siten, että vanhemmat, avioliitossa elävät ja parit, joiden kotona ei asu lapsia, kokevat ristiriitoja harvemmin kuin nuoret, avioliitossa elävät ja parit, joilla on kotona asuvia lapsia. Kotitalouden tilannetta kuvaavista tekijöistä vähäisiin konflikteihin ovat yhteydessä parisuhteen kummankin osapuolen osallistuminen taloudelliseen päätöksentekoon sekä tyytyväisyys perheen tulotasoon. Suhteellisten resurssien vaikutus rahakonflikteihin on vähäinen. Vain naisten vastausten kohdalla naisen miestä vahvempi rooli perheen elättäjänä on yhteydessä konfliktien yleisyyteen. Sukupuolirooliasenteita tarkasteltaessa taas havaitaan tasa-arvoisten sukupuolirooliasenteiden lisäävän erimielisyyksiä. Tämä näkyy erityisesti naisten kohdalla.

Makrotason tekijöiden vaikutusta rahakonfliktien esiintyvyyteen tarkastellaan kahden muuttujan, sukupuolten tasa-arvoa kuvaavan GEM-muuttujan sekä työmarkkinoiden

piirissä olevien naisten osuuden avulla. Tutkimuksen perusteella makrotason muuttujien huomioiminen rahakonflikteja selittävinä tekijöinä on tärkeää. Naisten työllisyys vaikuttaa rahakonfliktien yleisyyteen siten, että maissa, joissa työmarkkinoilla olevien naisten osuus on korkeampi, konflikteja koetaan useammin kuin maissa, joissa naisten osallistuminen työmarkkinoille on vähäisempää. Sukupuolten tasa-arvo yhteiskunnan tasolla (GEM-muuttuja) ei kuitenkaan vaikuta konfliktien esiintymiseen merkitsevästi. Tulosten perusteella rahakonfliktien voidaan todeta selittyvän niin yksilö- kuin ympäristötasonkin tekijöillä.

Artikkeli II

Artikkelissa huomio kiinnittyy suomalaisissa parisuhteissa esiintyviin ristiriitoihin, ja rahakonflikteja tarkastellaan yhdessä kotitöihin ja ansiotyöhön liittyvien erimielisyyksien kanssa. Tutkimustehtävänä on tarkastella, *mitkä tekijät selittävät kotitöitä, ansiotyötä ja rahaa koskevia erimielisyyksiä suomalaisten pariskuntien keskuudessa*. Artikkelin lähtökohtana on, että parisuhteen ristiriitoja selitettäessä on pyrittävä ottamaan huomioon laajemmat yhteiskunnalliset kehitystekijät, jotka ovat vaikuttaneet parisuhteen osapuolten omaksumiin perhe- ja sukupuolirooleihin. Syitä erimielisyyksille etsitään kodin ulkopuolelta hankituista resursseista, omaksutuista sukupuoli- ja perheroleista sekä arkielämän järjestelyihin liittyvistä paineista. Tutkimuksen aineistona käytetään European Social Survey -aineiston Suomen osuutta vuodelta 2004 ja tutkimusmenetelmänä ordinaalista logistista regressioanalyysia.

Analyysissa rahaan, ansiotyöhön ja kotitöihin liittyvät muuttajat yhdistetään yhdeksi parisuhteen arjen ristiriitoja kuvaavaksi muuttujaksi, sillä muuttajat korreloivat keskenään. Havainto muuttujien välisestä yhteydestä osoittaa, että parisuhteissa, joissa rahakonfliktit ovat yleisiä, myös muut arjen käytännöt aiheuttavat herkästi ristiriitoja. Selkeästi eniten erimielisyyttä parisuhteen osapuolten välille aiheuttaa kotitöiden jakaminen. Rahaan ja varsinkin ansiotyöhön liittyviä erimielisyyksiä esiintyi vähemmän. Tutkimuksen tulosten perusteella parisuhdekonflikteja selittävät jossain määrin niin elämänvaihe, resurssit, sukupuoli- ja perheroolit kuin arkielämän järjestelyihin liittyvät paineetkin. Ristiriidat korostuvat erityisesti nuorten parisuhteissa ja perheissä, joissa on pieniä lapsia. Erimielisyyksiä esiintyy herkemmin tilanteissa,

joissa naisella on kumppaniinsa verrattuna korkea tulotaso ja ammattiasema. Erityisesti nuorten naisten kohdalla perinteiset perhearvot ovat yhteydessä vähäisempään konfliktien määrään. Myös tilanteissa, joissa kotityöt ovat kasautuneet naiselle ja mies kokee paineita työelämässä, erimielisyyksiä esiintyy usein. Yleisellä tasolla tulokset tukevat näkemystä, jonka mukaan parisuhteiden modernisoituminen on vaikuttanut suhteissa käytäviin neuvotteluihin ja riitaisuuteen. Yksilöllisten elämänvalintojen merkitys on korostunut ja perhe-elämän järjestelyissä on etäännytty perinteisistä kaavoista. Moninaistuneiden arjen järjestelyn tapojen on esitetty lisänsä puolisoitten välisiä neuvotteluita ja siten myös paikkoja ristiriidoille (Beck & Beck-Gernsheim, 2002).

Artikkeli III

Artikkelissa kiinnostuksen kohteena ovat *suomalaisten pienten lasten vanhempain näkemykset siitä, miksi raha aiheuttaa konflikteja heidän nykyisessä parisuhteessaan*. Aiemmissä rahakonflikteja käsittelevissä tutkimuksissa ilmiötä on lähestytty kyselytutkimuksen keinoin selittäviä tekijöitä paikantamalla. Tässä artikkelissa tarkastellaan 17:n lapsiperheen vanhemman haastattelun avulla, millaisia syitä parisuhteessa elävät näkevät rahakonfliktien taustalla. Haastatteluaineisto on kerätty vuosina 2011 ja 2012. Teoreettisena viitekehyksenä ja analyysin apuvälineenä käytetään Ted Hustonin (2000) sosiaalis-ekologista parisuhdeteoriaa. Teorian perusteella parisuhdetta tutkittaessa on tärkeä huomioida kolme tasoa: 1) elinympäristö (ulkoiset olosuhteet), 2) parisuhde (parisuhteen vuorovaikutus ja arkiset käytännöt) ja 3) yksilö (yksilön piirteet ja kokemukset). Aineiston analyysi etenee kahdessa vaiheessa: ensin aineisto teemoitellaan aineistolähtöisesti ja sen jälkeen muodostetut teemat liitetään sosiaalis-ekologisen teorian kehykseen.

Tulosten perusteella sosiaalis-ekologinen lähestymistapa auttaa hahmottamaan parisuhteen rahakonfliktien syitä. Lapsiperheiden vanhemmat näkevät rahariitojen johtuvan elinympäristöön liittyvistä tekijöistä (taloudelliset paineet, elämänvaihe), parisuhteen vuorovaikutuksesta ja arkisista käytännöistä (ongelmat vuorovaikutuksessa, eriarvoiset käytännöt) sekä yksilön piirteistä ja kokemuksista (eriävät näkemykset rahasta ja kuluttamisesta, elämänhistoria). Vaikka kolme tasoa

voidaan esittää erillisinä, on niillä myös yhtäläisyyksiä. Tasot ovat jossain määrin päällekkäisiä, ja yksi tekijä saattaa korostaa toisen vaikutusta. Konfliktien syyt ovat paikannettavissa etenkin yksilö- ja ympäristötasoille.

Rahakonfliktien syitä paikantamalla päästään kiinni myös mahdollisiin tapoihin välttää ja ratkaista parisuhteen ristiriitoja. Tutkimuksessa esitetään, että ammatillisessa parisuhdetyöskentelyssä on syytä ottaa huomioon sekä ympäristö-, parisuhde- että yksilötaso. Tilanteesta riippuen konfliktin ratkaiseminen saattaa edellyttää esimerkiksi seuraavien teemojen pohdintaa: miten vähentää elämänvaiheeseen liittyvää arjen kuormittavuutta, miten kommunikoida rakentavammin ja kuinka sopia rahankäytön pelisäännöt, joihin kumpikin osapuoli on tyytyväinen.

Artikkeli IV

Rahakonflikteja käsittelevissä tutkimuksissa ei ole kiinnitetty huomiota niiden muotoihin tai siihen, miksi ne toisinaan kärjistyvät heikentäen yksilöiden ja parisuhteiden hyvinvointia. Konfliktien vaihtelun tarkastelu on kuitenkin tärkeää sekä rahakonfliktien ymmärtämisen että parisuhdetyön kehittämisen näkökulmista. Artikkelissa tarkastellaan, *millaisia muotoja rahakonfliktit saavat parisuhteissa*. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat lapsiperheiden vanhemmat, ja aineistona käytetään 18:aa lapsiperheen vanhemman haastattelua. Aineisto on kerätty vuosina 2011 ja 2012. Se analysoidaan teoriasidonnaisen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimuksen tulokset tukevat ajatusta konfliktista jatkumona, joka alkaa pienistä erimielisyyksistä ja päättyy vakaviin, parisuhteen ja yksilöiden hyvinvointia uhkaaviin konflikteihin. Konfliktien muodot luokitellaan tutkimuksessa seuraavasti: arkiset erimielisyydet, rahariidat ja eskaloituneet konfliktit. Muodot eroavat toisistaan konfliktien piirteiden, syiden, ratkaisuja, vaikutusten sekä konfliktikäyttämisen perusteella. Arkiset erimielisyydet ovat yksittäisiä, kohtalaisen harvinaisia tilanteita puolisoitten kesken. Ne eivät haittaa vuorovaikutusta ja ratkeavat kohtalaisen helposti, eikä niillä ole sanottavasti kielteisiä vaikutuksia parisuhteen hyvinvointiin. Rahariidat taas johtavat tunneafekteihin ja toistuvat usein. Vaikka ristiriitoihin halutaan löytää ratkaisua, on yhteisymmärrykseen pääseminen toisinaan vaikeaa. Toisin kuin arkiset

erimielisyydet, rahariidat vaikuttavat usein mielialaan ja parisuhteen hyvinvointiin kielteisesti. Eskaloituneissa rahakonflikteissa korostuvat kokemukset loukatuksi tulemisesta ja vallan epätasapainosta puolisoitten välillä. Kaikissa kategorian konfliktikuvauksissa on myös piirteitä taloudellisesta väkivallasta, joka ilmenee rahan käytön kontrollointina, perheen yhteisten varojen käyttönä salassa omiin tarkoituksiin sekä rahaan liittyvän tiedon pimittämisenä. Kahdesta edeltävästä konfliktimuodosta poiketen eskaloituneiden rahakonfliktien kuvauksissa eivät korostu yksittäiset episodit, vaan konfliktimalli, joka ohjaa kaikkea rahasta käytävää keskustelua. Eskaloituneilla rahakonflikteilla on kielteisiä seurauksia yksilöiden ja perheiden hyvinvointiin. Tuloksiin perustuen tutkimuksessa esitetään, että rahakonfliktit olisi syytä ottaa keskusteluun perheneuvonnassa, pariterapiassa sekä eriytyneissä väkivaltapalveluissa. Keskustelun apuvälineenä voidaan käyttää tutkimuksessa muodostettua teemarunkoa.

Artikkeli V

Artikkelissa kiinnostuksen kohteena ovat tilanteet, joissa kyse ei enää ole riitelystä, vaan rahaa käytetään kumppanin vahingoittamisen välineenä. Näistä tilanteista käytetään käsitettä taloudellinen väkivalta. Taloudellista väkivaltaa on aikaisemmin tarkasteltu osana naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, joten tämä tutkimus kiinnittyy naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimustraditioon. Koska aihetta käsittelevien tutkimusten määrä on vähäinen ja käsitteen määrittely jäsentymätöntä, on tutkimusmenetelmäksi valittu kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Katsauksen aineisto koostuu 28 tutkimuksesta. Tutkimuksessa tarkastellaan, *millaisia muotoja parisuhteissa esiintyvä taloudellinen väkivalta saa, millaisia seurauksia taloudellisella väkivallalla on sen kokijoille sekä miten taloudellinen väkivalta liittyy muuhun parisuhdeväkivaltaan.*

Tulosten perusteella taloudellisen väkivallan muotoja ovat työssäkäynnin rajoittaminen ja häirintä, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta. Taloudellisella väkivallalla on hyvin kielteisiä seurauksia naisen terveydentilaan ja henkilökohtaiseen pääomaan, kuten työssäkäyntiin ja koulutukseen. Se vaikeuttaa myös väkivaltaisesta suhteesta lähtemistä sekä heikentää naisen ja hänen lastensa taloudellista tilannetta. Taloudellinen väkivalta on paitsi itsenäinen väkivallan muoto omine piirteineen, myös yhteydessä muuhun

parisuhdeväkivaltaan sisältäen sekä fyysistä että henkistä väkivaltaa. Muiden väkivallan muotojen tapaan sillä on myös taipumus jatkuessaan raaistua. Taloudellisen väkivallan taustalla voidaan nähdä taloudellisen hyödyn tavoittelu sekä pyrkimys kontrolloida tai vahingoittaa kumppania rahan avulla. Tätä väkivallan muotoa ei ole huomioitu Suomessa riittävästi peruspalvelujärjestelmän tai oikeuslaitoksen piirissä. Taloudellinen väkivalta tulisikin ottaa osaksi väkivallan ehkäisytyötä ja nostaa se itsenäiseksi teemaksi tulevissa väkivallan vähentämisen ohjelmissa.

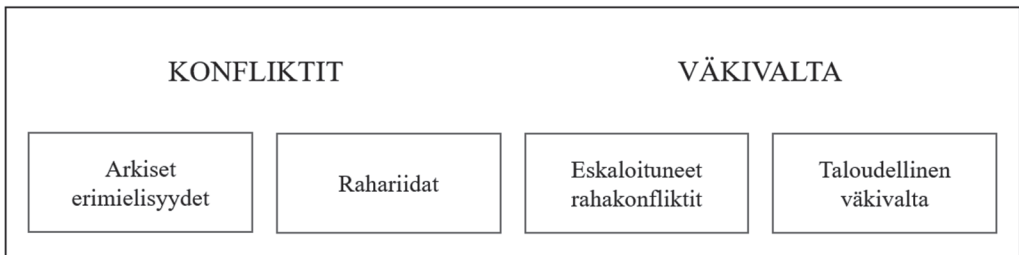
7 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat olleet rahaan liittyvät konfliktit ja taloudellinen väkivalta parisuhteissa. Aihetta on lähestytty kahden tutkimuskysymyksen avulla: 1) miten rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta ilmenevät parisuhteissa sekä 2) millaisia syitä ja selittäviä tekijöitä rahakonflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan liittyy. Teoreettisesti tutkimus kiinnittyy keskusteluihin parisuhteissa tapahtuneista muutoksista, parisuhteen rahakäytännöistä sekä parisuhteen konflikteista ja väkivallasta. Tutkimuksen painopiste on ollut yleisellä tasolla rahakonfliktien tarkastelussa, ja useimmat osatutkimuksista (artikkelit I, III, III, IV) ovat keskittyneet nimenomaan rahakonflikteihin. Rahakonflikteja on lähestytty haastatteluiden ja kyselyiden keinoin. Taloudellista väkivaltaa taas on tarkasteltu artikkeleissa IV ja V.

7.1 Rahaerimielisyyksistä taloudelliseen väkivaltaan

Tulokset osoittavat konfliktien olevan moniulotteisia, ja ne tukevat näkemystä konflikteista jatkumona (ks. kuvio 1). Rahakonfliktit voidaan jakaa neljään kategoriaan: arkisiin erimielisyyksiin, rahariitoihin, eskaloituneisiin konflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan. Rahakonfliktit esiintyvät lievimmillään arkisina erimielisyyksinä, joilla ei ole pitkäkestoista vaikutusta parisuhteen toimivuuteen. Arkiset erimielisyydet ovat yksittäisiä neuvottelunomaisia tilanteita, jotka ratkeavat kohtalaisen helposti ilman parisuhteelle haitallista vuorovaikutusta. Toisinaan suhteissa saatetaan kokea tunteita kuohuttavia rahariitoja. Ne voivat olla yksittäisiä tilanteita, joskin usein riidan aihe toistuu konfliktista toiseen. Vaikka ristiriitoihin halutaan löytää ratkaisu, saattaa yhteisymmärryksen löytyminen olla haastavaa. Kärjistyessään rahaan liittyvät konfliktit saattavat eskaloitua, jolloin konflikti ei liity enää tiettyyn asiaan, vaan se määrittelee yleisemminkin parisuhteen vuorovaikutusta. Tilanteisiin sisältyy toistuvaa vihamielistä vuorovaikutusta parisuhteen osapuolten välillä, ja niissä korostuvat kokemukset loukatuksi tulemisesta sekä vallan epätasapainosta puolisoiden välillä. Tilanteissa on myös taloudellista väkivaltaa.

Rahakonfliktien äärimmäinen muoto on taloudellinen väkivalta. Tällöin kyse ei enää ole pariskunnan riitelystä vaan väkivallan tekijän, valinnasta vahingoittaa kumppaniaan rahan avulla. Taloudellinen väkivalta on kokijaansa loukkaavaa ja se rajoittaa hänen taloudellista itsemääräämisoikeuttaan. Tulosten perusteella taloudellisen väkivallan muotoja ovat työssäkäynnin rajoittaminen ja häirintä, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta. Tulokset osoittavat, ettei taloudellista väkivaltaa voida tarkastella ainoastaan konfliktien jatkumona. Konflikteista poiketen taloudellisen väkivallan kaikki muodot eivät sisällä vuorovaikutusta (Lewin, 1948). Konfliktin käsitteen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi tilanteet, joissa henkilö varastaa kumppaniltaan rahaa tämän tietämättä. Rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta ovatkin osittain päällekkäisiä, osittain erillisiä käsitteitä.

Kuvio 1. Rahakonfliktien jatkumo.

Aikaisemmissa, konfliktien muotoja yleisemmällä tasolla tarkastelevissa tutkimuksissa ei ole tehty systemaattista eroa siinä, mitkä tekijät erottavat ne toisistaan (ks. Weeks & Treat, 2001; Weingarten & Leas, 1987). Jotta vaikeita konflikteja kokevia pareja ja yksilöitä osataan auttaa ja jotta auttamistyötä osataan suunnata keskeisiin ongelmakohtiin, on konfliktien muotoja erottavien tekijöiden tarkastelu tärkeää. Siksi tässä tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota myös erojen dynamiikkaan. Tulosten perusteella eroja konfliktin muotojen välille aiheuttavat konfliktien piirteet, syyt, konfliktikäyttäytyminen, konfliktin ratkaisun tavat sekä niiden vaikutukset yksilöiden ja perheiden elämään.

Jatkumon hahmottaminen on edellyttänyt konfliktien kategorisointia. Kategorioita luomalla paitsi otetaan ilmiötä haltuun, myös vedetään rajoja ja jätetään jotakin pois. On selvää, ettei tietty konfliktitilanne välttämättä sovi yhteen kategoriaan, vaan se voi

sisältää ominaisuuksia useammasta luokasta. Koska tutkimuksen tulokset perustuvat haastatteluaineistoon sekä taloudellisen väkivallan osalta kirjallisuuskatsaukseen, on oletettavaa, etteivät tässä tutkimuksessa esitetyt konfliktin muodot kata kaikkia parisuhteen riita- tai väkivaltatilanteita. Jatkumon tarkoitus ei olekaan tyhjentävästi kategorisoida jokaista mahdollista ristiriitatilannetta, vaan havainnollistaa rahakonfliktien variaatioita.

Aikaisemmissa tutkimuksissa tyypillisin tapa tarkastella rahaan liittyviä konflikteja on ollut tutkia, kuinka yleisiä ne ovat. Tulosten perusteella saatu kuva rahakonflikteista on jossain määrin ristiriitainen. Useat tutkimukset osoittavat rahan olevan yksi yleisimmistä riidan aiheista parisuhteissa (Kontula, 2013; Miller ym., 2003). Osa tutkimuksista taas osoittaa rahan aiheuttavan monia muita aiheita vähemmän riitoja puolisoitten välille (Papp ym., 2009; Smithson, 2012). Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan pohtia kyseisen lähestymistavan rajoitteita. Tulokset osoittavat yleisyyden toki olevan yksi konfliktin muotoja erotteleva tekijä, mutta yleisyyden tarkastelu ei yksinään riitä tavoittamaan käsitteen variaatiota. Tutkimus tukee Pappin ja kumppaneiden (2009) havaintoa siitä, että useissa suhteissa raha ei aiheuta toistuvia, suhteen hyvinvointia haittaavia konflikteja, mutta kärjistyessään raharistiriitoihin liittyy yksilöitä, parisuhteita ja perheitä vahingoittavia piirteitä. Mikäli rahakonflikteja tarkastellaan niiden yleisyyttä mittaamalla, saattaa samassa, harvoin rahakonflikteja kokevien kategoriassa olla vastaaja, joka on ollut kumppaninsa kanssa eri mieltä sopivan hintaisesta leivänpaahtimesta, ja vastaaja, jonka kumppani on pahoinpidellyt rahaerimielisyyden seurauksena. Näin ollen rahakonfliktien eri variaatioihin on syytä kiinnittää huomiota tulevissa tutkimuksissa.

Ajatusta rahakonfliktista jatkumona voidaan myös kritisoida. Naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimuksessa parisuhteen konfliktin ja parisuhdeväkivallan käsitteiden välille on tyypillisesti haluttu tehdä selkeä ero. Konflikteilla voi olla myös myönteisiä vaikutuksia parisuhteen hyvinvointiin, kun taas parisuhdeväkivalta nähdään vahingollisena ja lainvastaisena (ks. Johnson, 2001). Nähdäkseni väkivallan tarkastelu rahakonfliktin ääriesimerkkinä ei häivyttä eroa jokaiseen parisuhteeseen kuuluvien ristiriitojen ja vahingollisen parisuhdeväkivallan välillä. Sitä vastoin konfliktin

kuvaaminen jatkumona auttaa havainnollistamaan, miten taloudellinen väkivalta eroaa muista rahakonfliktien muodoista. Konfliktin ja väkivallan välistä yhteyttä on väkivaltatutkimuksen piirissä lähestytty myös kärjistymisen (escalate) käsitteen kautta, ja väkivallan on nähty olevan seurausta konfliktin kärjistyisestä (Winstok, 2013). Tämän tutkimuksen perusteella kyseinen määritelmä ei täysin sovi taloudelliseen väkivaltaan, sillä esimerkiksi kumppanin rahan käytön kontrollointia ei välttämättä edellä minkäänlainen konflikti. Väkivallan käsitteen määrittelyjen näkökulmasta onkin tärkeää tarkastella niitä kokemuksia, jotka haastavat olemassa olevia määritelmiä (Notko, 2011, 216).

Tutkimuksen perusteella taloudellinen väkivalta voi kohdistua sekä naisiin että miehiin. Tutkimuksen aineistoissa taloudellista väkivaltaa kertovat kokeneensa lähinnä naiset, ja siten se paikantuukin osaksi naisiin kohdistuvaa, sukupuolistunutta väkivaltaa (ks. Ronkainen, 1998). Yhteiskunnallista taustaa vasten tarkasteltuna väkivallan paikantuminen ei ole yllättävää, sillä naisten taloudellinen asema on heikompi kuin miesten (Burgoyne, 2004). Myös parisuhteen päättyminen heikentää erityisesti naisten taloudellista tilannetta (Hakovirta & Broberg, 2007). Naiset ovat siten jo lähtökohtaisesti haavoittuvammassa taloudellisessa asemassa kuin miehet, ja taloudelliset motiivit pysyä parisuhteessa sekä mahdollisuudet tulla vahingoitetuksi ja kontrolloiduksi rahan kautta liittyvät vahvemmin naiseuteen (ks. myös Anderson ym., 2011, 732). Myös taloudellisen väkivallan motiivi, väkivallan tekijän pyrkimys kontrolloida kumppaniaan, liittyy etenkin miesten naisiin kohdistamaan väkivaltaan (Johnson, 2006).

Taloudellinen väkivalta on tutkimuksen perusteella paitsi itsenäinen väkivallan osa-alue myös yhteydessä muuhun parisuhdeväkivaltaan. Taloudellisella väkivallalla on omat piirteensä, joiden perusteella se eroaa muusta väkivallasta. On parisuhteita, joissa taloudellinen väkivalta on ainoa väkivallan muoto. Tästä kertovat lukuisat median esille tuomat esimerkit ”hurmaajahuijareista”, joille parisuhteen solmimisen keskeinen päämäärä on rahan saaminen kumppanilta. Tämän tutkimuksen aineistojen valossa suhteissa, joissa on naiseen kohdistuvaa taloudellista väkivaltaa, myös fyysinen ja henkinen väkivalta ovat yleisiä.

Muiden parisuhdeväkivallan osa-alueiden tavoin, myös taloudellisen väkivallan määrittely on haastavaa. Määrittelyjen tekeminen on kuitenkin tärkeää, sillä niillä on vaikutusta muun muassa auttamistyön kehittämiseen ja lainsäädäntöön. Tulosten perusteella taloudellisen väkivallan taustat ovat monitahoiset, sillä käsite pitää sisällään monia vahingoittamisen muotoja. Taloudellisen väkivallan määritelmää haastavat myös tietyt ilmiöön liitetyt alakäsitteet, kuten taloudellinen uskottomuus (The Guardian, 2.8.2015), taloudellinen riisto (Notko, 2011) ja taloudellinen vahingoittaminen.

Voidaan miettiä, olisiko taloudellisen väkivallan ymmärtämisessä mahdollista hyödyntää Jamesin ja Mackinnonin (2010) teoriaa henkisen väkivallan muotojen eroista. Tutkijat ovat erottaneet henkisen väkivallan muodot toisistaan edellä esittelemäni rahakonfliktien jatkumon tapaan. Jaottelun perusteena ovat käsitteet kesto, väkivallan tekijän motiivi ja väkivallan seuraukset kokijalle. Etenkin väkivallantekijän motiivi näyttää aiheuttavan eroja myös taloudellisen väkivallan kategorioihin. Väkivallan taustalla voi olla tavoite kontrolloida ja vahingoittaa kumppania rahan avulla. Taloudellinen väkivalta voi tapahtua myös riippuvuusongelman yhteydessä siten, ettei puolison tavoite ollut vahingoittaminen, vaan esimerkiksi päihteiden hankkiminen. Motiivien erojen liittyessä kontrollin käsitteeseen voidaan todeta tämän tutkimuksen jossain määrin vahvistavan Johnsonin (2006) esitystä kontrollin käsitteen merkityksestä väkivallan ulottuvuuksien erottelijana.

Väkivallan motiivien tarkastelun yhteydessä on kuitenkin syytä huomata, etteivät väkivallan tekijät välttämättä tunnista kontrollin tavoitetta oman käytöksensä ohjaajana. Pyrkimys kontrolloida näyttäytyy usein pikemminkin tutkijoiden ja ammattilaisten tekemänä tulkintana kuin tekijän itsensä nimeämänä motiivina (ks. esim. Ehrensaft & Vivian, 1999; Vecina, Marzana & Paruzel-Czachura, 2015). On oletettavaa, että myös taloudellisen väkivallan yhteydessä väkivallan toistuvuus, eli se, onko kyseessä yksittäinen tilanne vai jatkuva vahingoittamisen malli, vaikuttaa siihen, miten väkivalta koetaan. Myös seurausten käsitettä on mahdollista hyödyntää taloudellisen väkivallan muotojen erottelussa, joskin seurausten tarkastelua väkivallan kokemuksia erottavina tekijöinä voidaan myös kritisoida. Tarkasteltaessa esimerkiksi fyysisistä ja psyykkistä terveydentilaa voi olla vaikea määritellä, mikä on seurausta väkivallasta (ks. Glaser, 2002).

7.2 Rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan syyt ja selittävät tekijät

Tutkimuksessa pääpaino on ollut rahakonfliktien syiden ja selittävien tekijöiden selvittämisessä. Tulosten perusteella rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan taustat poikkeavat toisistaan. Tulokset osoittavat sosiaalis-ekologisen viitekehyksen (Huston, 2000) toimivan hyvin rahakonfliktien syiden ja selittävien tekijöiden jäsentämisessä. Konfliktien taustalla vaikuttavat monet toimintaympäristöön, parisuhteen vuorovaikutukseen ja arkisiin käytäntöihin sekä yksilöiden piirteisiin ja kokemuksiin liittyvät tekijät. Konfliktin syynä saattaa olla esimerkiksi heikko taloudellinen tilanne (ympäristötaso), ongelmat vuorovaikutuksessa (parisuhdetaso) tai eriävät näkemykset rahasta (yksilötaso). Mikäli jokin tasoista olisi jätetty tarkastelun ulkopuolelle, olisi kuva rahakonflikteista jäänyt vaillinaiseksi.

Kiinnostava havainto tutkimuksessa on taloudellisten teemojen merkitys rahakonflikteissa. Raha aiheuttaa ja selittää konflikteja, mutta sen kautta tulee esiin myös muita suhdetta kuormittavia teemoja. Toisinaan ristiriidat johtuvat eriävistä kulutusasenteista ja -tottumuksista, rahakäytännöistä sekä rahan puutteesta. Tällöin raha ja siihen liittyvät asenteet ovat riidan aihe. Näyttää siltä, että erilaiset tavat suhtautua rahaan aiheuttavat toisinaan pieniä erimielisyyksiä jokaisessa parisuhteessa (ks. myös Rick ym., 2011). Kuitenkin eriävät tavat suhtautua rahaan ovat myös eskaloituneiden rahakonfliktien syy. Kulutusasenteiden voidaan siten todeta olevan konfliktien syynä läpi rahakonfliktien jatkumon. Myös rahan puute riitojen selittäjänä nousee esiin miltei jokaisessa osatutkimuksessa. Rahasta ei ole puutetta kaikissa parisuhteissa, mutta taloudellisen niukkuuden yhteydessä rahasta tulee helposti riitaa, joka saattaa myös kroonistua. Elämäkokemukset, vuorovaikutusongelmat ja eriävät näkemykset parisuhteen tehtäväjaosta ovat teemoja, jotka eivät liity rahaan, mutta selittävät rahakonflikteja. Havainto ei ole yllättävä, sillä aiempi tutkimus osoittaa rahan kytkeytyvän moniin yksilöiden tärkeinä pitämiin kysymyksiin, kuten valtasuhteisiin ja elämänarvoihin (ks. Jenkins ym., 2002).

Tulosten perusteella väkivallattomien parisuhdekonfliktien ja parisuhdeväkivallan syyt poikkeavat toisistaan (ks. myös Winstok, 2013). Aiempi tutkimus kuitenkin osoittaa, että myös väkivallan syyt voidaan sijoittaa yksilö-, parisuhde- ja ympäristötasoille

(Heise, 1998). Tässä tutkimuksessa käytettävissä olleiden aineistojen perusteella taloudellisen väkivallan syyt paikantuvat toimintaympäristöön ja yksilötason tekijöihin. Taloudellisen väkivallan syitä ovat yksilön halu kontrolloida ja vahingoittaa kumppaniaan, riippuvuusongelmat sekä taloudellisen hyödyn tavoittelu. Kaikki teemat liittyvät väkivallan tekijän yksilöllisiin piirteisiin ja tavoitteisiin. Halu kontrolloida kumppania voidaan liittää myös ympäristötasoon, sillä sukupuolistuneen väkivallan tutkimuksessa väkivalta käsitteellistetään osana sukupuolten yhteiskunnallista vallanjakoa (Ronkainen, 2017). Taloudellinen väkivalta linkittyy muuhun parisuhdeväkivaltaan sen syiden myötä. Syiden osalta se myös poikkeaa muusta väkivallasta, sillä taloudellisen hyödyn tavoittelu korostuu etenkin taloudellisen väkivallan yhteydessä. Vaikka riippuvuusongelmien on havaittu vaikuttavan esimerkiksi fyysisen väkivallan taustalla, on niiden merkitys taloudellisen väkivallan aiheuttajana erilainen. Taloudellisessa väkivallassa riippuvuusongelmainen saattaa varastaa kumppaniltaan rahaa päihteiden ostoon, mutta näihin tilanteisiin ei välttämättä liity fyysisistä väkivaltaa tai sen uhkaa.

7.3 Tutkimuksen kontribuutiot

Teoreettisesti tutkimus kiinnittyy keskusteluihin parisuhteissa tapahtuneista muutoksista ¹⁴ ja parisuhteiden nykytilasta, parisuhteen rahataloudesta sekä konflikteista ja väkivallasta parisuhteissa. Taulukossa 3 on koottuna tämän tutkimuksen keskeinen anti näihin kolmeen tutkimuskeskusteluun. Tarkastelemalla rahakonflikteja on mahdollista tehdä yleisempiä havaintoja siitä, mitkä seikat haastavat tämän päivän parisuhteiden hyvinvointia. Haasteet liittyvät erityisesti erilaisiin odotuksiin ja näkemyksiin parisuhteiden käytännöistä ja työnjaosta. Individualisoituminen sekä moninaistuneet tavat suhtautua parisuhteeseen näkyvät asenteissa ja konkretisoituvat arkisissa käytännöissä.

¹⁴ Liitän nämä keskustelut osaksi sosiaalitieteellisesti orientoitunutta parisuhdetutkimusta (ks. taulukko 2).

Taulukko 3. Tutkimuksen kontribuutiot tieteellisiin keskusteluihin.

<p>Sosiaalitieteellisesti orientoitunut parisuhdetutkimus</p> <ul style="list-style-type: none">- Parisuhteen konfliktien tarkastelu kertoo tämän päivän parisuhteiden haasteista. Suhteita haastavat erilaiset näkemykset ja odotukset parisuhteen käytännöistä ja työnjaosta.- Rahakonfliktit paljastavat tasa-arvon paradoksin: tasa-arvon tavoittelu lisää hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta, mutta kasvattaa erimielisyyksien määrää parisuhteissa. Tasa-arvon paradoksi ja parisuhteiden modernisoitumisen piirteet eivät tule esiin suhteissa, joissa on taloudellista väkivaltaa.- Parisuhteiden konflikteissa tulee esiin ajallisuus. Parisuhteen arkisiin käytäntöihin ja niissä esiintyviin ristiriitoihin vaikuttavat niin historialliset kehityskulut kuin oma henkilöhistoriakin.
<p>Perheen rahatalouden tutkimus</p> <ul style="list-style-type: none">- Rahakäytännöistä sopiminen sisältää ristiriitoja.- Rahakäytännöistä sopimista haastavat erilaiset tavat suhtautua rahaan.- Eriarvoisuus rahakäytännöissä voi äärimmillään tarkoittaa taloudellista väkivaltaa.- Rahan ominaisluonne säilyy myös parisuhteessa.- Rahakonfliktit koskevat rahaa, mutta tuovat esiin myös muita parisuhteen haasteita.
<p>Parisuhdeväkivalta ja –konfliktitutkimus</p> <ul style="list-style-type: none">- Sosiaalis-ekologisen lähestymistavan avulla on mahdollista hahmottaa rahakonfliktien syitä. Lähestymistapaa voi olla hyödyllistä soveltaa myös muiden konfliktin aiheiden, kuten kotityökonfliktien taustojen tarkastelussa.- Jatkumon avulla on mahdollista havainnollistaa millaisina rahakonfliktit ilmenevät. Jatkumoa on hyvä soveltaa yleisemminkin pyrittäessä kuvaamaan konfliktien ilmenemistä.- Taloudellisen väkivallan muotoja ovat työssäkäynnin rajoittaminen ja häiritä, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta.- Taloudellinen väkivalta on paitsi itsenäinen väkivallan osa-alue myös yhteydessä muuhun parisuhdeväkivaltaan.

Parisuhteiden muutoksiin liittyen tutkimus tuo esiin tasa-arvon paradoksin. Parisuhteiden tasa-arvolla on myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin. Kun suhteen roolijaot ja vaikutusmahdollisuudet koetaan tasa-arvoisiksi, suhteeseen ollaan sitoutuneempia ja tyytyväisempiä (Weigel, Bennett & Ballard-Reisch, 2006). Arjen käytäntöjen tasa-arvoistuminen on myös vahvistanut naisten asemaa työmarkkinoilla ja miesten asemaa perhepiirissä. Rahakonfliktien kohdalla tasa-arvo on kuitenkin yhteydessä suurempaan erimielisyyksien määrään, ja kokemus epäoikeudenmukaisuudesta työn- ja rahanjaon suhteen on yksi rahariitojen syy.

Aiempiin tutkimuksiin verrattaessa tulos ei ole yllättävä, sillä elämänvalintojen monipuolistuessa neuvottelutilanteet ja siten myös konfliktit lisääntyvät (Beck & Beck-Gernsheim, 2002). Tasa-arvoistumisen myötä parisuhteeseen liitetyt odotukset kasvavat. Oman haasteensa tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen roolijaon toteuttamiseen asettavat myös suhteen osapuolten eriävät näkemykset siitä, millaiset järjestelyt parisuhteessa ovat tasa-arvoisia. Näihin näkemyksiin vaikuttaa sukupuoli, ja naisten ja miesten näkemykset tasa-arvoisesta arjesta poikkeavat toisistaan, etenkin lapsiperhevaiheessa (Dew & Wilcox, 2011). Rahakonfliktit ovatkin yhteydessä laajempiin sukupuolirooleissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Tämän päivän parisuhteissa keskeinen tasa-arvoon liittyvä kysymys on, miten saada arjen käytännöt ja yhteiset pelisäännöt toimimaan kumpaakin puolisoa tyydyttävällä tavalla. Parisuhdetyön näkökulmasta tasa-arvoon liittyvä haaste on, kuinka tukea parisuhteen tasa-arvoa mutta ehkäistä sen aiheuttamia ristiriitoja. Tasa-arvon paradoksin yhteydessä on syytä huomata, että se koskee nimenomaan rahaerimielisyyksiä ja -riitoja, ei rahakonfliktien äärimuotoja. Suhteissa, joissa taloudellista väkivaltaa ilmenee, saattaa väkivallan tekijän tavoitteena olla estää parisuhteen tasa-arvon toteutuminen vahvistamalla kumppanin taloudellista riippuvaisuutta sekä heikentämällä tämän taloudellisia resursseja.

Rahakonflikteissa tulee esiin ajallisuus. Tasa-arvon paradoksissa saattaa olla kyse menneestä ajasta kumpuavien parisuhdemallien sekä muuttuneiden parisuhdeodotusten ja moninaistuneiden arjen käytäntöjen välisestä ristiriidasta. Työelämässä ja parisuhdeodotuksissa tapahtuneiden muutosten myötä (ks. luku 2) parisuhteissa on monia tapoja järjestää arjen tehtäväjako. Kotitöiden, lastenhoidon sekä oman, yhteisen ja perheajan jakamiseen on monia tapoja. Haasteen tehtävänjakoon tuo myös raha. Monet parit pohtivat, missä määrin raha määrittelee arjen työnjakoa. Työssäkäyvä puoliso saattaa olettaa perheen elättämisen jossain määrin korvaavan kotitöihin osallistumisen. Kotona oleva puoliso taas saattaa nähdä lastenhoidon olevan työtä siinä missä ansiotyökin ja odottaa kummankin osallistuvan kotitöihin. Nykypäivänä pareilla on myös monia vaihtoehtoja järjestää raha-asiansa. Parien tulee päättää, onko kummallakin omat rahat, vai ovatko ne yhteisiä tai osittain yhteisiä. Nämä päätökset

saattavat aiheuttaa vaikeitakin konflikteja puolisoiden välille. Ajallisuuteen liittyy myös henkilöhistoria. Kokemukset riitelystä ja rahakäytännöistä lapsuuden perheessä vaikuttavat väistämättä jollain tapaa myös nykyiseen parisuhteeseen, samoin kokemukset entisissä parisuhteissa.

Parisuhteissa tapahtuneiden muutosten ohella rahakonfliktit liittyvät rahan merkityksessä tapahtuneisiin muutoksiin. Moninaistuneet tavat suhtautua rahaan ja kuluttamiseen (ks. esim. Sarpila, 2013) näkyvät konflikteina puolisoiden välillä. Se, minkälaista elintaso perheeseen toivotaan, miten rahaa halutaan käyttää ja mitä raha parisuhteessa merkitsee ovat elämään olennaisesti vaikuttavia kysymyksiä, ja siten myös haastavia erimielisyyden aiheita. Rahanäkemykset eivät ehkä ole tärkeimpien asioiden listalla kumppania valittaessa, mutta niiden poiketessa huomattavasti toisistaan raha saattaa lukeutua suhteen hankalimpiin koetinkiviin.

Parisuhteen rahatalouden tutkimuksen piirissä sukupuolten eriarvoisuus sekä vallan ja rahan välinen suhde on nähty keskeisinä parisuhteen käytäntöjä muovaavina teemoina (ks. esim. Nyman, 1999; Repo, 2003). Tutkimustraditiossa ei toistaiseksi ole juuri huomioitu väkivallan mahdollisuutta. Tutkimuksen tulokset osoittavat, ettei eriarvoisuus tai vallan epätasapaino riitä kuvaamaan suhteen rahakäytäntöjä, sillä suhteissa saattaa esiintyä myös taloudellista väkivaltaa, jossa raha toimii vahingoittamisen välineenä.

Perheiden rahataloutta käsittelevissä tutkimuksissa on korostettu rahan muuttavan merkitystään tullessaan perheeseen. Tällöin markkinavoimien lainalaisuuksien on esitetty korvautuvan sosiaalisilla merkityksillä (Zelizer, 1994). Rahakonfliktien tarkastelu kuitenkin osoittaa rahan perusominaisuuksien, vallan ja välineellisyyden, säilyvän ja toisinaan jopa voimistuvan parisuhteissa. Erityisesti taloudellisen väkivallan yhteydessä raha on hallinnan ja kontrolloinnin väline. Yksilön taloudelliset resurssit vaikuttavat usein toiminnan mahdollisuuksiin perheen sisällä, ja raha, kotityöt sekä ansiotyöt ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa (ks. myös Raijas & Sailio, 2012). Ansiotyöstä saadut tulot ovat vallan lähde ja väline, jonka avulla neuvotella arjen työnjaosta sekä rahan käytöstä.

Tutkimuksessa sovelletut teoreettiset lähestymistavat, sosiaalis-ekologinen teoria parisuhteista sekä konfliktien esittäminen jatkumona, ovat osoittautuneet keskeisiksi rahakonfliktien ilmenemisen ja syiden hahmottamisessa. Siten on syytä pohtia, voisiko näitä lähestymistapoja hyödyntää myös muiden konfliktin aiheiden tutkimuksessa. Väkivaltatutkimuksen näkökulmasta tämän tutkimuksen kontribuutio on taloudellisen väkivallan käsitteen täsmentäminen. Taloudellinen väkivalta on paitsi itsenäinen väkivallan muoto omine piirteineen myös yhteydessä muihin parisuhdeväkivallan lajeihin, sillä suhteissa, joissa on taloudellista väkivaltaa, myös muu parisuhdeväkivalta on yleistä. Aiemmissä tutkimuksissa konfliktin aiheen on todettu olevan vähemmän merkityksellinen kuin tilanteen ratkaisutavan. Usein konflikteja ja väkivaltaa tarkastellaankin yleisellä tasolla, ei aihespesifisti (esim. Clements, Cordova, Markman & Laurenceau, 1997, 342). Tämän tutkimuksen tulokset korostavat niin rahakonflikti- kuin -väkivaltatematiikkaankin liittyen aiheen merkitystä. Tulokset osoittavat rahakonflikteilla ja taloudellisella väkivallalla olevan monia ominaispiirteitä, jotka liittyvät nimenomaan rahaan. Ratkaisujen osalta tutkimus myös osoittaa, etteivät niiden avaimet ole ainoastaan pariskunnan tai yksilöiden käsissä, sillä perheiden taloudellisia olosuhteita määrittelee osaltaan myös yhteiskunta.

Kaikkiin taulukossa esitettyihin tieteellisiin keskusteluihin liittyen tutkimuksen kontribuutio on mixed methods -lähestymistavan hyödyllisyyden osoittaminen. Tulokset osoittavat, että jokaisella aineistolla ja lähestymistavalla oli olennaista merkitystä rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan ymmärtämisessä. Esimerkiksi haastattelujen avulla on ollut mahdollista syventää ymmärrystä rahakonfliktien taustalla vaikuttavista tekijöistä.

7.4 Tuloksista käytäntöön

Sosiaalityön tutkimukset lähtevät usein liikkeelle sosiaalityön käytännöistä ja myös palaavat niihin. Tutkimus kiinnittyy sosiaalityön paradigman lisäksi parisuhdekonfliktien ja parisuhdeväkivallan tutkimuksen aloille, joten tulosten käytännön sovellettavuutta käsitellään myös näistä näkökulmista. Vaikka raha on yleinen ongelma-alue parisuhteissa, on tematiikan puheeksi ottaminen koettu

haastavaksi niin pariterapian kuin sosiaalityönkin alalla (Myhre & Sparakowski, 1986; Rappleyea, Jorgensen, Taylor & Butler, 2014; Seith, 2001). Rahakonfliktien jatkumo osoittaa rahan olevan teema, joka on hyödyllistä nostaa esiin niin yleisen tason parisuhdepalveluissa, esimerkiksi perheneuvolassa, kuin eriytyneissä väkivaltapalveluissakin. Rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan ehkäisyn ja auttamiskäytäntöjen kehittämisen edellytys on tietoisuuden lisääminen. Konflikti- tai väkivaltatilanteissa on vaikea auttaa, ellei ilmiötä osata tunnistaa (Keskinen, 2005). Ammattilaisten tulee tietää ja osata nostaa asiakkaiden kanssa keskusteluun, mitä rahakonflikteilla ja taloudellisella väkivallalla tarkoitetaan. Näiden käsitteiden välille on osattava myös tehdä selkeä ero.

Ammattilaisten on tärkeä tunnistaa, millaisiin asioihin rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta kytkeytyvät ja mitä ne paljastavat. Rahan kautta tulevat näkyviksi esimerkiksi arvot, odotukset, tasa-arvo ja valta. Rahalla voidaan ilahduttaa tai vahingoittaa, se voi pitää ihmisiä väkivaltaisessa parisuhteessa tai ajaa pareja erilleen. Siten rahasta keskustelemalla on mahdollista päästä kiinni moniin parisuhteen ongelmakohtiin. Parisuhdetyössä on tärkeä myös käsitellä taloudellista tasa-arvoa ja sen merkitystä parisuhteen hyvinvoinnille. Keskustelun apuvälineenä voidaan käyttää tässä tutkimuksessa kehitettyä rahakonfliktien kategorisointia (IV) tai rahagenogrammia, jossa kartoitetaan rahan merkitystä ja parisuhteen rahakäytäntöjä (Mumford & Weeks, 2003). Taloudellisen väkivallan kartoittamistyön apuvälineenä on hyvä soveltaa myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämiä lähisuhde- ja perheväkivallan kirjaamisen lomakkeita (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos). Taloudellista väkivaltaa kokenut asiakas on tarvittaessa syytä ohjata myös jatkoavun piiriin. Väkivallan seurauksena kokijan taloudellinen tilanne on usein haastava, ja raha-asiat saattavat estää parisuhteesta lähtemistä. Tärkeitä jatkoavun lähteitä ovat aikuissosiaalityö (esim. elämänhallinnan tukeminen, asuminen), talous- ja velkaneuvonta (talous- ja velka-asioiden hallinta), Ensi- ja turvakotien liiton tarjoamat väkivaltapalvelut ja keskustelutuki (esimerkiksi kriisikeskukset, psykologi- ja terapiapalvelut).

Kuten Rappleyea ym. (2014) esittävät, parisuhdetyötä tekevillä ammattilaisilla tulee olla taitoa käsitellä raha-asioita. Suomessa tulisikin pohtia, millä tavoin tietoa rahaan liittyvistä ongelmatilanteista voidaan ammattilaisten keskuudessa lisätä, ja olisiko tarvetta myös uudelleenlaiselle työotteelle parisuhteiden rahaongelmiin liittyen. Yhdysvalloissa parisuhteen raha-asoiden haasteita sekä rahaan liittyviä konflikteja käsittelevää tutkimusta ja auttamistyötä on tehty financial therapy -profession piirissä (ks. Archuleta & Grable, 2011; Boyle, 2012). Yksi financial therapyn keskeisiä tarkoituksia on auttaa pareja ymmärtämään toistensa ajatuksia rahaan liittyen, jotta yhteisen talouden suunnittelu helpottuisi (Rappleyea ym., 2014, 286). Tätä lähestymistapaa voisi soveltaa myös suomalaisessa parisuhdetyössä.

Parisuhteen raha-asioihin ja taloudelliseen väkivaltaan liittyvää osaamista olisi hyvä vahvistaa myös sosiaalityön alalla. Sosiaalityön keskeisiin osaamisalueisiin kuuluvat perheneuvonta, talouden hallinnassa tukeminen, palvelujen koordinointi sekä asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltainen kartoittaminen. Yhdysvalloissa raha-asoiden käsittelyä tukemaan on kehitetty financial social work -ammattikäytäntö (Center for Financial Social Work), jonka soveltamisesta voisi olla hyötyä myös suomalaisessa sosiaalityössä. Yksittäisten professioiden kehittämisen ohella rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa kokeneet hyötyisivät myös moniammatillisesta yhteistyöstä. Suomessa esimerkiksi talous- ja velkaneuvonta sekä parisuhdetyö ovat perinteisesti olleet erillään toisistaan. Profioiden välinen moniammatillinen yhteistyö voisi avata uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan kokijoiden auttamiseksi. Moniammatillisen työotteen tärkeys on nostettu esiin niin lainsäädännön tasolla (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301) kuin sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeissakin, esimerkkinä Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Lape)¹⁵ (Sosiaali- ja terveysministeriö).

Tutkimuksen tulokset osoittavat rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan saavan vaikutteita yhteiskunnan tasolta. Siten poliittisilla toimilla ja yhteiskunnallisilla

¹⁵ Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman tarkoituksena on uudistaa palvelut kokonaisvaltaisesti. Muutosohjelmassa korostetaan lapsi- ja perhelähtöisyyttä sekä yhteen sovitettuja, oikea-aikaisia ja tarpeenmukaisia palveluita.

käytännöillä voidaan vaikuttaa parisuhteen ristiriitoihin ja parisuhdeväkivaltaan. On tärkeä nostaa esiin yhteiskunnan käytäntöjen merkitys taloudellisen väkivallan ehkäisemisessä, sillä taloudellinen väkivalta tulee usein esiin käytäntöjen kautta, ja toisinaan ne myös mahdollistavat taloudellisen väkivallan. Tämä on taloudelliseen väkivaltaan liittyvä erityinen piirre, johon on syytä kiinnittää huomiota. Esimerkiksi avioeron yhteydessä väkivallan tekijä saattaa taloudellista haittaa tuottaakseen manipuloida tai tuhota jaettavaa omaisuutta. Kumppania saatetaan vahingoittaa taloudellisesti myös kieltäytymällä elatusmaksuista tai hankaloittamalla niistä sopimista.

Taloudellisen väkivallan huomioiminen parisuhdetyössä, taloudellista itsenäisyyttä tukevien käytäntöjen kehittäminen sekä palvelujärjestelmän puutteiden paikantaminen edellyttävät tietoisuuden lisääntymistä taloudellisesta väkivallasta. Toistaiseksi teema on kuitenkin ollut väkivallan ehkäisytyön katvealue. On tärkeää, että teema nostetaan esiin seuraavassa väkivallan vähentämisen ohjelmassa. Tarvitaan myös työtä oikeusjärjestelmän puutteiden havaitsemiseksi taloudelliseen väkivaltaan liittyen. On syytä paikantaa lainsäädännön kehittämistarpeet taloudellisen väkivallan osalta niin rikosoikeuden kuin esimerkiksi luotto-, velka- ja omistajuusasioidenkin yhteydessä (ks. myös Adams, 2011). Lisäksi muutamat etuudet, esimerkiksi viimesijaiseksi toimeentulon lähteeksi tarkoitettu toimeentulotuki, perustuvat avioliittolain (Avioliittolaki 13.6.1929/234) säädökseen elatusvelvollisuudesta, jonka perusteella kumppanusten tulee vastata sekä henkilökohtaisesta että kumppanin taloudellisten tarpeiden tyydyttämisestä. Koska toimeentulotukilaskelmassa huomioidaan tulona myös kumppanin tulot, saattaa yksilö jäädä täysin riippuvaiseksi kumppaninsa taloudellisesta avusta. Tällaiset tilanteet mahdollistavat rahaan liittyvän vallankäytön ja vahingoittamisen. Siksi on tärkeää, että myös viimesijaisen tuen varassa elävillä on mahdollisuus taloudellisten tarpeidensa tyydyttämiseen kumppanin avusta riippumatta.

Tulokset osoittavat rahan olevan keskeinen syy siihen, miksi väkivaltaisesta parisuhteesta ei lähdetä. Tämä tulee esiin etenkin taloudellista väkivaltaa kokeneilla. Vuonna 2014 voimaan tullut laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta

turvakotipalvelun tuottajalle 30.12.2014/1354) on tasapuolistanut väkivallan kokijoiden mahdollisuuksia turvakotipaikkaan. Suomessa olisi kuitenkin syytä pohtia, miten väkivallan kokijoiden taloudellinen selviytyminen taataan myös turvakotijakson jälkeen. Väkivallan, ja erityisesti taloudellisen väkivallan, kokijoille olisi syytä kehittää tuen malli, jossa taloudellisen itsenäisyyden tukeminen ja talouden hallinnan taidot korostuisivat. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on sosiaalityön piirissä kehitetty useita ohjelmia näihin teemoihin liittyen (Sanders, 2015). Taloudellisen väkivallan osalta palvelujärjestelmän puutteiden havaitseminen ja kirjaaminen sekä kehittämistyön käynnistäminen voidaan nähdä osana rakenteellista sosiaalityötä¹⁶ (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, 7 §). Sosiaalityön olisikin tärkeä ottaa koordinoiva vastuu tästä taloudelliseen väkivaltaan liittyvän työn kehittämisestä.

7.5 Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimustarpeet

Eräs tutkimuksen keskeisistä tuloksista on elämänvaiheen vaikutus rahakonfliktien ja taloudellisen väkivallan ilmenemiseen. Aiempi tutkimus osoittaa parisuhdeväkivallan olevan nuorten ja iäkkäiden suhteissa jossain määrin erilaista kuin lapsiperheissä (ks. Beaulaurier, Seff & Newman, 2008; Kaittila, 2017). Onkin oletettavaa, etteivät rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta nuorten tai iäkkäiden pariin suhteissa vastaa täysin tämän tutkimuksen antamaa kuvaa. Tutkimustulosten yleistettävyyden osalta on syytä huomioida myös ajan ja paikan luomat rajoitteet. Tutkimus kuvaa parisuhteen rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa 2000-luvun alun Suomessa. Jonakin toisena aikana ja toisessa kulttuuriympäristössä ilmiöistä olisi välittynyt toisenlainen kuva. Tutkimuksessa käytettyjen aineistojen osalta on syytä myös huomioida kvantitatiivisen aineiston, European Social Surveyn ikä. Aineisto on kerätty vuosina 2004 ja 2005, aikana ennen viimeisintä taloudellista taantumaa. On mahdollista, että taloudellisen epävarmuuden kokemukset olisivat vaikuttaneet rahakonflikteihin esimerkiksi siten, että koettu taloudellinen niukkuus olisi korostunut rahakonfliktien syynä aiempaa vahvemmin.

¹⁶ Rakenteellisella sosiaalityöllä huolehditaan sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä sekä sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin edistämisessä.

Sekä rahakonfliktien että taloudellisen väkivallan tutkimus on ollut vähäistä. Kummallakin teemalla on kielteisiä vaikutuksia yksilöiden ja perheiden hyvinvointiin, joten tarve jatkotutkimukselle on ilmeinen. Raha-asioista sopimista haastavat kasvanut taloudellinen epävarmuus, kulutusasenteissa tapahtuneet muutokset sekä moninaistuneet tavat suhtautua parisuhteeseen ja järjestää sen arkea. On helppo olettaa, että raha tulee aiheuttamaan konflikteja parisuhteisiin myös jatkossa, ja moninaistuneiden käytäntöjen myötä niistä saattaa tulla yhä vaikeammin ratkaistavia. Tarvitaankin tutkimusta siitä, millaisia toimivia rahakonfliktien ratkaisutapoja pariskunnat ovat löytäneet ja millaiset talousasioiden hoitamisen tavat on koettu toimiviksi.

Eskaloituneiden rahakonfliktien osalta on tärkeä selvittää, miksi joissain suhteissa rahakonfliktit kärjistyvät vaikeiksi ja toistuviksi. Näin on mahdollista kehittää palveluita ja parisuhdetyötä vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Taloudellisen väkivallan osalta tarvitaan käsitteen täsmentämistä. Aiemmissa tutkimuksissa taloudellinen väkivalta on määritelty kontrolliin ja alistamiseen pyrkivän naiseen kohdistuvan väkivallan osa-alueeksi. Kuten tämä tutkimus osoittaa, kaikki taloudellinen väkivalta ei sisällä kontrollin tavoitetta tai kohdistu naiseen. Tulevissa tutkimuksissa on tärkeä myös paneutua väkivallan kokemuksiin, syihin, yleisyyteen sekä avun hakemisen kokemuksiin. Näitä teemoja ei ole juuri käsitelty kansainvälisissä, saati suomalaisissa parisuhdeväkivaltatutkimuksissa.

Taloudellisen väkivallan kokemuksia olisi syytä kartoittaa erilaisin menetelmin, ja tutkimuksissa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi kokijoille kohdistettuja haastatteluja, teemaan liittyvien internet-keskustelujen analyysia sekä kyselyaineistoa kokijoille ja väestölle yleisemmälläkin tasolla. Kansainvälisissä tutkimuksissa suuri osa osallistujista on tavoitettu turvakotien kautta. Turvakotiaineistot ovat ilman muuta tärkeitä, mutta tarvitaan myös tietoa siitä, millaisia kokemuksia taloudellisesta väkivallasta on henkilöillä, jotka eivät hae apua väkivaltapalveluista. Aineiston keruu on syytä suunnitella tarkkaan, sillä taloudelliseen epäonnistumiseen liittyy häpeää. Voi olla erityisen vaikea kertoa tulleen huijatuksi, hyväksikäytetyksi tai vahingoitetuksi rahan avulla. Taloudellisen väkivallan käsite on monille vielä vieras, joten kyselyissä

ja haastatteluissa taloudellisen väkivallan käsitteen sijaan aiheesta olisi hyvä kysyä täsmennetyillä kysymyksillä taloudellisen väkivallan kaikista muodoista (ks. artikkeli V) Jotta palveluita osataan kehittää vastaamaan taloudellisen väkivallan kokijoiden tarpeita, on tärkeä tutkia myös avun hakemisen kokemuksia, kuten sitä, miten palvelujärjestelmä vastasi avun tarpeisiin, millaisesta avusta oli hyötyä ja mitkä tekijät edesauttoivat tai hankaloittivat avun hakemista.

Fyysistä ja henkistä väkivaltaa käsittelevät tutkimukset osoittavat miehiin kohdistuvan väkivallan poikkeavan naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Esimerkiksi henkisen väkivallan yhteydessä miesten kokemaan väkivaltaan liittyy manipulointia ja sukupuolirooleilla ahdistelua, naisten kokemuksissa taas korostuu kontrollointi yhdistettynä fyysiseen väkivaltaan (McHugh ym., 2013). Siten on oletettavaa, että myös taloudellisen väkivallan kohdalla sukupuoli vaikuttaa siihen, millaisia piirteitä väkivallalla on ja miten se koetaan. Tulevissa tutkimuksissa onkin tarpeen tarkastella miesten kokemuksia taloudellisesta väkivallasta.

Tässä tutkimuksessa rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa on tarkasteltu aikuisten näkökulmasta. Tutkimustulokset kuitenkin osoittavat rahakonfliktien ja väkivallan näkyvän myös lasten elämässä. Esimerkiksi taloudellisen väkivallan aiheuttama köyhyys vaikuttaa myös lapsiin. Jatkotutkimuksissa olisikin syytä tarkastella, miten lapset kokevat raharistiriidat ja taloudellisen väkivallan sekä miten ne vaikuttavat lasten elämään.

Kirjallisuus

- Adams, A. E. & Sullivan, C. M., Bybee, D. & Greeson, M. R. (2008). Development of the scale of economic abuse. *Violence Against Women, 14*(5), 563–588.
- Adams, A. E. (2011). Measuring the effects of domestic violence on women's financial well-being. *CFS Research Brief*. <https://cfs.wisc.edu/2011/05/01/adams2011/haettu10.3.2017>.
- Addo, F. R. & Sassler, S. (2010). Financial arrangements and relationship quality in low-income couples. *Family Relations, 59*(4), 408–423.
- Amato, P. R. & Booth, A. (1995). Changes in gender role attitudes and perceived marital quality. *American Sociological Review, 60*(1), 58–66.
- Amato, P. R., Booth, A., Johnson, D. R. & Rogers, S. J. (2009). *Alone Together: how Marriage in America is Changing*. London: Harvard University Press.
- Ansara, D. L. & Hindin, M. J. (2011). Psychosocial consequences of intimate partner violence for women and men in Canada. *Journal of Interpersonal Violence 26*(8), 1628–1645.
- Andersen, J. D. (2001). *Financial problems as predictors of divorce: A social exchange perspective*. Department of Human Environments. Utah: Utah State University.
- Anderson, S. R., Anderson, S. A., Palmera, K. R., Mutchlerb, M. R. & Bakera, L. K. (2011). Defining high conflict. *The American Journal of Family Therapy, 39*(1), 11–27.
- Anttonen, A. & Sipilä, J. (2000). *Suomalaista sosiaalipolitiikkaa*. Helsinki: WSOY.
- Archuleta, K. L. & Grable, J. (2011). The future of financial planning and counseling: An introduction to financial therapy. Teoksessa Grable, J. E., Archuleta, K. & Nazarinia R. R. (Toim.) *Financial Planning and Counseling Scales*. New York: Springer, 33–59.
- Avioliittolaki 13.6.1929/234. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>
- Bachmann, L. (2011). Money of her own: women's struggle for emancipation through their dealings with money. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology, 2*(1), 1–15.
- Beaulaurier, R. L., Seff, L. R. & Newman, F. L. (2008). Barriers to help seeking for older women who experience intimate partner violence: A descriptive model. *Journal of Women and Aging, 20*(3/4), 231–248.
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love*. London: Polity.
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: Institutionalized Individualism and Its Social and Political Consequences*. London: Sage.
- Berg, K. (2008). *Äitiys kulttuurisina odotuksina*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008. Helsinki: Väestöliitto.
- Bergman, M. M. (2008). *Advances in Mixed Methods Research. Theories and Applications*. London: Sage.
- Berry, R. E. & Williams, F. L. (1987). Assessing the relationship between quality of life and marital and income satisfaction: A path analytic approach. *Journal of Marriage and Family, 49*(1), 107–116.
- Bianchi, S. M., Casper, L. M. & Peltola, P. K. (1999). A cross-national look at married women's earnings dependency. *Gender Issues, 17*(3), 3–33.

- Birditt, K. S., Brown, E., Orbuch, T. L. & McIlvane, J. M. (2010). Marital conflict behaviors and implications for divorce over 16 years. *Journal of Marriage and Family*, 72(5), 1188–1204.
- Blood, R. O. & Wolfe, D. M. (1960). *Husbands and Wives: The Dynamics of Married Living*. Glencoe: Free Press.
- Blomgren, J. (2005). *Huono-osaisuus Suomen kaupunkiseutukunnissa: alue-erot ja sosiaalisen ympäristön vaikutukset 1990-luvulla*. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia 246. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Boyle, J. (2012). *Shared Money, less Conflict, Stronger Marriages: The Relationship between Money Ownership Perceptions, Negative Communication, Financial Satisfaction, Marital Satisfaction and Marital Instability*. Doctoral Dissertation. Saatavilla <https://krex.k-state.edu/dspace/handle/2097/13638>. haettu 4.2.2017.
- Bradbury, T., Rogge, R. & Lawrence, E. (2001). Reconsidering the role of conflict in marriage. Teoksessa Booth, A., Crouter, A. C. & Clements, M. (Toim.) *Couples in Conflict*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, 59–81.
- Braiker, H. B. & Kelley, H. H. (1979). Conflict in the development of close relationships. Teoksessa Burgess, R. L. & Huston, T. L. (Toim.) *Social Exchange in Developing Relationships*, 135–168. New York: Academic.
- Branigan, E. & Grace, M. (2005). *His Money or Our Money: Financial Abuse of Women in Intimate Partner Relationships*. Australian social policy research conference. University of New South Wales. 4.7.2005.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Britt, S. L., Huston, S. & Durband, D. B. (2010). The determinants of money arguments between spouses. *Journal of Financial Therapy*, 1(1), 42–60.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge: Harvard University Press.
- Broome, M. E. (2000). Integrative literature reviews for the development of concepts. Teoksessa Rodgers, B. L. & Knalf, K. A. (Toim.) *Concept Development in Nursing: Foundations, Techniques and Applications*. Philadelphia: Saunders, 231–250.
- Burgoyne, C. (2004). Heart-strings and purse-strings: Money in heterosexual marriage. *Feminism & Psychology*, 14(1), 165–172.
- Burgoyne, C. B., Reibstein, J., Edmunds, A. M. & Dolman, V. (2007). Money management systems in early marriage: factors influencing change and stability. *Journal of Economic Psychology*, 28(2), 214–228.
- Busby, D. M. & Holman, T. B. (2009). Perceived match or mismatch on the Gottman conflict styles: associations with relationship outcome variables. *Family Process*, 48(4), 531–545.
- Cahn, D. D. & Abigail, R. A. (2014). *Managing Conflict through Communication* (5th ed.). Essex: Pearson.
- Canary, D. J., Cupach, W. R. & Messman, S. J. (1995). *Relationship Conflict. Conflict in Parent-Child, Friendship, and Romantic Relationships*. London: Sage.
- Castrén, A.-M. (2009). *Onko perhettä eron jälkeen? Eroperhe, etäperhe, uusperhe*. Helsinki: Gaudeamus.

- Caughlin, J. P., Vangelisti, A. L. & Mikucki-Enyart, S. L. (2006). Conflict in dating and romantic relationships. Teoksessa Oetzel, J. G. & Ting-Toomey, S. (Toim.) *The Sage Handbook of Conflict Communication*. 2nd edition. London: Sage, 161–186.
- Center for Financial Social Work. <https://www.financialsocialwork.com/> haettu 25.9.2016.
- Clements, M. L., Cordova, A. D., Markman, H. J. & Laurenceau, J. (1997). The erosion of marital satisfaction over time and how to prevent it. Teoksessa Sternberg, R. J. & Hojjat, M. (Toim.) *Satisfaction in Close Relationships*. New York: Guilford, 335–355.
- Coleman, D. H. & Straus, M. A. (1986). Marital power, conflict, and violence in a nationally representative sample of American couples. *Violence and Victims*, 1(2), 141–157.
- Coleman, P. T. (2014). Intractable conflict. Teoksessa Coleman, P. T., Deutsch, M. & Marcus, E. C. (Toim.) *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*, 3rd edition. San Francisco: Jossey-Bass, 708–744.
- Conger, R. D., Ge, X. J. & Lorenz, F. O. (1994). Economic stress and marital relations. Teoksessa Conger, R. D. & Elder, G. H. (Toim.) *Families in Troubled Times*. New York: Aldine de Gruyter, 187–203.
- Connidis, I. A. & McMullin, J. A. (2002). Sociological ambivalence and family ties: A critical perspective. *Journal of Marriage and Family*, 64(3), 558–567.
- Creswell, J. & Plano Clark, V. (2007). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Thousand Oaks: Sage.
- Cui, M., Fincham F. D. & Pasley, B. K. (2008). Young adult romantic relationships: the role of parents' marital problems and relationship efficacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(9), 1226–1235.
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C. & Papp, L. M. (2001). Couple conflict, children, and families: It's not just you and me, babe. Teoksessa Booth, A., Crouter, A. C. & Clements, M. (Toim.) *Couples in Conflict*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, 117–148.
- Danielsson, P. & Salmi, V. (2013). *Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta 2012 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsauksia 34/2013. http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/verkkokatsauksia-sarja/DzlYiw7b/parisuhdevakivalta_34.pdf haettu 24.1.2014.
- Danielsson, P. & Salmi, V. (2015). *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2014 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 3/2015. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Helsingin yliopisto.
- Deere, C. D., Oduro, A. D., Swaminathan, H. & Doss, C. (2013). Property rights and the gender distribution of wealth in Ecuador, Ghana, and India. *The Journal of Economic Inequality*, 11, 249–265.
- Dema-Moreno, S. & Díaz-Martínez, C. (2010). Gender inequalities and the role of money in Spanish dual-income couples. *European Societies*, 12(1), 65–84.
- Dew, J. P. (2007). Two sides of the same coin? The differing roles of assets and consumer debt in marriage. *Journal of Family and Economic Issues*, 28(1), 89–104.
- Dew, J. P. & Dakin, J. (2011). Financial disagreements and marital conflict tactics. *Journal of Financial Therapy*, 2(1), 23–42.

- Dew, J. P. & Stewart, R. (2012). A financial issue, a relationship issue, or both? Examining the predictors of marital financial conflict. *Journal of Financial Therapy*, 3(1), 43–61.
- Dew, J. P. & Wilcox, W. B. (2011). If momma ain't happy: explaining declines in marital satisfaction among new mothers. *Journal of Marriage and Family*, 73(1), 1–12.
- Dobash, R. E. & Dobash, R. P. (1992). *Women, Violence and Social Change*. London: Routledge.
- Dobash, R. E. & Dobash, R. P. (Toim.) (1998). *Rethinking Violence against Women*. Thousand Oaks: Sage.
- Dobash, R. E., Dobash, R. P. & Dobash, R. E. (2004). Women's violence against an intimate male partner: working on a puzzle. *British Journal of Criminology*, 44(3), 324–349.
- Doyle L., Brady, A. M. & Byrne, G. (2009). An overview of mixed methods research. *Journal of Research in Nursing*, 14(2), 175–185.
- Dunn, J. & Slomkowski, C. (1992). Conflict and the development of social understanding. Teoksessa Shantz, C. U. & Hartup, W. W. (Toim.) *Conflict in Child and Adolescent Development*. New York: Cambridge University Press, 70–92.
- Edelson, J. L. (1999). Children's witnessing of adult domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(8), 839–870.
- Ehrensaft, M. K. & Vivian, D. (1999). Is partner aggression related to appraisals of coercive control by a partner? *Journal of Family Violence*, 14(3), 251–266.
- Ellonen, N. (2008). *Kasvuyhteisö nuorten turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen*. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 690. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Enroos, R. (2015). *Vankila, vanhemmuus ja lapsi*. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1608. Tampere: Rikosseuraamusalan koulutuskeskus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Evertsson, L. & Nyman, C. (2014). Perceptions and practices in independent management: Blurring the boundaries between “mine,” “yours” and “ours.” *Journal of Family and Economic Issues*, 35(1), 65–80.
- Fanslow, J. L. & Robinson, E. M. (2010). Help-seeking behaviours and reasons for help seeking reported by a representative sample of women victims of intimate partner violence in New Zealand. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(5), 929–951.
- Fernqvist, S. & Näsman, E. (2008). Ekonomiskt våld och barns utsatthet. Teoksessa Dahlkild-Öhman, G., Eriksson, M., Källström Cater, Å. & Näsman, E. (Toim.) *Barns röster om våld. Att tolka och förstå*. Malmö: Gleerups, 158–177.
- Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (1999). Conflict in marriage: Implications for working with couples. *Annual Review of Psychology*, 50(1), 47–77.
- Fitzpatrick, M. A. (1988). *Between Husbands and Wives*. Newbury Park: Sage.

- Forsberg, H. (2003). Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (Toim.) *Perhe murroksessa – kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 7–15.
- Forssén, K., Jaakola, A.-M. & Ritakallio, V.-M. (2008). Family policies in Finland. Teoksessa Ostner, I. & Schmitt, C. (Toim.) *Family Policy in the Context of Family Change. The Nordic Countries in Comparative Perspective*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 75–88.
- Forssén, K., Roivainen, I., Ylinen, S. & Heinonen, J. (Toim.) (2012). *Kohtaako sosiaalityö köyhyyden? Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja*. Kuopio: UNIpress.
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity.
- Giddens, A. (1995). *Politics, Sociology and Social Theory: Encounters with Classical and Contemporary Social Thought*. Cambridge: Polity.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6–7), 697–714.
- Gottman, J. M. (1993). The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance in marital interaction: A longitudinal view of five types of couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 6–15.
- Gottman, J. M. & Silver, N. (1999). *The Seven Principles for Making Marriage Work*. New York: Three Rivers.
- Gottman, J. M. & Katz, L. F. (2002). Children's emotional reactions to stressful parent-child interactions: The link between emotion regulation and vagal tone. *Marriage & Family Review*, 34(3), 265–283.
- Granfelt, R. (1998). *Kertomuksia naisten kodittomuudesta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Green, B. & Pearce, I. (2002). *The Criminalization of Women: The Impact and Implications of Financial abuse*. Townsville International Women's Conference. 3–7.7.2002. <http://www.adfvc.unsw.edu.au/Conference%20papers/TIWC/GreenBetty%20and%20Irene%20Pearce.pdf> haettu 23.6.2014.
- Greene, J. C. (2007). *Mixed Methods in Social Inquiry*. San Francisco: Jossey-Bass.
- The Guardian, 2.8.2015. Financial Infidelity: How to Prevent Money Secrets from Hurting a Marriage. Relationships. Saatavilla <https://www.theguardian.com/money/us-money-blog/2015/aug/02/financial-infidelity-money-secrets-couples-marriage> haettu 12.3.2017.
- Guba, E. G. (1990). *The Paradigm Dialog*. Newbury Park: Sage.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. Teoksessa Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (Toim.) *Handbook of Qualitative Research*. London: Sage, 105–117.
- Gudmunson, C., Beutler, I., Israelsen, C., McCoy, J. K. & Hill, E. J. (2007). Linking financial strain to marital instability: examining the roles of emotional distress and marital interaction. *Journal of Family and Economic Issues*, 28(3), 357–376.
- Haavio-Mannila, E. (1968). *Suomalainen nainen ja mies*. Porvoo: WSOY.

- Hakovirta, M. & Broberg, M. (2007). Parenting from a distance: The factors connected to the contact between children and a non-resident parent. *Nordisk Sosialt Arbeid* 27(1), 19–33.
- Halleröd, B., Diaz, C. & Stocks, J. (2007). Doing gender while doing couple: Concluding remarks. Teoksessa Stocks, J., Diaz, C. & Halleröd, B. (Toim.) *Modern Couples Sharing Money, Sharing Life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 143–155.
- Harris, A., Honey, N., Webster, K., Diemer, K. M. & Politoff, V. (2015). *Young Australians' Attitudes to Violence Against Women: Findings from the 2013 National Community Attitudes Towards Violence Against Women*. Melbourne: Victorian Health Promotion Foundation.
- Hatch, L. R. & Bulcroft, K. (2004). Does long-term marriage bring less frequent disagreements?: Five explanatory frameworks. *Journal of Family Issues*, 25(4), 465–495.
- Hearn, J. (1998). *The Violences of Men. How Men Talk about and how Agencies Respond to Men's Violence to Women*. London: Sage.
- Heath, S., Brooks, R., Cleaver, E. & Ireland, E. (2009). *Researching Young People's Lives*. London: Sage.
- Heikkinen, S. (2015). (In) *Significant Others: The Role of the Spouse in Women and Men Managers' Careers in Finland*. Jyväskylä Studies in Business and Economics, 158. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Heise, L. L. (1998). Violence against women: an integrated ecological framework. *Violence Against Women* 4(3), 262–290.
- Helms, H. M. (2013). Marital relationships in the twenty-first century. Teoksessa Peterson, K. R. & Bush, G. W. (Toim.), *Handbook of Marriage and the Family*. New York: Springer, 233–254.
- Helsingin Sanomat 1.6.2015. *VM: Eläkeläiset ja lapsiperheet kärsivät eniten hallituksen leikkauksista*. Poliitiikka. <http://www.hs.fi/politiikka/art-2000002828676.html> haettu 20.3.2017.
- Hoffman, K. L., Demo, D. H. & Edwards, J. N. (1994). Physical wife abuse in a non-western society: An integrated theoretical approach. *Journal of Marriage and Family*, 56(1), 131–146.
- van Hooff, J. (2013). *Modern Couples? Continuity and Change in Heterosexual Relationships*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd.
- Honkatukia, P. (2004). Väkivalta ja tyttöys koulukodissa. Teoksessa Jahnukainen, M., Kekoni, T. & Pösö, T. (Toim.) *Nuoruus ja koulukoti*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 189–213.
- Honkatukia, P. & Pösö, T. (2004). Rajattu tila, sukupuoli ja väkivalta - nuoret puhumassa väkivallasta koulukodissa. Teoksessa Kuronen, M., Nyqvist, L. & Granfelt, R. (Toim.) *Sukupuoli ja sosiaalityö*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hurtig, J. (2003). *Lasta suojelemassa : etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä*. Acta Universitatis Lapponiensis 60. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Husso, M. (2003). *Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Huston, T. L. (2000). The social ecology of marriage and other intimate unions. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 298–320.

- Hydén, M. (1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det omöjliga och det möjliga*. Stockholm: Liber Utbildning.
- Infante, D. A., Chandler, T. A. & Rudd, J. E. (1989). Test of an argumentative skill deficiency model of interpersonal violence. *Communication Monographs*, 56, 163–177.
- Inglehart, R. & Norris, P. (2003). *Rising Tide. Gender Equality and Cultural Change Around the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Jackson, S. & Fondacaro, M. (1999). Procedural justice in resolving family conflict: Implications for youth violence prevention. *Law & Policy*, 21(2), 101–127.
- Jackson-Dwyer, D. (2014). *Interpersonal Relationships*. New York: Routledge.
- Jallinoja, R. (1997). *Moderni säädyllyisyys: aviosuhteen vapaudet ja sidokset*. Helsinki: Gaudeamus.
- James, K. & MacKinnon, L. (2010). Tip of the iceberg: A framework for identifying non-physical abuse in couple and family relationships. *Journal of Feminist Family Therapy*, 22(2), 112–129.
- Jenkins, N. H., Scott, S. M., Bailey, W. C. & Markman, H. (2002). *You Paid How Much For That?: How to Win at Money Without Losing at Love*. San Francisco: Jossey-Bass. A Wiley Company.
- Johnson, M. P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. *Journal of Marriage and the Family*, 57(2), 283–294.
- Johnson, M. P. (2001). Conflict and control: Images of symmetry and asymmetry in domestic violence. Teoksessa Booth, A., Crouter, A. C. & Clements, M. (Toim.) *Couples in conflict*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, 95–104.
- Johnson, M. P. (2006). Conflict and control: gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003–1018.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J. & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112–133.
- Jokinen, A. (2017). Maskuliinisuus ja väkivalta. Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (Toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 36–50.
- Jowell, R. and the Central Co-ordinating Team. (2006). *European Social Survey 2004/2005: Technical report*. Lontoo: Centre for Comparative Social Surveys, City University.
- Julkunen, R. (1994). Suomalainen sukupuolimalli. Teoksessa Anttonen, A., Henriksson, L. & Nätkin R. (Toim.) *Naisten hyvinvointivaltio*. Tampere: Vastapaino, 179–201.
- Jäppinen, M. (2015). *Väkivaltatyön käytännöt, sukupuoli ja toimijuus – etnografinen tutkimus lähisuhteväkivaltaa kokeneiden naisten auttamistyöstä Venäjällä*. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 3:2015. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kainulainen, H. & Niemi, J. (2017). Parisuhdeväkivallan tunnistaminen rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (Toim.)

- Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma.* Tampere: Vastapaino, 138–155.
- Kaittila, A. (2017). Parsiuhdeväkivaltaa kokeneet naiset avun hakijoina. Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (Toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma.* Tampere: Vastapaino, 89–103.
- Kalmijin, M. (2007). Explaining cross-national differences in marriage, cohabitation, and divorce in Europe, 1990–2000. *Population Studies: A Journal of Demography*, 61(3), 243–263.
- Kan, M. Y. & Laurie, H. (2014). Changing patterns in the allocation of savings, investments and debts within couple relationships. *The Sociological Review* 62(2), 335–358.
- Keskinen, S. (2005). *Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat.* Acta Electronica Universitatis Tamperensis 432. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Keskinen, S. (2014). Ylirajaiset perhesuhteet, väkivalta ja epävarmuuden tilat. *Janus* 22(1), 19 – 34.
- Kiiski, J. (2011). *Suomalainen avioero 2000- luvun alussa. Miksi asvioliitto puretaan, miten ero koetaan ja miten siitä selviydytään.* Dissertations in Education, Humanities and Theology. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Kirchler, E., Rodler, C., Hölzl, E. & Meier, K. (2001). *Conflict and Decision Making in Close Relationships: Love, Money and Daily Routines.* East Sussex: Psychology Press.
- Kleinbaum, D. K. & Klein, M. (2010). *Logistic Regression. A Self-Learning Text.* New York: Springer.
- Kluwer, E. S., Heesink, J. A. M. & Van de Vliert, E. (1997). The marital dynamics of conflict over the division of labor. *Journal of Marriage and Family*, 59(3), 635–653.
- Kontula, O. (2009). *Parisuhdeonnen avaimet ja esteet.* Perhebarometri 2009. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 38. Helsinki: Väestöliitto.
- Kontula, O. (2013). *Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä.* Perhebarometri 2013. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 47. Helsinki: Väestöliitto.
- Kortteinen, M. (1992.) *Kunnian kenttä. Suomalainen palkkatyö kulttuurisena muotona.* Helsinki: Hanki ja jää.
- Kotanen, R. (2013). *Näkymättömästä näkökulmaksi. Parisuhdeväkivallan uhrin ja oikeudellisen sääntelyn muutos Suomessa.* Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 5. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. *Kansallinen rikosuhritutkimus.* Saatavilla <http://www.helsinki.fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti/tutkimus/kansallinenrikosuhritutkimus.html> haettu 1.5.2016.
- Krishnan, S., Rocca, C. H., Hubbard, A. E., Subbiah, K., Edmeades, J. & Padian, N. S. (2010). Do changes in spousal employment status lead to domestic violence? Insights from a prospective study in Bangalore, India. *Social Science & Medicine*, 70(1), 136–143.

- Kunins, H., Gilbert, L., Whyte-Etere, A., Meissner, P. & Zachary, M. (2007). Substance abuse treatment staff perceptions of intimate partner victimization among female clients. *Journal of Psychoactive Drugs*, 39(3), 251–257.
- Lagström H., Rautava P., Kaljonen A., Räihä H., Pihlaja P., Korpilahti P., Peltola V., Rautakoski P., Österbacka E., Simell, O. & Niemi P. (2013). Cohort profile: Steps to the healthy development and well-being of children (the STEPS Study). *International Journal of Epidemiology*, 42(5), 1273–1284.
- Lahti, M. (2001). *Domesticated Violence: The Power of the Ordinary in Everyday Finland*. Research Series in Anthropology. Helsinki: University of Helsinki.
- Laitinen, M. & Uusitalo, T. (2008). Sensitiivisen haastattelututkimuksen eettiset haasteet. *Janus*, 15(4), 316–332.
- Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 14.1.2011/26.
- Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.
- Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.
- Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 30.12.2014/1354.
- Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.
- Lammi-Taskula, J. (2007). *Parental Leave for Fathers? Gendered Conceptions and Practices in Families with Young Children in Finland*. Research report 166. Helsinki: Stakes.
- Lattu, E. (2016). *Naisten tekemä väkivalta*. Acta Universitatis Tamperensis 2176. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Lauer, S. R. & Yodanis, C. (2011). Individualized marriage and the integration of resources. *Journal of Marriage and Family*, 73(3), 669–683.
- Lawrence, F. C, Thomasson, R. H., Wozniak, P. J. & Prawitz A. D. (1993). Factors relating to spousal financial arguments. *Financial Counseling and Planning*, 4, 85–94.
- Leskinen, R., Mäkinen, T. & Peltoniemi, T. (1982). *Täällä ei tarvitse pelätä – tutkimus turvakodeista*. Helsinki: Ensi Kotien Liitto.
- Lewin, K. (1948). *Resolving Social Conflicts*. New York: Harper and Row Publishers.
- Li, X., Zhou, Q. & Hou, K. (2015). Marital conflict of chinese american immigrant couples: A mediator of socioeconomic incorporation and children’s behavioral problems. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3816–3826.
- Lidman, S. (2015). *Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Ludwig-Mayerhofer, W., Allmendinger, J., Hirseland, A. & Schneider, W. (2011). The power of money in dual-earner couples: A comparative study. *Acta Sociologica*, 54, 367–383.
- MacFarlane A. & O'Reilly-de Brún, M. (2012). Using a theory-driven conceptual framework in qualitative health research. *Qualitative Health Research*, 22(5), 607–618.
- Maksimainen, J. (2010). *Parisuhde ja ero. Sosiologinen analyysi terapeuttisesta ymmärryksestä*. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2010:3. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Malinen, K. (2011). *Parisuhde pikkulapsiperheessä*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 426. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Marshall, A. D., Jones, D. E. & Feinberg, M. E. (2011). Enduring vulnerabilities, relationship attributions, and couple conflict: An integrative model of the occurrence and frequency of intimate partner violence. *Journal of Family Psychology*, 25(5), 709–718.
- Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice*, 13(6), 522–525.
- Mathisen Stylianou, A., Postmus, J. L. & McMahon, S. (2013) Measuring abusive behaviors: Is economic abuse a unique form of abuse? *Journal of Interpersonal Violence*, 28(16), 3186–1204.
- McHugh, M. C., Rakowski, S. & Swiderski, C. (2013). Men's experience of psychological abuse: conceptualization and measurement issues. *Sex Roles* 69(3), 168–181.
- Metsämuuronen, J. (2003). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Helsinki: Methelp.
- Miettinen, A. (2008). *Kotityöt, sukupuoli ja tasa-arvo. Palkattoman työn jakamiseen liittyvät asenteet ja käytännöt Suomessa*. Väestötutkimuslaitos Katsauksia E32. Helsinki: Väestöliitto.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. (2012). *Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla*. Väestötutkimuslaitos Katsauksia E 42. Perhebarometri 2011. Helsinki: Väestöliitto.
- Millar, J. & Glendinning, C. (1989). Gender and poverty. *Journal of Social Policy*, 18(3), 363–381.
- Miller, C. W. & Roloff, M. E. (2006). The perceived characteristics of irresolvable, resolvable and resolved intimate conflicts: Is there evidence of intractability? *International Journal of Conflict Management*, 17(4), 291–315.
- Miller, R. B., Yorgason, J. B., Sandberg, J. G. & White, M. B. (2003). Problems that couples bring to therapy: A view across the family life cycle. *The American Journal of Family Therapy*, 32(5), 395–407.
- Morse, J. M. (1991). Approaches to qualitative-quantitative methodological triangulation. *Nursing Research*, 40(2), 120–123.
- Morse, J. M. (2003). Principles of mixed methods and multimethod research design. Teoksessa Tashakkori, A. & Teddlie, C. (2003). *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*. Thousand Oaks: Sage.
- Mumford, D. J. & Weeks, G. R. (2003). The money genogram. *Journal of Family Psychotherapy*, 14(3), 33–44.
- Myhre, D. C. & Sporakowski, M. J. (1986). Financial problems and the significance of financial counseling to the practice and profession of marital and family therapy. *Marriage & Family Review*, 10(1), 157–169.
- Niemelä, M. & Raijas, A. (2010). Lapsiperheiden kulutus ja perheen sisäinen päätöksenteko. Teoksessa Hämäläinen, U. & Kangas, O. (Toim.) *Perhepiirissä*. Helsinki: Kela, 118–143.
- Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (2017). Johdanto. Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (Toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 11–16.

- Nikupeteri, A. (2016). *Vainottuna : eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen*. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 336. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Notko, M. (2000). *Väkivalta parisuhteessa ja perheessä*. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisuja 11/2000. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Notko, M. (2011). *Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 406. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Notko, M., Jokinen, K., Malinen, K., Harju-Veijola, M., Kuronen, M. & Pirskanen, H. (2013). Encountering ethics in studying challenging family relations. *Families, Relationships and Societies*, 2(3), 395–408.
- Nousiainen, K. & Pentikäinen, M. (2013). Väkivallan vastaisen sopimuksen kivinen ratifiointi Suomessa. *Oikeus*, 4, 455.
- Nummela, T. (2011). *Asiakkaan asema ja oikeuksien toteutuminen aikuissosiaalityössä*. Dissertations in Social Sciences and Business Studies 17. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Nyman, C. (1999). Gender equality in “the most equal country in the world”? Money and marriage in Sweden. *Sociological Review*, 47(4), 766–793.
- Nyman, C. (2002). *Mine, yours or ours? Sharing in Swedish couples*. Department of Sociology. Umeå: Umeå University.
- Nyqvist, L. (2001). *Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessinarviointi parisuhde- väkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Nyqvist, L. (2008). *Seksuaalinen väkivalta parisuhteissa*. Teoksessa Näre, S. & Ronkainen, S. (Toim.) Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 129–167.
- Oggins, J. (2003). Topics of marital disagreement among african-american and euro-american newlyweds. *Psychological Reports*, 92(2), 419–425.
- Ojuri, A. (2004). *Väkivalta naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäntilasta ja selviytymisestä*. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 24. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Olson, D. H. & Fowers, B. J. (1993). Five types of marriage: an empirical typology based on ENRICH. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 1(3), 196–207.
- Olson, L. N. & Golish, T. D. (2002). Topics of conflict and patterns of aggression in romantic relationships. *Southern Communication Journal* 67(2), 180–200.
- Olson, L. N. (2009). Relational control-motivated aggression: A theoretical framework for identifying various types of violent couples. Teoksessa Cahn, D. D. (Toim.) *Family Violence: Communication Processes*. Albany: SUNY press, 27–48.
- Oropesa, R. S. & Landale, N. S. (2005). Equal access to income and union dissolution among mainland puerto ricans. *Journal of Marriage and Family*, 67(1), 173–190.
- Ostenson, J. A. & Zhang, M. (2014). Reconceptualizing marital conflict: A relational perspective. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 34(4), 229–242.

- Paajanen, P. (2003). *Parisuhde koetuksella. Käsitteitä parisuhteesta ja sen purkautumisesta*. Perhebarometri 2003. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E17. Helsinki: Väestöliitto.
- Paajanen, P. (2007). *Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997*. Perhebarometri 2007. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 30. Helsinki: Väestöliitto.
- Paavola, S. (2003). Sävyt ja yksityiskohdat abduktiivisen salapoliisipäätelyn perustana. *Synthese*, 2, 48–57.
- Pahl, J. (1989). *Money and Marriage*. Macmillan: Basingstoke.
- Pahl, J. (2005). Individualisation in couple finances: Who pays for the children? *Social Policy and Society*, 4(4), 381.
- Papp, L. M., Cummings, E. M., & Goetze-Morey, M. C. (2009). For richer, for poorer: Money as a topic of marital conflict in the home. *Family Relations*, 58(1), 9–103.
- Parisuhdepäivät. Aikamme kulutushyödyke nimeltään Parisuhde. Saatavilla <http://www.parisuhdepaiivat.fi/news/aikamme-kulutushyodyke-nimeltaan-parisuhde?tm=blogi> haettu 27.9.2016.
- Parkinson, L. (2000). Mediating with high-conflict couples. *Family Court Review*, 38(1), 69–76
- Pasch, L. A. & Bradbury, T. N. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 219–230.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative, Research & Evaluation Methods*. Thousand Oaks: Sage.
- Perttu, S. (1999). *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kyselytutkimus ammattityöntekijöiden toiminnasta ja työn kehittämistarpeista 1998*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Pfau-Effinger, B. (2004). *Development of culture, welfare states and women's employment in Europe*. Ashgate: Aldershot.
- Piispa, M. (2004). *Väkivalta ja parisuhde Nuorten naisten kokeman parisuhdeväkivallan määrittely surveytutkimuksessa*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Piispa, M. & Heiskanen, R. (2017). Sukupuoli ja väkivalta tilastoissa. Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (Toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 68–88.
- Pillinger, R. (2011). *Random Intercept Models*. Centre for Multilevel Modelling. University of Bristol. Saatavilla <http://www.bristol.ac.uk/cmm/learning/videos/random-intercepts.html#exvar> haettu 25.6.2014.
- Pink, S. (2004). *Home Truths*. Oxford: Berg.
- Plano Clark, V. L., Huddleston-Casas, C. A., Churchill, S. L., O'Neil Green, D. & Garrett, A. L. (2008). Mixed methods approaches in family science research. *Journal of Family Issues*, 29(11), 1543–1566.
- Pohjola, A. (1994). *Elämän valttikortit? Nuoren aikuisen elämäntilanne toimeentulotukea vaativien tilanteiden varjossa*. Acta Universtatis Lapponiensis 5. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

- Postmus, J. L., Plummer, S., McMahon, S., Murshid, N. & Kim, M. (2012). Understanding economic abuse in the lives of survivors. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(3), 411–430.
- Postmus, J., Plummer, S.-B. & Stylianou, A. M. (2016). Measuring economic abuse in the lives of survivors. *Violence Against Women* 22(6), 692–703.
- Professoreiden ja erikoistutkijoiden vaatimus hallitusohjelman toimenpiteiden sukupuolivaikutusten arvioinnista ja hallituksen sitoutumisesta tasa-arvon edistämiseen. 10.6.2015. Saatavilla <https://www.thl.fi/documents/1639567/1964961/Professoreiden+ja+erikoistutkijoiden+vaa+timus+hallitusohjelman+toimenpiteiden+sukupuolivaikutusten+arvioinnista+ja+hallituksen+sitoutumisesta+tasaarvon+edist%C3%A4miseen/a03c779e-a360-4a51-bb84-4a30e6d703cb> haettu 24.9.2016.
- Pylkkänen, A. (2009). *Trapped In Equality. Women as Legal Persons in the Modernization of Finnish Law*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Pösö, T. (2008). Kiistanalaiset perhesuhteet ja tutkimisen moraali. Teoksessa Notko, M. & Sevón, E. (Toim.) *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Palmenia/Gaudeamus.
- Raijas, A. (2014). Rahan ja ajan käytön muutokset nuoren lapsiperheen arjen hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta. Teoksessa Korvela, P. & Tuomi-Gröhn, T. (Toim.), *Arjen rakentuminen ja rytmit elämän käännekohdissa*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 104–125.
- Raijas, A. & Sailio, M. (2012). Arjen ristiriitoja pikkulapsiperheissä. *Janus*, 20(4), 316–333.
- Raijas, A. & Wilska, T.-A. (2007). *Huolenpitoa ja jakamista - rahan ja ajan jakautuminen suomalaisissa lapsiperheissä*. Työselosteita ja esitelmiä 104/2007. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Rantalaiho, L. (1994). Sukupuolisopimus ja Suomen malli. Teoksessa Anttonen, A., Henriksson, L. & Nätkin, R. (Toim.) *Naisten hyvinvointivaltio*. Tampere: Vastapaino, 9–30.
- Rappleyea, D. L., Jorgensen, B. L., Taylor, A. C. & Butler, J. L. (2014). Training considerations for MFTs in couple and financial counseling. *American Journal of Family Therapy* 42(4), 282–292.
- Repo K. (2003). Perheen sisäisen rahatalouden jännitteitä. Teoksessa Forsberg H. & Nätkin R. (Toim.) *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 64–85.
- Rick, S. I., Small, D. A. & Finkel, E. J. (2011). Fatal (fiscal) attraction: Spendtrifts and tightwads in marriage. *Journal of Marketing Research*, 48(2), 228–237.
- Rolls, L. & Relf, M. (2006). Bracketing interviews: addressing methodological challenges in qualitative interviewing in bereavement and palliative care. *Mortality*, 11(3), 286–305.
- Ronkainen, S. (1998). *Sukupuolistunut väkivalta ja sen tutkimus Suomessa – Tutkimuksen katveet valokeilassa*. Naistutkimuksen raportteja 2/98. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

- Ronkainen, S. (2017). Mitä väkivalta on? Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (Toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 19–35.
- Ruppanner, L. (2010). Conflict and housework: Does country context matter? *European Sociological Review*, 26(5), 557–570.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (Toim.): *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Räsänen, E. (2013). *Dialogues in group interventions among partnerviolent men: Different approaches for different clients*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research, 472. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Rönkä, A., Sevón, E., Malinen, K. & Salonen, E. (2014). An examination of nonresponse in a study on daily family life : I do not have time to participate, but I can tell you something about our life. *International Journal of Social Research Methodology*, 17(3), 197–214.
- Sailio, M. (2014). Rahanjaon muodot ja niiden merkitykset lapsiperheiden arjen rakentumisessa. Teoksessa Korvela, P. & Tuomi-Gröhn, T. (Toim.) *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 126–143.
- Salin, M. (2014). *Opportunities, Constraints and Constrained Opportunities. A Study of Mothers Working Time Patterns in 22 European Counties*. Finnish Yearbook of Population Research XLIX 2014 Supplement. Helsinki: The Population Research Institute.
- Salmi V. (2009). Kohti monimuotoista parisuhdeväkivaltatutkimusta. *Oikeus*, 38(2), 119–137.
- Salo, S. (2011). *Parisuhdeongelmat ja lasten psyykinen hyvinvointi. Kaksi tutkimusnäkökulmaa*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 419. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sanders, C. K. (2015). Economic abuse in the lives of women abused by an intimate partner: A qualitative study. *Violence Against Women*, 21(1), 3–29.
- Sarpila, O. (2013). *Beauty for Sale : An Empirical Study of Appearance-Related Consumption in Finland*. Annales Universitatis Turkuensis Ser B 368. Turku: University of Turku.
- Satka, M. (1994). Sota-ajan naiskansalaisen ihanteet naisjärjestöjen arjessa. Teoksessa Anttonen, A., Henriksson, L. & Nätkin, R. (Toim.) *Naisten hyvinvointivaltio*. Tampere: Vastapaino, 73–96.
- Schneewind, K. A. & Gerhard, A.-K. (2002). Relationship personality, conflict resolution, and marital satisfaction in the first 5 years of marriage. *Family Relations*, 51(1), 63–71.
- Seith, C. (2001). Security matters domestic violence and public social services. *Violence Against Women*, 7(7), 799–820.
- Sevón, E. & Notko, M. (Toim.) (2008). *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Palmenia/Gaudeamus.
- Shannon-Baker, P. (2015). Making paradigms meaningful in mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 10(4), 319–334.
- Shapiro, M. (2007). Money: A therapeutic tool for couples therapy. *Family Process*, 46(3), 279–291.

- Siltala, R. (2010). *Innovatiivisuus ja yhteistoiminnallinen oppiminen liike-elämässä ja opetuksessa*. Turun yliopiston julkaisu. Sarja 304. Turku: Turun yliopisto.
- Sisäasiainministeriö (2012). *Selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003-2012*. Julkaisut 35. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Skogrand, L., Johnson, A., Horrocks, A. & DeFrain, J. (2011). Financial management practices of couples with great marriages. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(1), 27–35.
- Smithson, J. N. (2012). *Financial Communication in Romantic Relationships*. Dissertation Archive. Paper 817. Mississippi: The University of Southern Mississippi.
- Sonnenberg S. J. (2008). Household financial organization and discursive practice. *Journal of Socio-Economics*, 37(2), 533–551.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavilla: <http://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut> haettu 7.2.2017.
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.1301/2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>
- Sprecher, S. & Schwartz, P. (1994). Equity and balance in the exchange of contributions in close relationships. Teoksessa Lerner, M. J. & Mikula, G. *Entitlement and the Affectional Bond: Justice in Close Relationships*. New York: Plenum Press, 11– 42.
- Stanley, S. M., & Einhorn, L. A. (2007). Hitting pay dirt: Comment on “Money: A therapeutic tool for couples therapy.” *Family Process*, 46(3), 293–299.
- Stokols, D. (1996). Translating social ecological theory into guidelines for community health promotion. *American Journal of Health Promotion*, 10 (4), 282–298.
- Stolz, R. F. (2009). When couples clash over finances. *Journal of Financial Planning*, 22(7), 20–25.
- Storaasli, R. D. & Markman, H. J. (1990). Relationship problems in the early stages of marriage. A longitudinal investigation. *Journal of Family Psychology*, 4(1), 80–98.
- Straus, M. A., Hamby, S. L., Boney-McCoy, S. & Sugarman, D. B. (1996). The revised conflict tactics scales (CTS2). Development and preliminary psychometric data. *Journal of Family Issues*, 17(3), 283–316.
- Straus, M. A., Gelles, R. J. & Steinmetz, S. K. (2006). *Behind closed doors: Violence in the American family*. New Brunswick: Transaction Books.
- Söderholm, A.-L. (2006). Hoitotilanteen erityispiirteet, kun vamman syynä on lähisuhdeväkivalta. *Suomen lääkärilehti*, 35, 3443–3447.
- Takala, P. (2005). *Uuden isyysvapaan ja isän muiden perhevapaiden käyttö*. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 43/2005. Helsinki: Kansaneläkelaitos.
- Tashakkori, A. & Teddlie, C. (Toim.) (2003). *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*. Thousand Oaks: Sage.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lomakkeet lähisuhde- ja perheväkivallan kirjaamiseen. Saatavilla https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lomakkeet/lomakkeet_vakivallan_puheeksi_ottamiseen haettu 14.3.2016.

- Testa, M., Livingston, J. A. & VanZile-Tamsen, C. (2011). Advancing the study of violence against women using mixed methods: Integrating qualitative methods into a quantitative research program. *Violence Against Women*, 17(2), 236–250.
- Thornton, A. & Young-DeMarco, L. (2001). Four decades of trends in attitudes toward family issues in the United States: The 1960s through the 1990s. *Journal of Marriage and Family*, 63(4), 1009–1037.
- Thorson, S. J. (1989). Introduction. Teoksessa Kriesberg, L., Northrup, T. A. & Thorson, S. J. (Toim.) *Intractable Conflicts and their Transformation*. Syracuse: Syracuse University Press, 1–10.
- Tichenor, V. J. (1999). Status and income as gendered resources: The case of marital power. *Journal of Marriage and Family*, 61(3), 638–650.
- Troupe, F. (2008). *Marital Conflict: A Longitudinal Study*. Tallahassee: Florida State University.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2004). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi tutkimuksen välineinä*. Helsinki: Tammi.
- Turner, D. W. (2010). Qualitative interview design: A practical guide for novice investigators. *The Qualitative Report*, 15(3), 754–760.
- Vaininen, S. (2011). *Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina. Sosiaalityöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden käsitykset sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijöiden ammatillisesta toiminnasta 2000-luvun alussa*. Acta Electronica Universitatis Tampereensis 1127. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Simms, E. N., Haig, J. & Berry, D. S. (2004). Match makers and deal breakers: analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of Personality*, 72(5), 1029–1068.
- Weaver, T. L. & Sanders, C. K. & Campbell, C. L. & Schnabel, M. (2009). Development and preliminary psychometric evaluation of the domestic violence related financial issues scale (D-FI). *Journal of Interpersonal Violence* 24(4), 569– 585.
- Vecina, M- L., Marzana, D. & Paruzel-Czachura, M. (2015). Connections between moral psychology and intimate partner violence: Can IPV be read through moral psychology? *Aggression and Violent Behavior*, 22(1), 120–127.
- Weeks, G. R. & Treat, S. R. (2001). *Couples in Treatment: Techniques and Approaches for Effective Practice*. Philadelphia: Brunner-Routledge.
- Weigel, D. J., Bennett, K. K., & Ballard-Reisch, D. S. (2006). Roles and influence in marriages: Both spouses' perceptions contribute to marital commitment. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 35(1), 74–92.
- Weingarten, H. & Leas, S. (1987). Levels of marital conflict model. A guide to assessment and intervention in troubled marriages. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 407–417.
- Whittemore, R. & Knalf, K. (2005). The integrative review: updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(2), 546–553.
- Williams, F. L. & Berry, R. E. (1983). Intensity of family disagreement over finances and associated factors. *Journal of Consumer Studies and Home Economics*, 8(1) 33–53.

- Wilska, T.-A. (2001). Tuotteistettu nuoruus kulutusyhteiskunnassa. Teoksessa Puurunen, A. & Välimaa, R. (Toim.) *Nuori ja ruumis*. Helsinki: Gaudeamus, 60–70.
- Winstok, Z. (2013). *Partner Violence: A New Paradigm for Understanding Conflict Escalation*. New York: Springer.
- Violence against women: an EU-wide survey 2014. Publications Office of the European Union. Saatavilla <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> haettu 1.3.2017.
- Woelz-Stirling, N., Manderson, L., Kelaher, M. & Gordon, S. (2000). Marital conflict and finances among Filipinas in Australia. *International Journal of Intercultural Relations*, 24(6), 791–805.
- Vogler, C. & Pahl, J. (1994). Money, power and inequality within marriage. *The Sociological Review*, 42(2), 263–288.
- Wolfe, D. A., Crooks, C.V., Lee, V., McIntyre-Smith, A. & Jaffe, P. G. (2003). The effects of children's exposure to domestic violence: a meta-analysis and critique. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(3), 171–187.
- Yeager, E. O. (2009). High-conflict couple interaction and the role of relative Power. *Sociology Compass*, 3(4), 672–688.
- Ylikännö, M. (2009). Isien ajankäytöstä: uuden isyyden hidas esiinmarssi. *Yhteiskuntapolitiikka*, 74(2), 121–131.
- Yodanis, C. & Lauer, S. R. (2007). Managing money in marriage: Multilevel and cross-national effects of the breadwinner role. *Journal of Marriage and Family*, 69(5), 1307–1325.
- Zacchilli, T. L., Hendrick, C. & Hendrick, S. (2009). The romantic partner conflict scale: A new scale to measure conflict in dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(8), 1073–1096.
- Zelizer, V. 1994. *The Social Meaning of Money*. New York: Basic Books.

Annales Universitatis Turkuensis

Turun yliopisto
University of Turku

ISBN 978-951-29-6770-4 (Painettu)
ISBN 978-951-29-6771-1 (Verkojulkaisu)
ISSN 0082-6995 (Painettu) | ISSN 2343-3205 (Verkojulkaisu)